

Møte mandag den 21. mars 2011 kl. 12

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 64):

1. Innstilling frå næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve, Frank Bakke-Jensen, Ivar Kristiansen og Linda C. Hofstad Helleland om overtredelsesgebyr og rettssikkerhet for oppdrettsnæringen (Innst. 240 S (2010–2011), jf. Dokument 8:25 S (2010–2011))
2. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om forpliktende miljøtiltak for oppdrettsnæringen (Innst. 239 S (2010–2011), jf. Dokument 8:38 S (2010–2011))
3. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2009 (Innst. 246 S (2010–2011), jf. Dokument 3:2 (2010–2011))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av arbeids- og velferdsstatens oppfølging av sykmeldte (Innst. 255 S (2010–2011), jf. Dokument 3:5 (2010–2011))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein og Ketil Solvik-Olsen om fleksible avgifter på strøm i perioder med ekstraordinær høy strømpris (Innst. 250 S (2010–2011), jf. Dokument 8:72 S (2010–2011))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Nikolai Astrup, Gunnar Gundersen, Svein Harberg, Trond Helleland, Frank Bakke-Jensen, Elisabeth Røbekk Nørve, Anders B. Werp, Lars Bjarne Tvete og Bjørn Lødemel om en styrking av lokaldemokratiet og eiendomsretten i miljø- og arealforvaltningen. Endringer i plan- og bygningsloven (Innst. 243 L (2010–2011), jf. Dokument 8:3 LS (2010–2011))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om å innføre en panteordning for miljøfarlig avfall (Innst. 242 S (2010–2011), jf. Dokument 8:5 S (2010–2011))
8. Interpellasjon fra representanten Line Henriette Hjemdal til miljø- og utviklingsministeren:

«Det er nå mer enn ti år siden Stortinget sist hadde en større gjennomgang av avfallspolitikken. Det var i St.meld. nr. 8 for 1999–2000, fremmet av sentrumsregjeringen i oktober 1999. Ti år er lang tid i avfallsbransjen, og tiden er nå overmoden for en ny gjennomgang av rammebetingelser, lovverk og virkemidler. Dagens mål og virkemidler er innført over en 30-årsperiode,

uten at det er foretatt en gjennomgang for å sikre at de fungerer sammen. EUs rammedirektiv pålegger alle land å utarbeide en avfallsplan. Avfall spiller en viktig rolle i klimapolitikken, og kan bidra til å redusere utslipp innenfor andre sektorer, som transport og bygg. Avfall er blitt en verdifull vare som vi må sikre en best mulig utnyttelse av. Miljøverndepartementet har et overordnet og koordinerende ansvar for utvikling av avfallspolitikken.

Vil statsråden nå starte arbeidet med en stortingsmelding om avfallspolitikken?»

9. Referat

Presidenten: Representantene Morten Høglund, Elisabeth Røbekk Nørve og Eirin Sund, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger fire permisjonssøknader:

- fra representanten Lise Christoffersen om permisjon i tiden fra og med 21. mars til og med 25. mars for å delta i oppdrag med Europarådets parlamentariske forsamling i Moldova, samt møte i Paris
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representantene Jette F. Christensen og Truls Wickholm i tiden fra og med 21. mars til og med 23. mars – begge for å delta i Nordisk Råds forum for unge politikere i Norden og Nordvest-Russland, i Arkhangelsk
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Svein Roald Hansen i dagene 21. og 22. mars for, som leder av Stortingets EFTA/EØS-delegasjon, å delta i WTOs årlige parlamentarikonferanse, i Genève

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles:

For Buskerud fylke: Nina Mjøberg i tiden fra og med 21. mars til og med 23. mars

For Hordaland fylke: Roald Aga Haug i tiden fra og med 21. mars til og med 23. mars

For Oslo: Karin Yrvin i tiden fra og med 21. mars til og med 23. mars

For Østfold fylke: Stein Erik Lauvås i dagene 21. og 22. mars

Presidenten: Nina Mjøberg, Roald Aga Haug, Karin Yrvin og Stein Erik Lauvås er til stede og vil ta sete.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Arne Sortevik vil framsette et representantforslag.

Arne Sortevik (FrP) [12:02:51]: På vegne av representantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen og meg selv har jeg fornøyelsen av å sette frem forslag om økt trafiksikkerhet, redusert forfall av infrastruktur og bilpark samt beskyttelse av vann-

kilder og natur gjennom redusert bruk av veisalt på norske veier.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen vil framsette et representantforslag.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:03:28]: Jeg har gleden av å fremme forslag på vegne av representantene Henning Skumsvoll, Siri A. Meling, Bjørn Lødemel, Line Henriette Hjemdal, Trine Skei Grande, Borghild Tenden og meg selv om å inkludere småkraftverk i en overgangsordning for grønne sertifikater.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten informere om at møtet fortsetter utover kl. 16 til dagens kart er ferdigbehandlet.

Sak n r. 1 [12:04:02]

Innstilling frå næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve, Frank Bakke-Jensen, Ivar Kristiansen og Linda C. Hofstad Helleland om overtredelsesgebyr og rettsikkerhet for oppdrettsnæringen (Innst. 240 S (2010–2011), jf. Dokument 8:25 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Alf Egil Holmelid (SV) [12:05:10] (ordfører for saka): Det er viktige spørsmål som blir tekne opp i det forslaget vi har til behandling her i dag.

Oppdrettsnæringa er ei stor og viktig næring. Det er ei viktig eksportnæring som har mange arbeidsplassar i distrikta. Oppdrettsnæringa er ei relativt ung næring i kraftig vekst. Ho står overfor mange utfordringar, og Stortinget har diskutert næringa mange gonger her i salen.

Oppdrettsnæringa er ei næring som haustar av vår felles natur. Derfor er det viktig med eit godt forvaltningsregime, med lover og reglar som legg til rette for ei økonomisk og miljømessig berekraftig næring. Eit tydeleg forvaltningsregime er viktig for næringa sjølv, for miljøet og for andre næringar som er avhengige av det same ressursgrunnlaget.

Oppdrettsnæringa blir regulert i lov om akvakultur. Gebyr og straff er behandla i to ulike paragrafar i akvakulturlova. I § 30 i akvakulturlova blir det gitt heimel for

å skrive ut gebyr for brot på forskrift gitt i medhald av lova. Då Stortinget behandla akvakulturlova i 2005, blei forholdet til Grunnlova og til Den europeiske menneskerettskonvensjonen drøfta. Lova blei samrøystes vedteken her i salen.

Forslagsstillarane viser til den såkalla Polarlaks-saka. I denne saka fann sivilombodsmannen at det kunne reistas tvil om gebyr kunne reknast som straff i forhold til Grunnlova. På bakgrunn av vurderingar frå sivilombodsmannen gjekk fiskeri- og kystministeren gjennom reaksjonsforskrifta på nytt. Ein fann at § 10 i reaksjonsforskrifta ikkje hadde tilstrekkeleg heimel i § 30 i akvakulturlova, og departementet oppheva § 10 i forskrifta.

Denne saka har lege ei tid i komiteen i påvente av ei brei orientering og debatt om oppdrettsnæringa i Stortinget. Derfor har det skjedd ein del i saka etter at representantforslaget blei fremma. Departementet har utarbeidd ny § 10 i reaksjonsforskrifta. Forslaget til ny paragraf blei sendt på høyring, og han trådte i kraft 1. februar 2011.

I den nye § 10 er det lagt vekt på å ha tydelege reglar for gebyr, og det er sett eit tak på storleiken på gebyret utover det ein har tent på å bryte reglane. Den nye § 10 i forskrifta er supplert med merknader frå saksbehandling i Fiskeridirektoratet sine regionkontor i første instans og Fiskeridirektoratet sentralt som klageinstans. I tillegg er domstolen sin prøvingsrett omtalt særskilt.

Akvakulturlova er fem år gammal. I brev til næringskomiteen skriv fiskeri- og kystministeren at det kan vere aktuelt «å foreta en etterkontroll» av akvakulturlova. I etterkant av denne gjennomgangen kan det bli aktuelt å leggje fram for Stortinget ein proposisjon med eventuelle justeringar av akvakulturlova.

Det er viktig å ha eit godt forvaltningsregime med klare lover og reglar for å bidra til å utvikle ei berekraftig næring. Regjeringa har no endra den delen av reaksjonsforskrifta som det var sett spørsmålsteikn ved. Samtidig er det utarbeidd detaljerte reglar for saksbehandling med omtale av domstolane sin prøvingsrett. I tillegg til dette har fiskeri- og kystministeren varsla at ho vurderer behovet for å gjere endringar i akvakulturlova. Det er viktig at regjeringa på denne måten følgjer utviklinga og etablerer eit forvaltningsregime som er velfungerande.

Representantforslaget tek også opp spørsmålet om tilbaketrekking av laksekonsesjonar som blei utdelte i 2009. I denne saka valde regjeringa å tildele fire nye konsesjonar til dei som miste konsesjonen i klageomgangen, og det er tidlegare orientert om frå fiskeri- og kystministeren.

Så vil eg avslutte med å tilrå innstillinga frå fleirtalet i komiteen.

Harald T. Nesvik (FrP) [12:09:28]: Først av alt vil jeg få lov til å gi honnør til forslagsstillerne for å ta opp denne saken.

Når vi nå har hørt saksordføreren innlegg her, og ikke minst leser innstillingen fra komiteen og også det brevet som ligger ved fra statsråden, må jeg si at jeg er svært overrasket over det vedtaket som man legger opp til fra flertallets side, for både gjennom merknader og brev fra statsråden imøtekommer man jo nettopp de problemstillingene

som forslagsstillerne tar opp. Man viser til at man er enig i at dette har vært et problem, man viser til at forskriftens § 10 ikke hadde nok hjemmel i lovens § 30, man viser til at det er viktig at rettsikkerhetsbegrepet blir ivaretatt, og at disse tingene må følges opp. Det er jo nettopp det forslagsstillerne tar opp i sitt forslag. Så jeg lurer på hvorfor man da går til det skritt at man i forslaget til vedtak skriver «blir ikkje vedteke», eller avvises, som en del av oss kanskje ville sagt, i stedet for enten å legge forslaget ved protokollen eller gå inn på det som mindretallet er inne på. I tekst og i merknad sier man at man er enig i intensjonen og i det som skal gjøres, men når det kommer til vedtak, gjør man det stikk motsatte. Jeg er veldig spent på å høre fiskeri- og kystministerens redegjørelse, når hun skal ha ordet etterpå, for hva som er bakgrunnen for at man avviser et forslag som man i teksten sier at man langt på vei er enig i.

En del av det som er tatt opp, er nettopp det med rettsikkerhetsbegrepet, og ikke minst overtredelsesgebyret. Vi har sett flere situasjoner, Polarlaks er én sak. Vi har også andre saker der man har hatt forskjellige typer bøtelegging ut fra det forvaltningen anser som graderte tilfeller. Det er klart at det må ikke være slik at synsing er det som skal ligge til grunn for botens størrelse ved f.eks. en rømning, eller at man setter seg ned og sier: Her er det så og så mange kilo for mye i merden, eller antall fisk, og da mener vi at nå setter vi boten sånn. Sånn kan det ikke være, vi er nødt til å ha et godt og klart regelverk å forholde oss til.

Etter debatten her den 22. februar, en debatt etter redegjørelsen fra fiskeri- og kystministeren avholdt her den 17. februar, er det jo helt åpenbart at det er mange gode tanker og vyer og ønsker om denne næringen, også fra statsrådets side, og det er veldig positivt. For selv om man sier at det er en ung næring – man fikk vel det første vellykkede utsettet i merd for i overkant av 40 år siden, og det har vært en raskt voksende næring, og helt åpenbart også en næring som har sine konflikter og sine problemer – er det viktig at regelverket, både på gebyrsiden og når det gjelder reaksjonsformer, er klokkeklart, og også har, jeg holdt på å si, sin begrunnelse i et lovverk som er enkelt å forstå.

Jeg vil også fremme det forslaget som Fremskrittspartiet står sammen med Høyre om:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak for Stortinget om rettsikkerheten i oppdrettsnæringen, herunder med forslag til en endring av akvakulturlovens reaksjonsbestemmelse, slik at oppdrettsnæringens rettsikkerhet forbedres og den rettslige uklarhet som råder, fjernes.»

For det er helt åpenbart at det er uklarheter ennå, og det må man få bukt med, slik at denne næringen også vet hva man har å forholde seg til.

Jeg må bare si at jeg imøteser statsrådets innlegg for å høre hva det er man ikke er enig om i teksten som gjør at man må gå til det skritt å avvise et veldig godt forslag, selv om man i teksten argumenterer for at man er enig i intensjonen.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har tatt opp det forslaget han refererte.

Svein Flåtten (H) [12:14:13]: Det har vært påpekt mange ganger fra denne talerstol hvor viktig oppdrettsnæringen er for vårt land, men det kan egentlig ikke sies ofte nok. Norsk sjømateksport setter årlig nye rekorder i volum, og eksporten er på 25–30 mrd. kr årlig. Mange selskaper tjener gode penger og bidrar til god sysselsetting, ofte i distriktene. Næringen er derfor viktig også i forhold til den globale matvaresituasjonen, som tilsier at vi må bruke våre fortrinnsressurser fullt ut for å bidra til å møte verdens økende matvarebehov. Havbruk er et av de områder hvor vi er internasjonalt konkurransedyktige med hensyn til å ta del i det ansvaret. Samtidig er næringen en usubsidiert næring.

Men det er også en næring som er sårbar for de miljøutfordringer som settes, fordi dette foregår i våre fellesarealer. Derfor skal det være et betydelig fokus på den miljømessige bærekraften i næringen, både fra næringen selv og fra myndighetene. Men det må også være slik at reguleringsene er bærekraftige, ikke bare miljømessig, men økonomisk, slik at verdiskapingen og arbeidsplassene kan utvikle seg positivt. Dette er en vanskelig balansegang. Det har vært en rekke eksempler på at balansegangen ikke har vært helt vellykket, særlig gjelder dette i møte mellom departementsoverskridende underliggende organer. Derfor er det viktig at forvaltningen er god, pålitelig og forutsigbar, slik at aktørene ser at de får likebehandling.

Det er det dette representantforslaget tar utgangspunkt i, nemlig praktiseringen av akvakulturloven § 30, som ikke har vært i tråd med den alminnelige rettsfølelse, fordi det ble oppfattet som uklart om det var lovhjemler for de sanksjoner som ble nyttet, og – enda viktigere – om de var forutsigbare.

Det er i forslaget vist til at sivilombudsmannen har vært inne i bildet, og at det er begrunnet tvil om gebyret var innenfor Grunnloven § 96. Derfor er det bra at det tidligere regelverket i reaksjonsforskriften ble opphevet, og at vi har fått en ny forskrift.

Jeg er helt enig med statsråden i at det er hensiktsmessig å se nærmere på akvakulturloven § 30, særlig når det gjelder gebyrutmålinger og forholdet til domstolene, for det er uholdbart at havbruksnæringen skal leve med at det kan stilles spørsmål ved næringens rettsikkerhet. De har mange andre utfordringer, både når det gjelder egen virksomhet, og når det gjelder samarbeidet med og forholdet til myndighetene. Derfor er det utmerket at det i hvert fall varsles en sak til Stortinget om dette.

Tilbaketrekking av konsesjoner, som også er omhandlet i forslaget, er jo et veldig godt eksempel på rettsikkerhetsproblematikken rundt forvaltningen. Og det viser at det er et stort behov for avklaringer. I disse tilfellene skjedde det tilbaketrekking av konsesjoner i lang tid etter at selskapene hadde forholdt seg til opprinnelig tildeling – og hadde investert millionbeløp. Dette rotet – om vi kan si det sånn – ble til slutt avsluttet med enda mer uryddighet ved at fire av fem selskaper etter stort politisk trykk fikk ekstra konsesjoner, uten at det faktisk var mulig å finne konkrete argumenter for at det femte selskapet var utelatt.

Denne typen episoder er uheldige og viser i hvert fall at det er behov for et mye mer avklart regelverk. Og når det

gjelder det: Dette er jo en sak som statsråden nå varsler at antagelig vil komme til Stortinget, og man vil se nærme-
re på loven. Da blir det litt merkelig – dette ble også tatt
opp av representanten Nesvik i innlegget før meg – at man
ikke ser så vidt positivt på noe som man har sluttet seg til
både i merknader og i brev fra statsråden, at man i hvert
fall vedlegger forslaget protokollen. Det er viktige nyan-
ser i Stortingets uttalelser om saker, og her er vi egentlig
enige. Alle ønsker at det skal være miljømessig bærekraft,
men alle ønsker også at det skal være en stor forutsigbar-
het for en veldig viktig næring. Det kunne også opposi-
sjonen understreket på en sterkere måte ved sitt forslag til
vedtak.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [12:19:15]: Oppdretts-
næringen er, som flere har nevnt, en av de sterkest voksen-
de næringene vi har i Norge, og utgjør en stor del av ver-
diskapningen og arbeidsplassene langs hele kysten. Bare
i 2010 ble det produsert 1 mill. tonn oppdrettsfisk.

Det er klart at en så stor næring, med betydelig vekst,
har behov for klare retningslinjer med reaksjoner i form
av f.eks. gebyrer og trekk av konsesjon dersom det begås
graverende feil som fører til ulykker som f.eks. kan gi store
økologiske konsekvenser. Dette gjøres i dag, med hjemmel
i akvakulturloven § 30.

Det er klart at det er et problem hvis det oppstår tvil
om næringens rettsikkerhet ivaretas, når det gis reaksjo-
ner med hjemmel i akvakulturloven § 30. Det bør derfor
vurderes om denne paragrafen bør utformes på en annen
måte.

Det er derfor gledelig å se at statsråden også ser utford-
ringen. Hun sier i brev til næringskomiteen datert 19. no-
vember at «det kan være hensiktsmessig å vurdere om
akvakulturloven § 30 bør utformes på en annen måte», og
at hun vil vurdere å fremme en proposisjon for Stortinget
i vårsesjonen 2011.

Jeg forventer – og tror – at statsråden følger opp det
hun har sagt, og regner med å se et lovforslag på bordet i
løpet av de neste månedene.

Jeg støtter derfor komiteens tilråding, slik det kommer
fram av innstillingen.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [12:21:10]: Nå er det
ikke lenge siden jeg var i denne salen og debatterte norsk
havbrukspolitikk, og jeg kommer gjerne igjen. Debatten
viste at det er bred enighet om de store linjene i politikken
på dette området.

Konsekvensene av brudd på havbruksregelverket kan
være alvorlige, så jeg mener det er helt sentralt at regler
skal overholdes, og at brudd skal kunne møtes med sank-
sjoner. Slik jeg oppfatter det, er det ingen uenighet om
dette.

Temaet for denne debatten er rettsikkerhet. Jeg vil
først si at jeg er opptatt av at havbruksnæringen skal ha
like god rettsikkerhet som all annen næringsvirksomhet i
Norge – og det mener jeg at de har. Alle vedtak som fattes
av forvaltningen, kan påklages, og alle vedtak kan bringes
inn for domstolene.

Lovbestemmelsen om overtredelsesgebyr ble vedtatt av

et enstemmig storting i juni 2005, etter at Bondevik II-
regjeringen fremmet forslag om en ny akvakulturlov i vår-
sesjonen samme år. I forarbeidene til lovbestemmelsen er
det vist til forarbeidene til deltakerloven, der forholdet til
Grunnloven og Den europeiske menneskerettighetskon-
vensjon er drøftet nærmere. Blant annet tar forarbeidene
opp viktige rettsikkerhetsspørsmål som domstolenes prø-
velsesrett og hvilke minimumsrettigheter som kommer til
anvendelse ved illeggelse av overtredelsesgebyr. Stortin-
get har derfor allerede blitt forelagt, og vurdert, de retts-
sikkerhetsprosedyrene som skal gjelde ved illeggelse av
overtredelsesgebyr etter akvakulturloven.

Et sentralt tema i forbindelse med debatten rundt over-
tredelsesgebyr har vært reaksjonenes størrelse. Da er det
fra flere hold – særlig fra oppdrettsnæringen – tatt til orde
for at sanksjonene har vært for strenge. I kjølvannet av
rømmingsepisoden i Trøndelag for kort tid tilbake er det
imidlertid ting som tyder på at ikke alle er enige i dette.
For eksempel har både WWF og statsadvokaten i Trønde-
lag uttalt at de forelegg som skrives ut til havbruksnærin-
gen, er for lave når en ser på omsetningen til oppdretts-
selskapene. Det må vi også merke oss når forslagsstillerne
snakker om den «alminnelige rettsfølelse».

Etter sivilombudsmannens behandling av den såkalte
Polarlaks-saken har departementet fastsatt en ny bestem-
melse om overtredelsesgebyr for biomasseovertredelser.
Jeg har merket meg at bl.a. oppdrettsorganisasjonen FHL
er mer fornøyd med denne nye bestemmelsen.

Nå skal jeg da heller ikke blande meg borti hvilke ved-
tak som fattes i denne salen. Det jeg derimot kan gjenta, er
at jeg fortsatt vurderer, og vurderer veldig sterkt, å legge
fram en Prop. L for Stortinget, tidligst i inneværende se-
sjon. Dersom en slik proposisjon legges fram, vil det være
naturlig å foreta en gjennomgang av sanksjonskapittelet i
loven. Da vil i tilfelle Stortinget igjen få anledning til å
debattere disse spørsmålene.

Så er forslagsstillerne innom tildelingsrunden i 2009.
Akvakulturloven åpner for flere måter å øke kapasiteten
i lakseoppdrett på. Den rød-grønne regjeringen har tildelt
tillatelser i lukket budrunde i 2006, etter fastsatte kriterier
og bruk av skjønn i 2009, og nå i 2011 øker vi maksimalt
tillatt biomasse i Troms og Finnmark. Det viser at vi gjør
dette på flere forskjellige måter.

Når det gjelder tildelingsrunden i 2009, vil jeg avslut-
ningsvis si at jeg er enig med forslagsstillerne i at saksbe-
handlingen i Fiskeridirektoratet tok for lang tid. Dette er
selvsagt noe vi ser nærmere på for å lære til en eventuell
senere anledning, og i den forbindelse har nå Fiskeridirek-
toratet gjennomført en evaluering av tildelingsrunden.

For øvrig ble det ved behandlingen av statsbudsjettet
for 2011 bestemt at det etter en helhetsvurdering – bl.a.
fordi det var gått så lang tid – tildeles tilleggstillatelser til
de fire søkerne som i forbindelse med klagerunden mistet
tilsagnene om tillatelse.

Presidenten: Det blir åpnet for replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [12:25:29]: Jeg hadde ikke
tenkt å gå inn på det som hadde med tilbaketrekkning av

konsesjonene å gjøre, for der er det jo settestatsråd, så det som uttales fra Stortingets talerstol i så henseende, er vel til en annen statsråd på grunn av habilitet.

Mitt spørsmål går på statsrådets brev av 19. november 2010 til komiteen. Der skriver statsråden følgende:

«Foruten å vurdere ordlyden i bestemmelse om overtredelsesgebyr, vil det samtidig kunne være aktuelt å vurdere evt. andre forslag til endringer. Jeg vil derfor vurdere nærmere å fremme en Prop. L, som tidligst kan legges fram for Stortinget i vårsesjonen 2011.»

Det som er vanlig i denne sal dersom man er uenig i et forslag som ligger, og ikke har som intensjon å følge det opp, er at man avviser forslaget. Dersom man vurderer ting eller kanskje har ting under arbeid, pleier man å vedlegge det protokollen – i hvert fall i de årene som jeg har vært her.

Jeg har følgende spørsmål til statsråden: Hva er det i merknadene og i dette forslaget som gjør at regjeringspartiene mener at dette ikke er en vei å gå?

Presidenten: Presidenten må bare for ordens skyld gjøre oppmerksom på at statsråden jo ikke er en del av innstillingen i det dokumentet vi behandler, men i den grad statsråden ønsker å gi sine politiske vurderinger av innstillingen, skal statsråden få anledning til det.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [12:27:06]: Som jeg også sa i mitt innlegg, skal jo ikke jeg som statsråd blande meg borti de vedtak som fattes i denne salen. Bakgrunnen for de forslag og de vedtak som fattes her, er en diskusjon som jeg ikke har deltatt i. Men med bakgrunn i at jeg sterkt vurderer å legge fram en sak for Stortinget der vi skal gå gjennom sakskomplekset, vil det jo gis anledning til å debattere det spørsmålet igjen.

Svein Flåtten (H) [12:27:42]: I et annet brev til næringskomiteen skriver statsråden den 23. februar om hvem som skal ilegge overtredelsesgebyrene, og hvem som skal være klageinstans, og svarer på et spørsmål om dette at «Fiskeridirektoratet og regionkontorene er formelt og reelt å betrakte som adskilte forvaltningsorganer» – da slik at Fiskeridirektoratet kan delegerer kompetansen til andre forvaltningsorganer i forhold til klagen. Jeg bestrider ikke at det formelt og reelt er riktig. Men hvordan tror statsråden at dette oppfattes av aktørene, som kanskje ikke går så inn i de formelle grunnlagene, men mer ser hvordan de blir behandlet? Oppfatter hun at det kanskje kan være et rettsikkerhetsproblem?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [12:28:57]: Jeg oppfatter vel ikke at det er nivåene som er det som debatteres – hvilket nivå som fatter de forskjellige beslutningene. Men det som helt klart debatteres, er likebehandlingen på samme nivå i de forskjellige regionkontorene, det at man har samme praksis i de forskjellige regionkontorene. Jeg oppfatter at man blir likebehandlet der. Det er absolutt mitt inntrykk av de innspill jeg har fått fra næringen. Fra min tid i næringen også må jeg si at man er opptatt av å følge med på om det er forskjell på om man holder til i regioner

i nord eller i sør. Derfor er det viktig at vi legger opp til en håndtering som gjør at de forskjellige regionkontorene vet hvilke – skal vi si – kokebøker man skal bruke i utstedelse av overtredelsesgebyr. Det er naturlig at regionkontorene gjør det, og at Fiskeridirektoratet er ankeinstans.

Harald T. Nesvik (FrP) [12:30:21]: Jeg vil stille spørsmål knyttet til tildelingsrunden for nye konsesjoner. Statsråden åpnet jo opp for det gjennom at hun i sitt innlegg kommenterte det som hadde med tildelingsrunder å gjøre. Da sa statsråden bl.a. at hun var enig i at klagebehandlingstiden i den saken – det tok bortimot et år, hvis ikke det var lenger – var altfor lang.

Mitt spørsmål til statsråden er da følgende: I forbindelse med denne typen klagesaker, hva anser statsråden en akseptabel behandlingstid for å være? I disse sakene dreier det seg om betydelige investeringer og bl.a. tilbaketrekking av konsesjoner. Spørsmålet mitt er konkret: Hva mener statsråden er en akseptabel behandlingstid?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [12:31:14]: Bare for at vi er helt sikre på hva jeg sa meg enig i: Som representanten var inne på, er habilitetsdiskusjonen knyttet til deler av den tildelingsrunden. Det jeg sa meg enig i, er at den ordinære tildelingsrunden i 2009 tok for lang tid. Det siste avsnittet i mitt innlegg gikk på tildelingene til de fire omtalte søkerne og hva regjeringen hadde gjort, og jeg sa meg verken enig eller uenig i det – slik at vi har det helt klart.

Når det gjelder akseptabel behandlingstid, må det selvfølgelig variere med antallet saker. De vi så i tildelingsrunden i 2009, var et stort antall saker og ikke minst et stort antall klager. Da tar selvfølgelig ting lengre tid. Vi kan ikke ha et fiskeridirektorat som er rigget for å ta sånt på strak arm på veldig kort tid. Når det er sagt, må jeg fortsette med at ett år – den tiden det tok der – er absolutt for lang tid. Så skal jeg ta meg vel i vare for å sette dato- og tidsfrister på dette, men at vi får ned saksbehandlingstiden, er absolutt et mål.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Harald T. Nesvik (FrP) [12:32:40]: Jeg føler behov for å si at jeg setter pris på statsrådets innlegg. Statsråden viser en annen holdning enn det det kan se ut som komiteens flertall viser i innstillingen, i hvert fall i sitt forslag til vedtak. Statsråden skriver i sitt brev av 19. november 2010 til komiteen at man vurderer å legge fram «en Prop. L, som tidligst kan legges fram for Stortinget i vårsesjonen 2011».

Statsråden har både gjennom sitt brev og sitt innlegg i dag henvist til at hun er enig i mange av de problemstillingene som trekkes opp. Da hadde det vært fornuftig om også regjeringspartiene i Stortinget hadde kunnet vise det gjennom sitt forslag til vedtak. Det er fortsatt mulighet til det, for man kan støtte det forslaget som undertegnede allerede har fremmet på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet. Men i det minste håper jeg – jeg ser nå at represen-

tanten Holmelid har tegnet seg etter meg på talerlisten – at Holmelid i hvert fall kan tilkjennegi at den positiviteten som statsråden viser i denne saken, også gjelder for regjeringspartiene i Stortinget, og at man ser litt mer positivt på det enn man kan få inntrykk av i innstillingen.

Alf Egil Holmelid (SV) [12:34:23]: Vi er eit romsleg fleirtal, så eg vil hermed foreslå at vi endrar innstillinga frå fleirtalet frå å avvise forslaget til å leggje det ved protokollen. Det har sin bakgrunn i bl.a. dei tydelege signala som kom frå ministeren om at saka kjem til å bli følgd opp.

Presidenten: Da legger presidenten til grunn at dersom ingen av de andre som står bak forslaget, protesterer på saksordførerens endring av det som foreligger som innstilling, vil det bli lagt til grunn ved avstemningen senere i dag.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.
(Votering, se side 3025)

Sak nr. 2 [12:35:05]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om forpliktende miljøtiltak for oppdrettsnæringen (Innst. 239 S (2010–2011), jf. Dokument 8:38 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Svein Flåtten (H) [12:36:11]: Komiteen har behandlet representantforslaget, Dokument 8:38 S, fra representantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om mer forpliktende miljøtiltak for oppdrettsnæringen.

La meg først gi honnør til Kristelig Folkeparti, som ikke bare i denne saken, men hele tiden, synes jeg, i debatten om havbruk viser et sterkt engasjement for miljø og bærekraft innen næringen. Det er et engasjement som det er lett å dele, men virkemidlene kan selvsagt være forskjellige. Det er naturlig, og det skal jeg komme tilbake til.

Forslagsstillerne har fremmet fem konkrete forslag i denne innstillingen som går på økte krav til næringen når det gjelder rømming, sykdom, forurensing og utslipp. Man ønsker sanksjoner i tilknytning til forslagene. Det ønskes

lukkede sjøanlegg eller tilsvarende sikkerhetsnivå, og man ønsker etablering av offentlige fond og næringsmessige avgifter for å oppnå den utviklingen som skisseres i forslaget bakgrunn. Jeg regner med at Kristelig Folkeparti selv vil redegjøre nærmere for og begrunne sine forslag, og at regjeringspartiene på sin side vil gjøre det samme når det gjelder sin bærekraftstrategi innen området.

Jeg må også i denne saken få si at havbruk er en av det moderne Norges suksesshistorier – norske råvarer med fortrinn i ren natur, rent vann, beliggende for det meste i Distrikts-Norge og et stadig voksende eksportmarked. Det er en næring som absolutt bør ha vår største oppmerksomhet, og det har den da også. Men denne verdiskapingen må sikres og utvikles videre. Det er en næring som produserer mat både for vårt land og for verden rundt oss i en tid hvor matvarekriser nærmest er daglig avislesing, forårsaket av naturkatastrofer som kommer nesten tett som hagl i forskjellige deler av verden. Næringen er helt uten noen form for statlig subsidiering. Vi er ellers vant til det omvendte når det gjelder matproduksjon i vårt land.

Det er en raskt voksende næring, og med suksess – for det har den. Den vil alltid være i søkelyset for den offentlige debatt, og det skal den være. Derfor er jeg enig med forslagsstillerne i at det selvsagt også skal stilles miljøkrav til næringen. Det blir det også gjort. Men det må også stilles krav til myndighetene om at de legger til rette for et regelverk som er praktikabelt, og at miljøkrav og andre krav er forenelige med en utvikling av næringen som er til gagn for en stadig økende verdiskaping. Vi må aldri glemme den balansen.

Derfor er det ikke helt slik som forslagsstillerne sier et sted i forslaget, at økonomisk bærekraft og miljømessig bærekraft går hånd i hånd. Her er det nok slik at markedet og næringen ofte går foran, og at regelverk og krav må tilpasses etter hvert. Det er naturlig at det er det private initiativ som kommer først. Men det betyr også at det ligger et betydelig ansvar på næringen selv for å tilpasse seg de miljøkrav som etter hvert kommer. Men kravene må også være realistiske. Mange av de kravene som er foreslått i Dokument nr. 8-forslaget, er det varslet fra statsrådets side i hennes redegjørelse for Stortinget at man vil se nærmere på. Som statsråden sa i den forrige saken: Hele det politiske miljøet er opptatt av å få en bærekraftig havbruksnæring som kan vokse. I tillegg har Gullestadutvalget nettopp levert en grundig rapport som behandler næringens plass i fremtiden. Høringen til denne rapporten og de eventuelle forslag som vil komme, vil vi jo kunne diskutere her senere.

Så vil jeg nok en gang uttrykke bekymring for de mange sprikende utspill som kan observeres fra forvaltningen når det gjelder miljøsidene av denne næringen. Dette er viktig. Jeg understreker det igjen. Forskjellige etater, direktorater og institutter sår tvil om målte verdier, metoder, vedtatte måls egnethet og troverdighet, og til dels om hverandres troverdighet. Derfor har jeg faktisk grunn til å hevde at organiseringen av forvaltningen av havbruksnæringen i seg selv kan være en fare for miljøet, men også for bærekraften i selve næringen. Lakselusdebatten er et godt eksempel på dette. Støynivået har vært altfor høyt fra forvaltningen

til at det kan være noe godt grunnlag for politikerne til å vedta klare, godt fundamenterte miljøkrav som hensyntar næringens vekst og utvikling.

Lillian Hansen (A) [12:41:46]: Det har de siste årene vært mange viktige debatter i denne salen om miljøutfordringene og mulighetene i oppdrettsnæringen, som flere har vært inne på i den forrige saken og i denne saken. Sist gang var debatten etter fiskeriministerens havbrukspolitiske redegjørelse i Stortinget for bare litt siden. Så det er ikke tvil om at det er stor interesse for denne næringen, og det er bra og helt på sin plass.

Det er da også naturlig at hvilke vilkår som skal legges til grunn for den videre utviklingen, i økende grad er gjenstand for offentlig debatt. Fiskeriministeren redegjorde godt for hva som er regjeringens politikk for denne viktige næringen, miljøutfordringene og generelt tiltak i havbruksnæringen. Jeg har registrert at det er tverrpolitisk vilje til å få denne næringen så robust og bærekraftig som mulig, som igjen skal gi bærekraftig vekst.

Jeg er glad for at vi har en fiskeriminister som er svært opptatt av disse utfordringene, som i tillegg vet hva dette dreier seg om og hva som står på spill om vi ikke har en god politikk på dette området. Det er viktig å ha et våkent øye på utviklingen, og at det iverksettes tiltak om nødvendig.

Bærekraftstrategien skal ligge til grunn for at norsk havbruksnæring skal drives på en bærekraftig måte. Dette er nedfelt i Soria Moria-erklæringen. Det er fem hovedområder som er viktige: genetisk påvirkning hos villfisk på grunn av rømming, forurensing og utslipp, sykdom medregnet parasitter, arealbruk og fôrressurser.

De forskjellige tiltakene er ulike i form og karakter. Noen følges opp på kort sikt, mens andre har en mer langsiktig karakter. Flere er allerede iverksatt eller startet opp. La det være helt klart: Denne regjeringen er svært opptatt av miljøutfordringene i næringen. Oppfølging av bærekraftstrategien er derfor viktig, nå og i tiden som kommer.

Som fiskeriministeren sier i sitt brev angående saken: Miljøtilpasset drift er en forutsetning for langsiktig vekst og utvikling i havbruksnæringen.

Det er derfor bra at det nå er på høring forslag til skjerpede tekniske krav til matfiskanlegg. I tillegg er det knyttet stor spenning til hvilke innspill som kommer til den såkalte Gullestad-rapporten som nå er ute på høring. Mandatet til dette utvalget var å komme med forslag til ny overordnet arealstruktur, som skal bidra til at akvakulturnæringen utnytter arealene på en bærekraftig og effektiv måte med minst mulig miljøpåvirkning og smitterisiko.

I tillegg har regjeringen foreslått en økning i bevilgningene til utvikling av miljøteknologi i 2012.

Om denne næringen blir skjettet på en god måte av næringen selv og myndighetene, er jeg sikker på at den har livets rett. Den spiller allerede nå en viktig rolle. Sett i forhold til at verdens befolkning vil øke enormt i årene som kommer, vil denne næringen spille en betydelig rolle i verdens matproduksjon.

Jeg vil avslutte på samme måte som jeg gjorde i debatten etter fiskeriministerens redegjørelse. Havbruksnæ-

ringen har gode muligheter til å kunne fortsette sin positive produksjonsutvikling, men må samtidig være forberedt på at myndighetene vil sette foten ned dersom det blir nødvendig.

Harald T. Nesvik (FrP) [12:46:03]: Senterpartiet avholdt sist helg sitt landsmøte. På det landsmøtet vedtok man at man skulle øke selvforsyningsgraden av mat. Dette er spennende, det er spennende, og det viser at partiet mangler fullstendig virkelighetsforståelse. Jeg skal begrunne det på følgende måte: Norge eksporterer i dag 37 millioner måltider mat hver dag. Hvis ikke det er å være selvforsynt med mat, så vet ikke jeg. Norge gjør nok sin del på det feltet. Og forhåpentligvis vil dette, slik det ser ut nå, fortsette å øke, men da må vi sørge for å legge forholdene til rette for det. Fisk er også mat. Ja, ikke bare er det mat, det er også sunn mat. Fisk har veldig mange gode egenskaper som bl.a. kjøtt ikke har.

Den 22. februar hadde vi en lengre debatt i Stortinget som dreide seg om framtidsutsiktene og mulighetene for norsk oppdrettsnæring. Det var en debatt knyttet til fiskeriministerens redegjørelse 17. februar, en redegjørelse som jeg vil gi statsråden honnør for. Den viste at man faktisk er interessert i denne næringen på en slik måte at man skal få mulighet til å utvikle seg videre, men samtidig også på en slik måte at man påpeker at næringen har utfordringer, den har utfordringer som vi er nødt til å finne en løsning på.

Men jeg må dessverre si at når jeg ser på de forslagene som Kristelig Folkeparti har fremmet her knyttet til lukkede anlegg, må jeg stille spørsmålet: Hvor skal man hente arealet fra? En merd kan i dag være inntil 40 meter dyp, og den har en betydelig omkrets. Hvis man skal ta den opp på land, snakker vi nærmest om en fotballbanes størrelse. Når man ganger dette med åtte-ti merder, og skal legge disse ved siden av hverandre – ja, så er det helt åpenbart at vi har en del utfordringer på gang.

Men det skjer mange spennende prosjekter der ute. Et av prosjektene er bl.a. å legge et settefiskopplegg inn i en tunnel, med full rensing. Det er også forslag til hvordan en skal klare å holde fisken litt lenger på land før man setter den ut i sjøen, for å få ned antall døgn som fisken står i sjøen, med tanke på lus, bedre planlegging etc.

I stedet for at man nærmest utelukkende går til piskvarianten, som Kristelig Folkeparti her legger opp til, bør man også se på andre ting, som f.eks. større muligheter for å gi forsøkskonsesjoner innenfor matfiskproduksjonen, for å kunne se på alternative måter å gjøre det på: Det kan være settefiskanlegg, det kan være det å ha det på land – altså mange forskjellige måter.

For jeg tror at i den situasjonen vi står i, så kommer næringen selv til å komme med en rekke tiltak og forslag om hvordan vi kan bli bedre og hvordan vi kan dempe de konfliktene som vi i dag har i nærmiljøet. For det må vi gjøre noe med.

Sist uke kunne vi lese i Sunnmørsposten at Bringsvor Laks nå har solgt sin virksomhet. De orket rett og slett ikke mer av byråkratiet. Det var stadige pålegg som man fikk

tredd ned over hodet. Det sto å lese i Sunnmørsposten sist uke.

Det bringer meg over til Gullestad-utvalgets innstilling. En del av det som ligger der, setter disse små aktørene i en skvis dersom vi bare går inn for de tiltakene som er gjort der. Derfor har undertegnede og Fremskrittspartiet sagt at vi i hvert fall må sørge for å få på plass en konsekvensutredning før vi går til implementering av det som ligger i Gullestad-utvalgets innstilling.

Vi må også ta inn over oss at andelen rømt fisk de siste årene har gått betydelig ned. Det er blitt færre fisk som rømmer. Så kan vi selvfølgelig også takke Vårherre for at den rømmingen som skjedde oppe på Hitra, skjedde på en tid og med en fisk av en størrelse som gjør at det forhåpentligvis får liten betydning for elven. Det får vi alle sammen krysse fingrene for.

Også når det gjelder lus, er det helt åpenbart at vi har en stor utfordring, og da må vi sørge for at det blir forsket, både på vaksine og på forskjellige typer behandling. Jeg har nettopp hatt møte med et firma som ser på én måte å gjøre det på, nemlig varmebehandling for å få lusa til å slippe. Det er fantastisk mye spennende som skjer der ute. Men la oss ta oss tid, la oss ikke forhaste oss og gå inn i noe som vi ikke ser konsekvensen av. Og la oss få en konsekvensutredning, så skal vi komme godt i mål.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [12:51:20]: Norge har alle forutsetninger for å sørge for at den norske oppdrettsnæringen blir verdensledende også på miljø. Men dette krever planer for langsiktige strukturelle endringer i reguleringen av oppdrettsnæringen. Det er behov for en plan for overgang til en miljømessig bærekraftig oppdrettsnæring med lukkede sjøanlegg, eller alternative tiltak for å oppnå et tilsvarende sikkerhetsnivå innen 2020. Vi låser ikke forslaget vårt bare til lukkede anlegg, fordi det skjer så mye positivt, det skjer en teknologiutvikling når det gjelder sikkerhet.

I regjeringens bærekraftstrategi fra 2009 legges det vekt på, slik Lillian Hansen nevnte, fem hovedområder der oppdrettsindustrien påvirker miljøet: genetisk påvirkning på grunn av rømming, sykdom, forurensning og utslipp, arealbruk og fôrressurser. Dette er positivt. Det er fem områder som har vært problemområder siden oppstarten av oppdrettsnæringen, og etter 40 års drift er det nå viktig at man får til faktiske endringer. Jeg mener det nå må være en prioritert oppgave å løse disse problemene innen 2013. Da er det trist å se at strategien mangler klare indikatorer på hva som er akseptabel miljøpåvirkning fra lakseoppdrett, og at strategien heller ikke har tidsfrister for når en skal ha på plass de ulike tiltakene. Jeg er bekymret for at regjeringens strategi ikke vil løse miljøutfordringene før det er for sent.

Ifølge offisielle tall rømmer det årlig i underkant av 450 000 laks fra norske oppdrettsanlegg, men det er knyttet stor usikkerhet til hvor reelle disse tallene er. For eksakt ett år siden sa statsråden følgende:

«Det er klare indisier på at de faktiske rømmings-tallene er høyere enn statistikken viser.»

Ja, fiskebiolog Harald Sægrov antyder at rømmingstal-

lene var på ca. 2,5 millioner laks hvert eneste år. Da får vi usikkerhet fordi vi får så mange forskjellige signaler, som representanten Flåtten nevnte. Til sammenlikning teller villaksstammen 50 000 gytende individ. Derfor er det åpenbart at rømt oppdrettslaks og regnbueørret utgjør et betydelig økologisk forurensningsproblem. Potensialet for ytterligere skade er stort når vi vet at det står 350–400 millioner fisk i oppdretternes merder, og at tallet er raskt voksende.

Et eksempel som kan illustrere problemet, er de nylig rapporterte funnene ved Etneelva i Hordaland, der tre av fire gytefisk var rømt oppdrettslaks. Dette viser hva som kan skje dersom oppdrettsnæringen får vokse uten at rømmingsproblemet blir løst.

Et annet stort problem som stadig melder seg, er utslipp fra anleggene. Dette består hovedsakelig av fôrspill og kloakkutslipp som går rett ut i sjøen fra de åpne anleggene. TV 2 viste i høst foruroligende bilder fra havbunnen 280 meter under et anlegg i Sørfjorden utenfor Bergen, der havbunnen var sterkt dekket av et hvitt belegg. Havforskningsinstituttet sa følgende:

«Frisk havbunn i en norsk fjord ser ikke slik ut.»

Jeg mener en rekke konkrete tiltak må iverksettes for å sikre en bærekraftig lakseoppdrettsnæring. Det er også på tide at det innføres forpliktende miljøtiltak som innebærer en kraftig forbedring av miljøtilstanden i oppdrettsnæringen innen 2013. Forslagene må innebære kreative krav når det gjelder genetisk påvirkning og rømming, sykdom, forurensning og utslipp. Det må bevilges mer penger til forskning og utvikling, og da spesielt utvikling av demonstrasjonsanlegg for lukkede systemer i sjø, eller anlegg med tilsvarende sikkerhetsnivå. Lukkede system kan bidra til å redusere problemene med rømming og sykdom og parasittspredning, og ivareta både næringsutvikling og kravet om en miljømessig bærekraftig oppdrettsnæring.

Jeg mener forpliktende miljøtiltak er avgjørende både for å sikre oppdrettsnæringens omdømme og mulighet for bærekraftig og lønnsom produksjon på sikt, og for å bevare villaksen og sjørørreten i Norge.

Jeg tar til slutt opp de forslagene som Kristelig Folkeparti har fremmet i dokumentet.

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har tatt opp de forslag hun refererte til.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [12:56:33]: Regjeringens partiene har i Soria Moria-erklæringen sagt at det skal legges til rette for videre vekst i havbruksnæringen innenfor bærekraftige rammer. Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring skal legges til grunn.

Debatten som fulgte etter at jeg la fram min havbrukspolitiske redegjørelse i februar, viser at det er bred enighet på Stortinget om havbruksnæringens betydning og potensial, men også om bærekraftutfordringene.

Det er nettopp disse bærekraftutfordringene som var bakgrunnen for at regjeringen laget bærekraftstrategien. Bærekraftstrategien setter langsiktige mål og inneholder 32 konkrete tiltak som regjeringen mener er nødvendige for å nå disse målene. Oppfølging av strategiens tiltak har

høy prioritet i regjeringen. Av de 29 tiltakene som Fiskeri- og kystdepartementet har ansvar for, er samtlige igangsatt. Jeg vil understreke at vi nå må gi tiltakene i bærekraftstrategien tid til å virke før vi kan måle effektene av dem.

En av de viktigste oppgavene i strategien er å etablere politisk forankrede måleindikatorer og grenseverdier for hva som er miljømessig bærekraftig. Det er nå et tverrfaglig arbeid på gang for å utvikle egnet bærekraftindikator for genetiske effekter fra rømt laks fra oppdrett til vill laks, og det samme er på gang når det gjelder etablering av grenseverdier for lakselus på villaks. Videre er det på gang utvikling av indikatorer for utslipp fra oppdrettsanlegg i geografiske områder. I dette inngår utvikling av metodegrunnlaget for å måle aktuell påvirkning.

Et viktig ledd i strategien er å legge til rette for utvikling av ny teknologi som gir bedre kontroll med produksjon av matfiske i sjø. En slik teknologiutvikling bør etter min mening ikke fokusere på spesifikke løsninger, men på hvilke utfordringer som må løses. Dersom vi fokuserer for mye på enkelte løsninger, vil vi legge begrensninger på innovasjonen, og kanskje dermed gå glipp av gode løsninger.

Dagens åpne anleggsteknologi i sjø har vært en viktig forutsetning for veksten i norsk havbruk og har gjort næringen til det eventyret den er. Dagens teknologi har imidlertid også svakheter, f.eks. problemer med lakselus og rømming. Det arbeides derfor med å utvikle dagens oppdrettsteknologi og å utvikle alternative og mer miljøvennlige løsninger. Dette inkluderer forbedring av dagens åpne sjøbaserte teknologi. Nye og strengere regler for teknisk standard for matfiskanlegg er nylig sendt på høring, og det er igangsatt arbeid med teknisk standard for landbaserte anlegg. Det arbeides også med mer lukkede anleggsformer i sjø.

Det er i dag mange finansieringsmuligheter for bedrifter som ønsker å utvikle miljøteknologi. Norges forskningsråd og Innovasjon Norge er begge bedt om å prioritere utviklingen av mer miljøvennlig havbruksteknologi.

Dersom det er behov for å teste ut ny oppdrettsteknologi i storskala, kan det søkes om en forskningsstillatelse som skal bidra til å utvikle kunnskap som kommer akvakulturnæringen til gode. Slike tillatelser defineres som fellesskaplige, er vederlagsfrie og tidsbegrenset knyttet til formålet.

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond finansieres ved at sjømatnæringen betaler en FoU-avgift på eksportverdien av norsk fisk. Et anslag for 2010 er at oppdrettsnæringen har innbetalt om lag 75 mill. kr i FoU-avgift, dvs. 0,3 pst. av eksportverdien. Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond har rettet sitt hovedfokus i 2011 mot rømming: evaluering av teknologisk status, erfaringer og muligheter med flytende lukkede anlegg og utvikling av rømmingsfri og begroingsfri not.

I lys av representantforslaget vil jeg få minne om at akvakulturloven har hjemler for en rekke mulige sanksjoner dersom bestemmelsene gitt i eller i medhold av loven ikke blir overholdt. Det foreligger med andre ord allerede

sanksjonssystemer som skal sikre at næringen til enhver tid følger gjeldende miljøkrav.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:01:24]: Fiskeri- og kystministeren var lite inne på det som hadde særlig med Gullestad-utvalget og Gullestad-utvalgets innstilling å gjøre. Det er kanskje et av de områdene som det kommer til å bli mest debatt om i tiden som kommer. Den er vel allerede sendt ut på høring, vil jeg anta. Det skal bli spennende å se hva som kommer ut av det. En av problemstillingene er soneflytting, bl.a. å gjøre hele Hardangerfjorden til én sone, der man i dag helt i ytterkant har en produksjon på ca. 76 000 tonn. Den skal ned til 50 000 tonn innenfor den sonen.

Spørsmålet mitt til statsråden gjelder særlig de små og mellomstore oppdretterne. Vi ser i dag et stadig oppkjøp av de små. Vi får færre og færre og større og større aktører. Spørsmålet mitt til statsråden er følgende: Vil statsråden sørge for at før man går til implementering av Gullestad-utvalget og det som ligger i deres innstilling, sørge for en konsekvensutredning nettopp med fokus på små og mellomstore aktører?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:02:17]: Som representanten Nesvik korrekt beskriver, er Gullestad-utvalgets innstilling sendt på høring. Den har jeg satt seks måneders høringstid på, og det er nettopp for å få et godt og bredt tilfang av høringssvar. Det er et omfattende utvalgsarbeid som ligger ute nå, og som jeg håper å få veldig mange gode og brede tilbakemeldinger på.

Når det gjelder forholdet til de små, var det nettopp det jeg sa sist var sendt på høring i Hardangerfjord-forskriften. Det var jo å ivareta de små oppdretterne bedre enn i det som var sendt på høring tidligere.

Jeg ser at det fortsatt er en debatt, men jeg registrerer også at FHL har fått avklart en del av de tingene som de var opptatt av, i et møte i departementet forrige uke.

Når det gjelder beveggrunnene for hvorfor de små selger, tror jeg nok at de er flere. Jeg har merket meg at byråkrati var én grunn. Jeg skal ikke omtale enkelt salg, men jeg ser ikke bort fra at prisen kan være forlokkende for noen også for tiden.

Svein Flåtten (H) [13:03:34]: Balansen mellom ønsket vekst og miljømessig bærekraft er jo hovedproblematikken innenfor havbruk og også ofte statsrådets problem. Vi har sett over lang tid at det har vært en åpen offentlig uenighet i forvaltningen om tiltak. Hele debatten rundt de forskjellige typer miljøtiltak, særlig innenfor lakselus, men også rømming, har vært skjemma av en betydelig støy, som kommer fra forvaltningen.

Så synes jeg at det i det senere har vært litt bedre. Føler nå den ansvarlige statsråd for havbruk at hun har mer kontroll på den interne diskusjonen om virkemidler inne i forvaltningen?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:04:44]: Jeg registrerer også at flere snakker bedre med hverandre enn de har gjort tidligere. Jeg og miljøvernministeren hadde et seminar der vi nettopp tok opp de utfordringene som havbruksnæringen står overfor når det gjelder villaksen – et kunnskapsseminar for å slå fast den kunnskapen som det er enighet om.

Så er det selvsagt sånn at i alle forskningsmiljø vil det være uenighet. Det tror jeg er bra for forskningen. Det driver forskningen og kunnskapsutviklingen framover. Det ville vært urovekkende om forskerne var 100 pst. enige med hverandre.

Jeg har ansvar for min del av forvaltningen, og de vet absolutt på hvilke arenaer de skal være. De skal være tydelige på fag, og så skal vi politikere ta oss av politikken. Det gjør vi i denne salen stadig vek, noe jeg setter stor pris på.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [13:06:02]: Jeg synes det er positivt å høre om de 29 tiltakene som statsråden nevner, som er ute på en slags høring eller iverksatt på et vis. Det jeg lurer på, er: Hvorfor denne motstanden når det gjelder å sette tidsfrister for hva som er akseptabel miljøpåvirkning på de ulike bærekraftsområdene? Hvorfor ikke sette mer kraft bak forslagene?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:06:32]: Jeg har vel for så vidt svart på det spørsmålet gjennom innlegget mitt.

For det første mener jeg at den utviklingen som skjer gjennom forskningsmiljø, det at forskningsmiljø og næring møtes og utvikler teknologi, er bra.

Jeg kommer ikke til å sette tidsfrister for verken forskere eller gründere når det gjelder god miljømessig teknologisk utvikling. Det tror jeg er et arbeid som må få gå sin gang. Så bruker jeg de virkemidlene jeg har til å påvirke. Som jeg sa, både Norges forskningsråd og Innovasjon Norge er bedt om å prioritere midler til den type forskning.

Så tror jeg vel at jeg er en av dem som setter de tydeligste tidsfristene av alle. For det jeg har sagt til næringen, er at før næringen har kontroll, spesielt med lus, som har vært det store, store problemet, blir det ingen vekst. Det er et språk næringen forstår, og som jeg opplever at næringen absolutt har tatt inn over seg.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Øyvind Håbrekke (KrF) [13:08:02]: Den 13. mars 2009 ble strømmen skrudd av i Søderberghallen i Hydros anlegg på Karmøy. Dermed opphørte produksjonen i den aller siste elektrolysecellen med gammel Søderberg-teknologi hos Hydro. Dermed skjedde det et teknologiskifte innenfor en aluminiumsindustri som har en lang historie med en sterk utvikling mot stadig mer miljøvennlige løsninger i Norge.

Den utviklingen og den endringen som skjedde den dagen, var et resultat av en tidsfrist. Det var et resultat av en aktiv næringspolitikk og en aktiv miljøpolitikk. Aluminiumsindustrien, på linje med prosessindustrien – jeg kan

nevne oljeindustrien som et annet eksempel – er et resultat av en dynamikk mellom næringen på den ene siden og myndighetene på den andre siden, der vi faktisk stiller krav, forteller hvor lista skal ligge for at dette skal være bærekraftig, for at dette skal være akseptabelt. Så er det opp til næringen å vise at man klarer å hoppe over lista som myndighetene har satt.

Tilstanden for villaksen i norske farvann og norske vassdrag er alvorlig. Vi vet at mange av bestandene vi har, går en usikker framtid i møte. Er oppdrettsnæringen ene og alene årsaken til det? Nei, det er den ikke. Det er mange årsaker til at vi står i den situasjonen. Men en av de faktorene som vi faktisk har kontroll over, er reguleringen av oppdrettsnæringen. Det forplikter oss, det forplikter næringen, men det forplikter også Det norske storting. Vi skal stå til ansvar overfor det biologiske mangfoldet og overfor internasjonale konvensjoner. Vi skal stå til ansvar overfor kommende generasjoner.

Den eneste gangen fiskeriministerer kan vise til at hun har satt en frist – stiller krav knyttet til tidsfrister – er knyttet til næringens videre vekst, ikke til faktisk miljøpåvirkning slik næringen drives i dag.

Så hører vi at Fremskrittspartiet nærmest fnyser av de forslagene som Kristelig Folkeparti har til behandling i dag. Men når Fremskrittspartiet og Harald T. Nesvik selv skal referere til villaksens tilstand, bruker han uttrykk som «takker Vårherre», «krysser fingrene», osv. Det viser vel kanskje hvor langt unna føre-var-prinsippet man er i det partiet.

Oppdrettsnæringen er faktisk nødt til også for å være bærekraftig i et langsiktig perspektiv å oppleve en dynamikk mellom næringens egen utvikling og myndighetenes evne til å stille krav og tidsfrister som gir utvikling, og som gir teknologiskifte, og som peker i retning av neste generasjons oppdrettsnæring. Det fortjener Kyst-Norge, det fortjener norsk oppdrettsnæring, og det fortjener villaksen og kommende generasjoner.

Oskar J. Grimstad (FrP) [13:11:23]: Forslagsstillarene foreslår fem ulike tiltak for å fremje havbruksnæringa og betre omdømmet til ei næring som etter kvart har blitt ein av dei store bidragsytarane når det gjeld både matforsyning og økonomi. Distrikt og land nyt godt av store inntekter, og eksportverdien er formidabel. Næringa bidreg med andre ord sterkt til det velferdssamfunnet vi alle er opptekne av å vidareutvikle.

Næringa har hatt sine opp- og nedturar gjennom åra, og nett no har ho ein oppgangskonjunktur som gir rekordinntekter. Men næringa har også hatt sine tunge år der mange har bukka under av ulike årsaker. Men økonomiske utfordringar i form av offentlege krav og låge produktprisar er særmerkt for dei fleste konkursar. Derfor er det umåteleg viktig at denne viktige næringa ikkje får pålegg som verken fremjar miljøet eller betrar berekrafta til havbruksnæringa.

Som eksempel på eit misforstått tiltak har fleire teke til orde for å flytte denne næringa på land for på denne måten å fjerne problemet med røming og lakselusoppblomstring. Dette er både ei dyr løysing og ei dårleg løysing. Areal-

behovet vil vere nærmast uhandterleg, og energiforbruket ved pumping av vatn vil gjere denne næringa ulønnsam mange stader. Men det fritek ikkje næringa for ansvaret for å sørgje for at den ukontrollerte røminga som vi nyleg opplevde, og som mange her har referert til tidligare, er uakseptabel. Svært ofte ser vi at slike skadar, med påfølgjande røming, skjer ved servicebåtar eller brønnbåtar sine aktivitetar ved eller nær mærene. Det synest underleg at næringa ikkje klarer å få på plass rutinar rundt denne typen aktivitet som forhindrar røming. Altfor ofte har vi sett skadar, med påfølgjande røming, som resultat, og det er fullstendig uakseptabelt.

Når det gjeld andre utfordringar, som lakselus, ser vi at det blir sett inn store ressursar på å løyse dette problemet, og viljen innan næringa til å ta dette på alvor er tydeleg. Så får vi forvente at forskingsmiljøet og myndighetene, i lag med havbruksnæringa, klarer å handtere også dette problemet slik at villaksstamma også har ei framtid. For ingen, og slett ikkje Framstegspartiet, ønskjer å setje denne delen av naturmangfaldet og rekreasjonsmoglegheita som villaksstamma representerer, ut av spel.

Så nokre ord til slutt om havbotnen under nokre av anlegga. Inga næring av nokon størrelse går føre seg utan at det set spor i naturen. Landbruksnæringa er eit eksempel på det. Også utslepp, ureinsa slike, frå byar og tettstader finst det mykje av utan at det får like stor merksemd. DN, Direktoratet for naturforvaltning, er slett ikkje like tydeleg der. Så får målet vere å gjere miljøpåverknadene minst mogleg også for havbruksnæringa, gjennom berekraftige tiltak som alle er tente med.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:14:27]: Det er trist at representanten Håbrekke ikke var til stede da vi debatterte denne saken den 22. februar. Da hadde han kunnet delta da vi nettopp diskuterte det overordnede perspektivet i saken, og da man gikk gjennom en rekke forskjellige tiltak. Utsagnet knyttet til rømmingen på Hitra er nok ikke mitt eget. Det er faktisk Havforskningsinstituttets utsagn i forbindelse med komiteens besøk i Bergen, der Havforskningsinstituttet nettopp viste til at denne rømmingen skjedde. Vi skal være glad for at det skjedde på det tidspunktet det skjedde, fordi det har med problemstillingen knyttet til oppvarming i elven etc. å gjøre, og at denne fisken forhåpentligvis i liten grad kan påvirke det.

Enhver person i denne sal forventer at, og ønsker og vil jobbe for, at det skal være minst mulig røming – ja, helst ingen røming så sant det lar seg gjøre. Derfor har også undertegnede nettopp utfordret statsråden på at i situasjoner der bl.a. brønnbåtar ligger inn-til merder, og da det er størst sannsynlighet for at det oppstår rift i notveggen eller ødeleggelse av notveggen, bør man faktisk få pålegg om kameraovervåking av disse operasjonene, nettopp fordi man skal kunne iverksette tiltak umiddelbart dersom sånt skjer. Hvis man venter i to-tre dager og så oppdager at fisken har rømt, er det for sent. Det er helt åpenbart at ting bør gjøres.

Fremskrittspartiet har også tatt til orde for at en faktisk bør se på muligheten for å etablere et gjenfangst-

fond nettopp for å kunne prioritere gjenfangst av rømt oppdrettslaks. Det har vi heller ikke i dag.

Vi er også nødt til å se på en del andre tiltak. Det er klart at når det koster 40 kr kiloen for laks, sier det seg selv at den som er mest interessert i at laksen ikke skal rømme, er faktisk oppdretterne selv. Derfor må vi ikke si at det er oppdretterne som er kjeltringene, som en nærmest kan få inntrykk av at enkelte som står på denne talerstolen, mener.

En ting som bekymrer meg, og som jeg kunne tenke meg at en i hvert fall forsket litt mer på, er lakselus og fastsettelsen av lusetallene for næringen, enten antallet hunnlus som sitter på fisken, eller bevegelige lus. Når det gjelder de lave tallene vi har sett i perioder da vi ikke har hatt problemer knyttet til smolt, kan det skyldes at det har vært for mange avlusinger, som gjør at lusa blir resistent mot den medisinen man bruker. Man bør i hvert all se nærmere på dette fordi vi må få bukt med rømmingen og lusproblematikken. Det tror jeg alle i denne sal er enige om. Noen har ikke fasiten mer enn andre, men jeg tror man faktisk skal høre på hverandre.

Det er også svært viktig det representanten Flåtten har vært inne på tidligere i dag, nemlig at det er viktig at forvaltningen taler med én stemme utad, at de ikke skaper forvirring om hva som er den rette framgangsmåten.

Presidenten: Øyvind Håbrekke er nå siste inntegnede taler.

Når presidenten gjør oppmerksom på og informerer om det, er det ikke som en oppfordring, men som en informasjon.

Øyvind Håbrekke (KrF) [13:17:53]: Det er greit at de ordene som ble brukt av representanten Nesvik tidligere i debatten knyttet til rømming, var et sitat, men når man i kombinasjon med så kontant å avvise Kristelig Folkepartis forslag til videre utvikling av miljøstandarden i oppdrettsnæringen bruker den typen sitater om rømming, inviterte det til en replikk fra undertegnede.

Så må jeg si at engasjementet fra Fremskrittspartiet knyttet til miljøutfordringene i oppdrettsnæringen har steget utover i debatten, og det er jeg for så vidt glad for. Men Kristelig Folkeparti venter fortsatt på de konkrete tiltakene fra Fremskrittspartiet som faktisk er tilstrekkelige for å avhjelpe problemet. Gjenfangstfond er vel og bra, men her mangler det konkrete tiltak som faktisk står i forhold til behovet.

Jeg vil også understreke det som ble sagt om at noen mener at de som er i næringen, nærmest blir framstilt som kjeltringer. Det har i hvert fall ikke jeg oppfattet i debatten. Kristelig Folkeparti har det helt motsatte utgangspunktet, som det også framgår av forslaget. Det er faktisk vår intensjon at nettopp gjennom å stille krav og vise vei for en videre utvikling av hva som er bærekraftig standard for oppdrett langs kysten vår, viser vi hva som er ansvarlig næringspolitikk for oppdrettsnæringen. Det er det som viser veien videre.

Jeg viste til eksempelet fra aluminiumsindustrien, som har opplevd det samme, og derfor i dag kan reise verden

rundt og si at vi har verdens reneste aluminiumsindustri. Jeg kan nevne norsk oljeindustri, som på begynnelsen av 1990-tallet ble pålagt en CO₂-avgift, som ble møtt med ramaskrik fra næringen, men som førte til at man noen år senere da man skulle ta opp Sleipner-gassen, skilte ut CO₂-en og deponerte CO₂-en som følge av den CO₂-avgiften. Nå reiser man verden rundt og markedsfører det prosjektet som et ledende prosjekt internasjonalt. Det er dynamikken mellom næring og myndighet sånn som det skal være. Den ser vi ikke tilstrekkelig av i oppdrettsnæringen. Det mener jeg debatten her har vist ganske godt. Det er en redsel for å sette tidsfrister. Det er en redsel for å stille tøffe krav, men man håper at det går bra med villaksen. Man videreutvikler noen forskrifter og tekniske krav, men man har ingen krav til når vi skal ha på plass neste generasjons oppdrettsnæring, som er framtidrettet, og som kan drives uten den støyen, det bråket og de miljøproblemene man har i dag, men som er en trygg og sikker næring. Det krever en aktiv miljøpolitikk, og det krever en aktiv næringspolitikk. Akkurat på dette området går faktisk det hånd i hånd ved at vi stiller de kravene vi har gjort.

Så vil jeg til slutt også presisere at Kristelig Folkeparti ikke har stilt teknologispesifikke krav – vi har sagt lukkede anlegg eller tilsvarende sikkerhetsnivå. Vi ønsker ikke å peke ut vinneren i den teknologiske utviklingen som skal skje, men vi vil stille krav.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:21:20]: Av og til er det lurt å ha lest innstillingen som man behandler, når man uttaler seg om hva andre mener.

Da vil jeg sitere fra side 3 i innstillingen, der det står følgende fra Fremskrittspartiet: «Disse medlemmer vil vente med å fremme nye og strengere miljøkrav til oppdrettsnæringen inntil en har sett ... høringsuttalelsene til Gullestad-rapporten», nettopp for å se hva som kommer, før man stiller nye krav. Hvis det kommer strengere krav enn det er per i dag, trengs det en annen type regelverk og en annen type virkemidler. Vi kan ikke bare gjøre som Kristelig Folkeparti gjør, uten å ha sett nettopp hva dette utvalget kommer med, hva slags innspill som vil komme der, før vi skal ta det litt her og litt der. Derfor avventer vi det.

Dessuten – det er ikke alle gangene det er så lurt å sette disse tidsfristene heller. Det tror jeg regjeringen også har lært gjennom visse ting som skjer på Mongstad.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 3025)

Sak nr. 3 [13:22:27]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige sel-

saker for 2009 (Innst. 246 S (2010–2011), jf. Dokument 3:2 (2010–2011))

Presidenten: Det foreligger ikke noe forslag til debatt-opplegg. Det betyr at første taler, representanten Per-Kristian Foss, som er sakens ordfører, har en taletid på inntil 30 minutter.

Per-Kristian Foss (H) [13:22:59] (ordfører for saken): Jeg skal verken ta det som en oppfordring eller som en trussel.

Det er en interessant rapport fra Riksrevisjonen også denne gangen. Det gjelder kontroll med selskaper der staten i 2009 har store eierandeler eller er eiere, men også på en del områder med perspektiver over en lengre periode enn ett år.

På alle punkter er det en enstemmig komité som støtter Riksrevisjonens kritikk på de punkter Riksrevisjonen kommer med kritikk. Det er noen nyanser, men de går ikke på å støtte Riksrevisjonen. På enkelte områder går vel faktisk et flertall i komiteen noe lenger enn Riksrevisjonen – jeg skal peke på det.

Jeg skal konsentrere meg om tre ting. For det første den kritikk som jeg trodde nesten var unødvendig for Riksrevisjonen å rette. Når Riksrevisjonen selv har rett til å delta på generalforsamlinger i deleide selskaper sammen med dem som representerer de statlige eierinteressene, må de i hvert fall få en innkallelse. Det burde være elementært for selskaper som kjenner regelverket. Men Riksrevisjonen har mottatt kopi av innkalling for kun 14 av 36 deleide selskaper før generalforsamlingen fant sted. Det er en type forsømmelse som, for å si det på en annen måte, egentlig er mer pinlig, men som kanskje avdekker at selskapene ikke er klar over regelverket, ikke har det under huden, for å si det slik.

Mitt andre punkt gjelder spørsmålet om implementering av statlige selskapers arbeid med samfunnsansvar. Man bruker ofte engelske begreper om slikt, men jeg skal holde meg til det norske språket og kaller det for det det er, samfunnsansvar. Men det gjelder selvfølgelig også i selskaper utover den statlige sfæren. Men Stortinget har ved flere anledninger behandlet dette, og Riksrevisjonen retter her kritikk på et par viktige punkter.

Vi er ikke tilfreds med at mange av de undersøkte selskapene i svært liten grad har integrert de delene av samfunnsansvaret som de selv vurderer som relevant i sin forretningsstrategi. Skal det virkelig være iverksatt, må det være en del av forretningsstrategien, det må ikke være en del av en slags pynt på kaka som man gjør ved siden av, men som ikke påvirker selve smaken, for å holde meg i det bildet.

På et annet punkt retter også Riksrevisjonen kritikk. De peker på at det ikke er gjennomført systemer som kontrollerer risiko i leveransekjeden, altså kjøper man varer og tjenester i strid med reglene for samfunnsansvar. Det er jo elementært i privat industri at det foretas kontroller i leverandørkjeden. Det er faktisk utviklet en ganske stor virksomhet når det gjelder leveranser, av selskaper som har spesialisert seg på å selge slike kontrolltjenester for

andre selskaper, der mindre virksomheter kanskje ikke har utviklet spesialitet nok til å drive den type kontrollvirksomhet. Men det er uhyre viktig. For alle som i dag f.eks. kjøper klær fra Kina, er det elementært at man driver kontroll med at leverandøren også følger opp selskapets samfunnsansvar og forretningsstrategi. Men her er kritikken sterk, også fra Riksrevisjonen, når det gjelder de deleide statlige selskapene.

Komiteen mener også at det er kritikkverdig at eierdepartementene fortsatt ikke har god nok kunnskap om selskapenes ivaretagelse av samfunnsansvaret. Det er faktisk relativt gjennomgående at selskaper som ikke ligger under Næringsdepartementet, har – synes å ha iallfall – mindre bevissthet om forretningsstrategi, samfunnsansvar og lederlønnsregler enn de som ligger direkte innunder Næringsdepartementet. Eller sagt på en annen måte: Når en statsråd fremmer en stortingsmelding som skal gjelde på flere områder, synes kommunikasjonen om prinsippene i denne meldingen, i dette tilfellet f.eks. samfunnsansvar og lederlønnsprinsipper, ikke å være tilstrekkelig godt kommunisert til de andre departementene. Eller kanskje det ikke er kommunikasjon det er mangel på, men at det er når det gjelder bevisstheten om at man eier, eller er ansvarlig for disse prinsippene, det svikter.

Mitt tredje punkt leder da naturlig til lønnsutviklingen i de statlige selskapene. Det er her Riksrevisjonen kanskje retter den sterkeste kritikken. De generelle funnene er jo at lederlønnsutviklingen har vært dobbelt så høy i de undersøkte statlige selskapene som den generelle lederlønnsutviklingen i samme periode, 2007–2009. Til tross for at Stortinget altså har behandlet en innstilling, en stortingsmelding, som setter klare regler for lederlønnsutvikling i perioden, synes dette ikke å ha gitt effekt, i hvert fall ikke den tilsiktede effekt. Man skulle kanskje også tro at det hadde blitt bedre i perioden 2007–2009 enn det var i perioden forut. Det viser seg heller ikke å være tilfellet. Det er på dette punktet en enstemmig og sterk kritikk som rettes av komiteen. Man peker bl.a. i innstillingen på at det til dels er store variasjoner i forståelsen av Nærings- og handelsdepartementets retningslinjer for statlig eierskap, holdningen til lederlønn. Det gjelder både fastlønnen, bonusordninger og pensjon.

Komiteen har gjennomført en høring på dette området. Jeg må nok si at høringen, selv om den bare omfattet et utvalg av selskaper, til fulle bekrefter at ikke alle styreledere har statens regler om retningslinjer for statlig eierskap og lederlønn under huden på samme måte. Jeg skal ikke her begynne å gå inn på enkelt-selskaper, men la meg allikevel bare ta et par eksempler.

Da Statoil fusjonerte inn Hydros oljevirkosomhet, benyttet man det som en anledning til å foreta en til dels kraftig økning av lederlønnen i Statoil. Da var ikke prinsippet om ikke å være lønnsledende lenger til stede. Det var en av årsakene til at Statoil i den undersøkte perioden 2007–2009 kom ut med en til dels ganske sterk økning av en lederlønn som på forhånd lå meget høyt – ikke meget høyt i forhold til internasjonale selskaper med utenlandsk eierskap, statlig eller privat, men i forhold til det som gjelder i Norge for store selskaper. Og la meg si at hvis man

skulle foreta sammenligninger internasjonalt, ligger nok lederlønnene i Norge på et lavt nivå – men det gjør også lønninger på mellomledernivå. Så jeg synes det er et veldig dårlig argument å si at man har lavere lederlønn i Statoil enn i f.eks. Shell, Exxon eller et annet stort selskap. Men så er heller ikke avgangen av norske ledere til utenlandske selskaper veldig stor, det er ingen stor kø av dem som blir rekruttert ut. Egentlig er det vel et relativt nasjonalt miljø man rekrutterer fra.

Jeg vil for egen regning legge til et par bemerkninger om hvorfor selskapene ikke tar statens retningslinjer fullt ut på alvor. Jeg tror for det første det skyldes at selskapene er opptatt av ikke å ligge lavere lederlønnsmessig enn private selskaper innenfor samme sfære – i den grad man kan si det er private selskaper å sammenligne seg med. Det gjelder i tilfelle f.eks. statens eiendomsselskap Entra, som fungerer i et marked som ellers er helt privat. Eiendomsmarkedet er nok et område hvor lederlønnene ligger til dels ganske høyt, men jeg kan ikke se det som en begrunnelse i seg selv for at et rent statlig – 100 pst. – eid selskap behøver å være på linje med private, være lønnsledende i bransjen eller bryte med statens lederlønnssystem.

Et annet moment som jeg tror er bidragsytende, er at alle disse selskapene benytter private såkalte headhunterfirmaer til å skaffe seg kandidater. Headhunterfirmaenes oppgave er bl.a. å bidra til at potensielle ledere i markedet får nye jobber og høyere lønn. Headhunterselskapene er selvfølgelig ikke pålagt spesielt å følge statens lederlønnsregler eller -retningslinjer – og kommer derfor opp med kandidater som nok har høyere krav til lønn enn lederlønnssystemet gjør det naturlig å tilby. Jeg tror det er viktig at styrer her kanskje opptrer på en noe mer bestemt måte overfor de headhunterselskaper det gjelder.

Til slutt: I høringen ble det også innkalt et selskap som ikke var omfattet av Riksrevisjonens kontroll. Det var selskapet Argentum, som er et 100 pst. statlig eid investeringsselskap – for å si det på en enkel måte. Det ble i pressen avdekket at selskapet har opprettet et sideselskap – et investeringsselskap – som heter Bradbenken Partner, for sine ansatte. Ordningen her fungerer slik at Argentum kun mottar normalavkastning på sin investerte andel i dette selskapet, mens de ansatte mottar meravkastningen. Risikoen for de ansatte er dermed lav i forhold til investert beløp, mens mulighetene for høy avkastning er betydelig. Avkastningen de siste årene har vært om lag 18 pst. Dette er en spesiell type bonusordning.

Et flertall i komiteen sier meget direkte at denne ordningen «ikke er i samsvar med Stortingets vedtak og signaler om lederlønn i offentlige selskaper». Høyre er ikke med i det flertallet som sier dette, fordi jeg er litt i tvil om Stortinget har uttalt seg så konkret i vedtaksform at denne type selskaper ikke er tillatt i statlig heleide eller deleide selskaper. Det som iallfall er et faktum, er at dette gir en bonusordning på siden, som er i strid med de intensjoner som lå bak lederlønnbehandlingen i Stortinget.

Det underlige i saken er – og det er formuleringer som Høyre er med på – at statsråden i VG den 1. februar i år, da denne ordningen ble kjent – iallfall for offentlighe-

ten – uttrykte «sterk skepsis til ordningen». Under høringen ble det avdekket at denne ordningen var klarert med departementet både i 2005 og i 2007, og også i 2009, under den nåværende statsråd. Under høringen fremkom det at statsråden, etter å ha tenkt seg om, ikke ville gjøre noe med ordningen. Jeg ser med interesse frem til statsrådets redegjørelse for hva han mener. Jeg tror det er en fordel at statsråden og departementet sier det samme, og at statsrådets uttalelser i pressen ikke oppfattes som noe mer, noe annet, enn departementets holdning. Jeg avventer også statsrådets reaksjon på komitéflertallets – stortingsflertallets – merknad, selv om det ikke er et vedtak, om at bonusordningen når det gjelder Bradbenken Partner AS i Argentum, er i strid med Stortingets vedtak.

Marit Nybakk (A) [13:36:27]: Først vil jeg takke saksordføreren, representanten Foss, for et veldig godt utført arbeid med denne innstillingen, som stort sett er enstemmig. Jeg vil også slutte meg til veldig mye av det han sa.

Som det framgår av innstillingen, og som vi hørte fra saksordføreren, har komiteen avholdt en høring om et av de temaene som omtales i Dokument 3:2, nemlig utviklingen av lønn og andre godtgjørelser for ledere i statlige selskaper og i konsern med en betydelig statlig eierandel. Vi hadde inne alt fra Entra til Hydro, som for så vidt dekker to ulike typer selskaper i denne sammenheng. Det var en interessant opplevelse. Det som kanskje var mest overraskende – det burde sikkert ikke vært det – eller tankevekkende, var at styrelederne for fem selskaper i høringen omtalte lederlønningene som et nisjemarked. Eller sagt på en annen måte: Styrelederne omtalte lederlønningene som en del av et begrenset marked og ikke sett i forhold til lønnsutviklingen ellers i samfunnet. Dette blir helt galt og bryter etter min mening også med Stortingets behandling av eierskapsmeldingen i 2007, nemlig at lederlønnsutviklingen skal være rimelig og moderat – konkurransedyktig, ja, men ikke lønnsledende. Lederlønningene skal bidra til moderasjon i den totale lønnsutviklingen. Det er også å vise samfunnsansvar, som for øvrig er en annen del av dette dokumentet fra Riksrevisjonen.

Selv om ingen styreledere fra helseforetakene var inne til høring, vil jeg likevel vise til at VG i går hadde et større oppslag om lederlønnsutviklingen i helseforetakene. Ikke for å score billige poenger, men skal virkelig de administrerende direktørene i helseforetakene tjene dobbelt så mye som ansvarlig statsråd, pluss diverse frynsegoder og millionfallskjerm, uoppsigelig og jeg vet ikke hva? En anestesisykepleier på Aker Universitetssykehus uttaler til avisen:

«Det har blitt vanntette skott mellom oss og de øverste sjefene».

Nettopp, det er akkurat det som skjer. Disse topplederne befinner seg i en lønsmessig boble og definerer egne lønns- og arbeidsvilkår utelukkende i forhold til andre topplederstillinger, uten å se på hva slags lønn de har i forhold til sine egne ansatte eller andre i helseforetakene og i helsevesenet.

Nå er det heller ikke uproblematisk at konsernsjefen i

Hydro tjener fire ganger så mye som Norges statsminister – et tema som var oppe flere ganger i den nevnte høringen – noe som styrelederen i Hydro, Terje Vareberg, ikke hadde noen synspunkter på under høringen.

I samme høring fikk for øvrig styrelederen i NSB et høyst betimelig spørsmål fra saksordføreren om hvorvidt kundetilfredshet er en del av grunnlaget for fastsettelse av lønnen til NSB-direktøren. For ordens skyld: Han tjener ca. 2,5 mill. kr i året og har en pensjonsavtale der han hvert år fra fylte 60 år kan ta ut to tredjedeler av sin årslønn. Lønnen økte for øvrig midt i det verste togkaoset i fjor.

Noe som forsterker denne lønnsfesten, er at gunstige pensjonsordninger kommer i tillegg til et høyt lederlønnsnivå. Jeg er derfor veldig fornøyd med at statsråd Trond Giske i høringen bekreftet at han i den kommende eierskapsmeldingen også vil ta opp pensjonsytelser og slutt-pakker. Dette er viktig også sett i forhold til Stortingets ulike vedtak som ledd i en modernisert folketrygd. Alle andre får sin pensjon gjennomgått. Det bør også ledere i statlig eide selskaper og selskaper med en betydelig statlig eierandel få.

Som saksordføreren sa: Det statlige investeringsselskapet Argentum AS står likevel i en særstilling ved at de i tillegg til ordinære lønns- og bonusordninger opererer med en ekstra bonusordning gjennom et annet selskap, kalt Bradbenken Partner AS. Dette mener altså et bredt flertall i komiteen bryter med Stortingets vedtak i forbindelse med behandlingen av eierskapsmeldingen. Siden saksordføreren også var innom statsråden her, vil jeg understreke at statsråd Giske under høringen sa at dersom han hadde vært statsråd da Argentum ble opprettet, eller overtatt av Nærings- og handelsdepartementet, ville han ikke ha gitt dem en tilsvarende ordning. Han har da også svart nei til andre tilsvarende selskaper – eller selskap, i hvert fall.

Helt til slutt en merknad om en helt annen sak som er omtalt i dokumentet og i innstillingen. Det dreier seg om brukerbetaling i Innovasjon Norge for rådgivningstjenester ved norske ambassader og andre utekontorer. Komiteen ber om at «det etableres et samarbeid mellom Utenriksdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet slik at man har kontroll med brukerbetalingen» fordi opplysninger Riksrevisjonen har hentet inn ved to utekontorer, viser at Innovasjon Norge har tatt brukerbetaling utover nivået for selvkost, og at rådgivningstjenesten ved utestasjoner må holde seg innenfor Wien-konvensjonen og utenriksloven. Det vil si at bistand som ytes i utenriksstjenesten, ikke kan ha karakter av kommersiell virksomhet.

Ellers vil jeg vise til innstillingen og igjen til saksordføreren innlegg.

Anders Anundsen (FrP) [13:43:13] (komiteens leder): La meg først få lov til å takke Riksrevisjonen for en god revisjon og en god selskapskontroll, som gjør komiteen godt i stand til å arbeide videre med dette. Jeg vil også takke saksordføreren, som gjennom en lang saksbehandling, bl.a. på grunn av gjennomført kontrollhøring, har gjort en svært god jobb med å samkjøre komiteens merknader, med det som resultat at komiteen i all hovedsak er samstemt. Jeg slutter meg også til hoveddelene av

saksordføreren innlegg. Jeg oppdaget faktisk ingen ting som jeg ikke kunne slutte meg til.

Jeg vil likevel berøre et par forhold litt nærmere. Det første er lederlønninger. Det har av flere årsaker fått et stort fokus i komiteen. Det ble gjennomført en egen kontrollhøring om lederlønningene. Det er et grunnleggende premiss for statlige selskaper at ledere for så vidt skal lønnes godt, og lønnen skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende. Årsaken til at dette er viktig, er at en over tid har sett en rekke politiske signaler, ikke minst fra den rød-grønne regjeringen, om hvor viktig det er å vise moderasjon når en skal lønne ledere.

Et av de eksemplene som både saksordføreren og representanten Nybakk var innom, er Argentum. De har jo en usedvanlig spesiell bonusordning i tillegg til de ordinære bonusordningene gjennom investeringselskapet Bradbenken. Saksordføreren gjorde godt rede for hva som var utgangspunktet for Bradbenken. Kort oppsummert er resultatet at en med svært begrenset egeninvestering har potensial for å få svært god avkastning med usedvanlig lav risiko. På dette reagerte statsråd Trond Giske ganske kraftig i Verdens Gang 1. februar. Overskriften i Verdens Gang var: «Fillerister eget selskap». Statsråden ble litt lenger nede i artikkelen sitert på følgende vis:

«Når man har høy lønn og ordinær bonusordning, har jeg store problemer med å se at det er behov for en ekstra ordning. Det bør være kjent hvilke holdninger denne regjeringen har til slike ordninger.»

Dette sa en «irritert statsråd».

I høringen ble det altså klart at ikke bare har den rød-grønne regjeringen vært orientert om denne bonusordningen tre ganger, men den siste gangen var det statsråd Trond Giske som fikk denne orienteringen. I media blir det altså skapt et inntrykk av at regjeringen har én politikk, mens den i virkeligheten arbeider for en annen politikk. I høringen ble det også klart at statsråden ikke hadde gjort noe og heller ikke hadde til intensjon å gjøre noe for å endre denne ordningen.

Jeg er dessverre nødt til å si at det er ikke bare i disse statlige selskapene det er behov for en opprydding; det er kanskje behov for en opprydding også i mediebehandlingen fra regjeringens side, slik at det som sies i avisene, samstemmer med hva som er regjeringens faktiske politikk.

I helgen avslørte VG gjennom flere sider en rekke lønnsforhold og andre forhold i helseforetakene. Det ble klart at i de helseforetakene og sykehusene som VG hadde undersøkt, var det store variasjoner i lønnsfastsettelsen. Men det var ett felles trekk, og det var – så vidt jeg kunne få med meg – at det ikke var noen av disse helselederne som tjente mindre enn statsråden. Nå er ikke jeg så redd som representanten Nybakk for å score billige politiske poenger, men det er et tankekors at den som ikke bare er konstitusjonelt ansvarlig for et helseforetak eller et sykehus, men som skal stå til ansvar både politisk og rettslig i denne sal for alt som skjer i Helse-Norge, ligger lavest på lønnsstigen blant helseledere.

Så vidt jeg vet, kan statsråder sies opp på dagen. De har ikke noe beskyttelses- eller oppsigelsesvern, og jeg tror de

har én måneds etterlønn, mens ledere i helseforetakene, i tillegg til en svært god lønn, har svært gode rammevilkår i avtalene sine. Det er ikke uvanlig at en helseleder som sier opp, kan få med seg tolv måneders lønn, helt uavhengig av årsaken til at vedkommende sier opp, som en slags sluttpakke, selv når de sier opp frivillig. Hvis de blir sagt opp, har de oppsigelsesvern i den form at de får en annen jobb i helseforetaket, men beholder lederlønnen. De er altså for dårlige til å være ledere, men de kan være konsulenter eller vaktmestere, for den saks skyld, og beholde lederlønnen. Jeg mener det er ganske utfordrende og bekymringsfullt at helseforetakenes rammevilkår er så ulike at frynsegoder også er en så viktig del av helselederes lønninger og godtgjørelser.

I denne debatten er imidlertid statsråden fraværende. Det synes jeg er bekymringsfullt, for i denne debatten burde statsråden være med på en diskusjon om å få til en ryddigere praksis, ikke slik at statsråden fastsetter lederlønninger i helsesektoren – det er ikke det jeg snakker om – men en viss ryddighet med hensyn til hva slags frynsegoder som statsråden mener er forsvarlig, hvilket lønnsnivå lederne bør ligge på som et utgangspunkt, kunne være interessant. Det er altså to sykehusledere som ble trukket frem, som har ansvaret for tilsvarende helseområder, men det er en halv million i lønnsforskjell i pengepungen. Men så er det vanskelig å vite hva den reelle lønnen er, fordi frynsegodene kommer i tillegg. Det er nødvendig å ha en bedre samordning på dette området, etter min oppfatning.

Til slutt har jeg lyst til å si litt om en av de delene av innstillingen hvor det er dissens. Jeg har lyst til å gjøre det ved å starte med å lese fra Innst. 182 S for 2009–2010, som er «innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens rapport om revisjonen av Statens pensjonsfond for budsjettåret 2008». Det var Arbeiderpartiets Martin Kolberg som var saksordfører for saken, og på side 5 i innstillingen står følgende å lese:

«På bakgrunn av størrelsen og viktigheten av Statens pensjonsfond Norge og Statens pensjonsfond utland har kontroll- og konstitusjonskomiteen tidligere bedt Riksrevisjonen intensivere arbeidet med fondene. Komiteen er på denne bakgrunn tilfreds med at Riksrevisjonen har foretatt en utvidet revisjon og skilt ut revisjonen av Finansdepartementets forvaltning, styring, kontroll og oppfølging av Statens pensjonsfond i et eget tillegg til Dokument 1 (2009–2010).»

Dette er vi såre enige i.

Videre, på side 6, sier komiteen:

«Komiteen viser videre til at Riksrevisjonen etter lov om Riksrevisjonen § 9 skal revidere statsregnskapet og statlige fond. Revisjonen omfatter Finansdepartementets forvaltning, styring, kontroll og oppfølging av de to fondene.»

Jeg synes dette er svært gode merknader fra komiteen. Derfor blir jeg litt i tvil når komiteen – i hvert fall et flertall i komiteen – i denne innstillingen ser ut til å ha en annen holdning til dette spørsmålet. Jeg er nødt til også å sitere dette, for å presisere hva som er utfordringen. På side 16 i innstillingen står følgende:

«Komiteen understreker behovet for at Finansdepar-

tementet sender beretning til Riksrevisjonen om forvaltningen av statens interesser i selskapene underlagt Finansdepartementet, herunder beretning vedrørende Norges Bank. Komiteen viser til at Norges Banks representantskap har oppnevnt ekstern revisor for å ivareta revisjonen av bankens anliggender.»

Så langt er komiteen enstemmig. Så skiller Fremskrittspartiet og Venstre seg ut fra komiteens flertall, som skriver dette:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Venstre mener det ikke er nødvendig at Riksrevisjonen utover dette foretar en kontroll av Norges Bank og Statens pensjonsfond utland.»

Etter min oppfatning virker det som om dette står i sterk kontrast til det komiteen har sagt tidligere om Riksrevisjonens virksomhet i forhold til Statens pensjonsfond utland og Norges Bank.

Jeg er lei for at det nå kan se ut til at Arbeiderpartiet har endret holdning i dette spørsmålet, og har egentlig lyst til å utfordre Arbeiderpartiet: Er det den opprinnelige merknaden fra kontrollen av SPU som ligger til grunn for Arbeiderpartiets syn, eller er det nå dette siste sitatet? Jeg håper det er den opprinnelige merknaden.

Jeg vil også si – fordi jeg mener det er behov for det – at til tross for at en i merknads form fra et komitéflertall har en oppfatning av omfanget av Riksrevisjonens arbeid knyttet til et spesielt felt, kan ikke Riksrevisjonen på dette området anse seg bundet eller rådet til det, for i hvert fall etter Fremskrittspartiets oppfatning vil det være i strid med lov om Riksrevisjonen § 9. Dersom komitéflertallet faktisk mener det som står i denne merknaden, må en altså gå veien om lovendring. Det er ikke gjort i denne sammenhengen, hvilket må innebære at Riksrevisjonen skal fortsette med «business as usual».

Hallgeir H. Langeland (SV) [13:53:09]: Eg føler òg behov for å takka både saksordføraren for grundig arbeid og ikkje minst gode utspørjarevner i samband med høyringa og Riksrevisjonen, sjølv sagt. Men òg heile komiteen har jobba godt i denne saka. Honnør til heile komiteen i dette spørsmålet!

Så var saksordføraren inne på tre hovudpunkt, og det var i grunnen dei same hovudpunkta som eg vil nemna. Det eine er at Riksrevisjonen faktisk må bli invitert. Det reknar eg med må vera ei kurant sak å ordna opp i, der selskapa får klar beskjed om at Riksrevisjonen skal bli invitert. Eg tippar, som saksordføraren òg var inne på, at dette har noko med rutinar å gjera, og då må desse rutiane bli etablerte. Det er eit samla krav frå komiteen.

SV er sjølv sagt kjempeoppteke av dette med implementering av samfunnsansvar, som var Foss sitt punkt nr. 2, for det er jo klart at dersom ein skal sørgja for at det blir ein del av det å driva business, må ein jo ha det inn i sin forretningsstrategi. Dersom ein ikkje har det inne der, men har det som pynt på kaka, vil det jo ikkje funka etter intensjonen til stortingsfleirtalet. Derfor må ein gripa fatt i dette.

Eg synest òg det er viktig å visa til det som komiteens fleirtal har skrivne om omdømme, at ein må vera oppteken

av at desse selskapa verkeleg opptre skikkeleg, at ein har ein skikkeleg HMS, at ein ikkje har miljøtslepp, at ein ikkje kjøper frå føretak som driv med barnarbeid, osv. Det er mange premissar som skal vera førande for selskap si drift.

For eiga rekning vil eg seia at dersom SV hadde hatt 50 pst. av stemmene, trur eg me skulle ha hatt endå tydelegare styringssignal for ein del av selskapa når det gjeld profil, f.eks. for Statoil og oppkjøp som dei gjer, og som ikkje burde ha blitt gjort, og for andre selskap som gjer ting som strir mot den allmenne politikken som eit stortingsfleirtal står bak. Faktisk meiner eg òg at ein har sett tendensar til dette når det gjeld f.eks. Statkraft, der ein no legg til rette for at Statkraft skal investera 80 mrd. kr i fornybar energi, der ein har ein klar profil på i kva retning pengane skal brukast. Det meiner eg må vera fullt mogleg å gjera i andre selskap òg, at me er tydelege i kva retning me vil bruka eigarskapen vår. Derfor har òg regjeringspartia gjeve uttrykk for at me synest det er heilt greit at NSB ikkje må betala så høgt utbytte som andre; me meiner at pengane skal gå til toget. Me ønskjer ei sterkare togsatsing, og då seier me til NSB: Me tek mindre utbytte av dykk, men då må de bruka pengane på toget.

Eit anna område der eg trur dette er fullt mogleg, og som ikkje nødvendigvis er statsråd Giske sitt område, gjeld innkjøpspolitikken. Me kjøper altså inn for 400 mrd. kr. Transportkomiteen, f.eks., har gjeve beskjed om at me ønskjer meir klima- og miljøprofil på innkjøpa. Det er fullt mogleg å ta styring på dette. Det er eitt av dei områda som SV kjem til å jobba vidare med, men som me håper at òg regjeringa blir meir offensiv på.

Eg er einig med både representanten Nybakk og komitéleiararen når det gjeld det som skjer innanfor helseføretaka og lønene der. Det er blitt sagt at det einaste som har auka etter sjukehusreforma, er løningane og sjukehuskøane. Eg meiner absolutt at me må ha ein gjennomgang av korleis me har organisert sjukehusa og få til ein annan modell enn den me har i dag, som tydelegvis ikkje verkar etter hensikta. Den debatten går jo for fullt, ikkje minst med utgangspunkt i sjukehusnedleggingar, barnefødselar – og «you name it».

Så til slutt dette med leiarløn, generelt sett. Eg kan ikkje forstå at det skal vera naturleg i Noreg å ha 125 000 kr netto i vekepengar for ein vaksen mann eller ei vaksen dame, dvs. eit lønsnivå på ein halv million i månaden. Det er eit lønsnivå som eg synest er heilt absurd, og som eg er sikker på at folk ikkje vil ha i Noreg. Dei vil ha eit meir jamstelt samfunn og ikkje med det svære spriket i forhold til kva enkelte direktørar tener. Det er ikkje noko som det norske folket vil ha. Eg meiner at noko av det som blir viktig i oppfølginga, og som eg håper at òg statsråd Giske vil kommentera, er nettopp kva signal som no skal gå ut til selskapa, med utgangspunkt i lønsnivå. Der er komiteen veldig tydeleg på at det ikkje skal vera lønsleiande. Då er det eit spørsmål: Når ein får 1,8 mill. kr i lønsauke i Statoil i samband med Hydro-overtakinga – på to år – har ikkje styret der teke dei signala som Stortinget har gjeve. Det er det som blir jobben til statsråd Giske å følgja opp. Eg er veldig glad for at statsråd Giske er kjempetydeleg

på at dette med pensjonsavtaler o.l. skal ein følgja opp og rydda opp i.

Hans Olav Syversen (KrF) [13:59:00]: Jeg ante en sterk utålmodighet etter ytterligere økt statlig styring fra forrige taler. Da vil jeg komme med et testspørsmål til statsråden. Som saksordføreren var inne på, er det en ganske sterk merknad knyttet til Argentum. Kristelig Folkeparti er med i dette flertallet, fordi vi mener at den ordningen de har, hvor man går inn i et slags eget selskap hvor Argentum selv står for storparten av kapitalinnskuddet mens de ansatte står for et lite beløp, men hvor det er en høy avkastning som de ansatte i fullt monn får del i, rimer lite med de vedtak og signaler om lederlønninger i offentlige selskaper og bedrifter med statlig eierskap som flertallet i dette hus har nedfelt. Jeg imøteser å høre hvordan regjeringen vil forholde seg til denne flertallsmerknaden.

Jeg har ikke så mye å tilføye til saksordføreren innlegg. Det ivaretok det aller meste – kun et par enkle ord knyttet til dette med lederlønnsutviklingen.

Dobbelt så høy lederlønnsutvikling i de statlige selskapene som i privat sektor er fasiten etter Riksrevisjonens utmerkede arbeid. Det er et tankekors når Stortinget har gitt så klare meldinger som man har gjort, akkurat når det gjelder dette. Jeg er glad for – som det ble sagt i høringen fra statsrådens side – at man i sin dialog med styrene vil forfølge dette ytterligere, også når det gjelder pensjon. Jeg må si at når det gjelder enkelte bransjer, og da snakker jeg også om Argentum, synes jeg egentlig det var befriende å høre statsråden. Statsråd Giske sa i høringen at han synes

«det er noe fundamentalt rart med at folk først skal ha betaling for å gjøre jobben sin, og så skal de ha ekstra-betaling for å gjøre jobben sin ordentlig. Men sånn er det, det aksepterer jeg, og det må vi leve med. I finansbransjen er det helt særegne systemer. Der må man ha ekstra mye betalt for å gjøre jobben sin ordentlig.»

Jeg er helt enig, og jeg spør meg hvordan staten som eier og som aktør også i disse finansmarkedene vil opptre for å få bukt med en kultur som jeg tror folk flest kjenner seg helt fremmed for. Det skulle jeg også ønske å høre statsråden si noen ord om, all den tid han representerer en stat som med sine eiendeler – sine økende eiendeler sågar – faktisk kan ha en markedsrett til å gjøre noe med akkurat dette.

Så til dette som flere av talerne – Nybakk og nå Langeland – har vært innom: helseforetakene. Det er jeg sikker på at vi kommer tilbake til. Det ligger jo ikke til oss å gi råd til Riksrevisjonen, men en oppfordring kan jo Riksrevisjonen få. Når de skal avgi sin rapport for inneværende år, skulle jeg meget vel sett at Riksrevisjonen hadde tatt en gjennomgang av lederlønningene i de statlige helseforetakene for å se om de er i tråd med Stortingets intensjoner.

Statsråd Trond Giske [14:03:39]: Kontroll- og konstitusjonskomiteens innstilling til Riksrevisjonens beretning om kontrollen med statlige selskaper for 2009 blir lest, tatt til følge og fulgt opp av regjeringens medlemmer.

Jeg tror vi alle har lest både Riksrevisjonens rapport, høringsrunden hos komiteen, og ikke minst komiteens innstilling, med stor interesse. Jeg tror også at det er mange som setter pris på den brede politiske enigheten det er om veldig mange av disse konklusjonene.

I alt omfatter kontrollen 124 selskaper og samskipnader som administreres fra flere departementer. Riksrevisjonens arbeid og påpekninger er – slik jeg også pekte på under kontrollhøringen om lederlønn 11. februar i år – viktige og nyttige for det kontinuerlige arbeidet som må skje for å forbedre statens eierskapsutøvelse.

De fleste av selskapene som er omfattet av kontrollen, ligger under andre departementer enn Nærings- og handelsdepartementet. Det er vanskelig å kommentere i detalj alle merknadene som komiteen har til forvaltningen av eierskapet i disse selskapene. Jeg vil imidlertid forsikre meg om at merknadene er kjent i alle departementer og er med i det videre arbeidet med å forbedre forvaltningen.

Et område hvor det er behov for og mulig å gjennomføre raske forbedringer, er å sørge for at Riksrevisjonen mottar kopi av innkalling til generalforsamling i deleide selskap, hvor det i 2010 manglet i mer enn halvparten av tilfellene. Jeg er enig med saksordføreren i at det er uholdbart. Jeg vil forsikre meg om at rutinene for dette er på plass og følges både i eget departements selskaper, og også be andre departementer om at forpliktelsene på dette området følges opp.

To av de gjennomgående kontrollene var knyttet til utøvelsen av regjeringens eierpolitikk når det gjelder arbeid med samfunnsansvar og lederlønnsutvikling. Jeg konstaterer at det er bred enighet i Stortinget om at regjeringen skal ha høye ambisjoner både når det gjelder å bidra til moderasjon i lederlønnsutviklingen, når det gjelder å bidra til forbedringer i selskapenes arbeid med samfunnsansvar, og en viss utålmodighet knyttet til hvor raskt forbedringer skal komme.

Som jeg viste til under kontrollhøringen, arbeider regjeringen med nye retningslinjer for lederlønn i statlige selskaper. De nye retningslinjene vil bli lagt fram samtidig med den nye eierskapsmeldingen om kort tid. Pensjonsytelser og sluttpakker vil bli tema i revisjonen. Likeledes vil kravet til åpenhet om lønnsfastsettelsen i heleide statlige selskaper bli skjerpet, slik at kravene der er mer på linje med dem som gjelder børsnoterte selskaper. Det er allerede slik at pensjonsordninger skal ses som en helhet, inkludert lønn, bonusordninger osv., men det er også – som jeg påpekte i høringen, som jeg kan gjenta her – behov for ytterligere innstramming i statens retningslinjer når det gjelder pensjoner.

I vår eierskapsforvaltning er det et helt sentralt punkt at vi skal følge rolledelingen mellom daglig leder, styre og eiere, slik det framgår av selskapslovgivningen og etablerte eierstyringsprinsipper. Det er selskapenes styre som må ta konkrete beslutninger når det gjelder både lederlønninger og utøvelse av samfunnsansvar. Regjeringens eierinnflytelse er i første rekke indirekte, dels gjennom valg av styremedlemmer og dels gjennom å kommunisere våre forventninger. På mange områder, særlig overfor de børsnoterte selskapene, har vi sett at regjeringens holdning til le-

derlønn har slått gjennom i belønningssystemet. Jeg mener de reviderte retningslinjene også vil være disiplinerende for de heleide selskapene.

Hva angår Riksrevisjonens undersøkelser av lederlønsutviklingen i statlig eide selskaper og komiteens merknader, vil jeg minne om at lederlønninger i selskaper med helt eller delvis statlig eierskap skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper. Av hensyn til selskapene selv og samfunnet som helhet er det viktig at belønningsordningene for ledere er effektive og åpne for innsyn. Videre bør lederlønningene framstå som rimelige og ikke gi uheldige virkninger for bedriften eller svekke selskapets omdømme.

Det er altså slik at det er mange hensyn som skal ivaretas når lederlønn fastsettes og utvikles. I regjeringens politikk for lederlønn har vi slått fast at selskapene – enten vi eier dem alene eller sammen med andre – skal være konkurransedyktige når det gjelder å rekruttere gode ledere, men de skal vise moderasjon og ikke være drivende i en lederlønsutvikling.

Lederlønn er altså ikke et statisk område hvor problemstillingene er gitt og svarene er enkle. I 2006 var det nødvendig med en innskjerping som følge av omfattende opsjonsavtaler hvor flere toppledere profitterte betydelig på forhold som var utenfor deres kontroll. Dette ble det satt en stopper for i selskaper med statlige eierandeler med de nye retningslinjene i 2006. Når regjeringen nå arbeider med en oppdatering av retningslinjene, er de forhold som også Riksrevisjonen påpeker i sin undersøkelse, og som er grunnlaget for behandlingen i kontroll- og konstitusjonskomiteen i dag, sentrale i diskusjonen.

Jeg er ikke tilfreds med utviklingen i lederlønningene i de statlige selskapene. Det er helt riktig som Riksrevisjonen påpeker, at det særlig de to siste årene har vært en kraftigere vekst i lønningene i de statlige selskapene enn i andre. Det kan skyldes forhold som f.eks. er knyttet til finanskrisen, at disse selskapene på en annen måte – og kanskje mindre enn andre – er blitt rammet av finanskrisen, og dermed har det slått mindre ut i selskapenes lønnsomhet og i lederlønningene. Det er likevel slik at det ikke er i tråd med retningslinjene, og dette vil vi følge opp overfor selskapene. Det er kanskje også slik at vi har enda sterkere meninger om dette enn det som framgår av retningslinjene, bl.a. synet på opsjoner og variabel lønn. Det vesentligste er i hvert fall at variabel lønn varierer i tråd med noe som lederne faktisk påvirker, og som faktisk er belønning for deres prestasjoner, og ikke varierer på bakgrunn av ting som ligger langt utenfor ledernes egen kontroll.

Vi får ta til etterretning at disse systemene er kommet for å bli i næringslivet, og at det dermed også antakelig er nødvendig for de statlige selskapene. Men det er likevel viktig at de statlige selskapene ikke er drivende i dette. Jeg synes også det kontrollspørsmålet som en av komiteens medlemmer stilte til selskapene under høringen – nemlig om det er slik at hvis man ikke hadde dette lønnsnivået, ville man da få problemer med rekruttering – er nøkkel-spørsmålet. Når helseministeren tjener halvparten av det mange helseledere tjener, må man anta at det er fordi det er flere som stiller seg til disposisjon for å bli helseminis-

ter. Kampen er hard om å få den jobben, også fra opposisjonspartiene, og man må da også forutsette at lønnsnivået i disse andre stillingene visstnok er nødvendig for å rekruttere. Men det er det kontrollspørsmålet vi alltid også må stille: Er det faktisk slik at man ikke får fylt stillingene med kompetente folk dersom man ikke har det lønnsnivået som tilbys? Hvis svaret på det er jo, det kunne man gjort, da er lønnsnivået for høyt.

I den nær forestående eierskapsmeldingen vil vi også bredt behandle arbeidet med samfunnsansvar og tydeliggjøre regjeringens forventninger til selskapenes arbeid. Vi vil også der legge opp til en mer systematisk oppfølging av selskapene. Jeg har merket meg at Stortinget er utålmodig på dette området, særlig at man påpeker at andre eierdepartement enn Næringsdepartementet må ha en mer systematisk tilnærming til spørsmålet. Det vil vi følge opp. Jeg mener likevel at det er klare positive tegn på at oppmerksomheten på dette området bærer frukter. Flere av de statlige selskapene kommer godt ut på undersøkelser i nasjonal og internasjonal sammenheng når det gjelder å drive bærekraftig, og stadig flere selskaper slutter seg til ordninger som Global Compact og GRI-rapportering.

Som ett av flere temaer jeg vil følge opp innenfor dette området, er at Argentums virksomhet er i samsvar med Stortingets vedtak. De må likevel også her respektere rollefordeling mellom eier, styre og ledelse, og det er også her problematisk med avtaler som allerede er inngått. Når det gjelder investeringer via skatteparadiser, tror jeg det skal gå greit å få fulgt opp Stortingets vedtak. Når det gjelder medinvesteringsordningen, vil vi også her ta dette opp med selskapet. Jeg må likevel understreke her, som jeg gjorde i høringen, at dette var en ordning som var etablert før den rød-grønne regjeringen tiltrådte. Dette var en ordning som vi arvet da vi overtok eierskapet av selskapet. Det er også slik at departementet aldri har hatt til behandling en godkjenning politisk av denne ordningen, men det har vært en behandling av hvorvidt ordningen er lovlig eller ikke. Det er to litt forskjellige ting å vurdere legaliteten i ordningen og å vurdere den politiske ønskeligheten av ordningen. Hadde denne saken kommet på mitt bord før den ble etablert, hadde svaret vært nei – nøyaktig identisk med det svaret Investinor fikk da de ganske nylig ønsket å etablere en tilsvarende ordning. Vi må imidlertid forholde oss til at dette nå er inngåtte avtaler. Det vil i hvert fall være å forvente at de ansatte som har dette som en del av sin lønn og sin belønning, vil kreve en slags kompensasjon dersom ordningen blir endret. Men dette skal vi følge opp i vår dialog med Argentum.

Når det gjelder brukerbetaling ved Innovasjon Norges utenlandskontorer, vil Nærings- og handelsdepartementet sammen med Utenriksdepartementet sørge for at det er tilfredsstillende kontroll med at praksis med brukerbetaling er i overensstemmelse med Wien-konvensjonen.

La meg til slutt igjen gjenta at Riksrevisjonens arbeid er meget verdifullt. Det er godt at Stortinget legger så stor vekt på en moderat lønnsutvikling i statlige selskaper. Både oppmerksomheten og debatten bidrar til at vi lettere når de målene som vi har satt oss.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anders Anundsen (FrP) [14:14:21]: Jeg er glad for at statsråden signaliserer at Argentum-avtalen skal være i samsvar med det som er Stortingets vedtak. Det som imidlertid ikke er helt klart, er om statsråden er enig med regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre, som sto bak flertallsmerkningen, i at den Bradbenken-avtalen faktisk er i strid med Stortingets vedtak.

Jeg vil utfordre statsråden på et konkret svar på dette: Deler statsråden flertallets syn på at denne Bradbenken-avtalen er i strid med vedtak fattet av Stortinget?

Statsråd Trond Giske [14:14:56]: Når Stortinget selv sier at et fenomen er i strid med Stortingets eget vedtak, tror jeg en statsråd ganske raskt vil være i usedvanlig store problemer hvis han skal overprøve det.

Jeg tar til etterretning at flertallet i komiteen mener at denne ordningen er i strid med de intensjonene Stortinget har hatt med tidligere vedtak om lederlønn og bonusordninger. Samtidig er dette nå en avtale som er inngått, og som de ansatte har oppnådd i sine forhandlinger med selskapet og ledelsen, og som er vedtatt i styret. Derfor kan det være privatrettslige ordninger rundt dette, som også vi må forholde oss til når vi skal følge opp Stortingets merknader. Men at vi skal ta dette opp med selskapet og i størst mulig grad prøve å få ordningen i tråd med det som regjeringen ønsker, kan Stortinget føle seg trygg på.

Anders Anundsen (FrP) [14:15:56]: Jeg takker for et godt svar, men det skulle nær sagt bare mangle at ikke statsråden ville sørge for at Stortingets vedtak ble oppfylt, og nå har jeg fått klarhet i at statsråden også mener at den ordningen som Bradbenken er i Argentum-selskapet, er i strid med Stortingets vedtak.

I høringen da statsråden ble utfordret på dette, sa statsråden at dette ikke er godkjent av departementet, men han sier følgende:

«Jeg vil vel heller si at vi har levd med at Argentum har hatt en slik ordning, og ikke tatt initiativ til å gjøre noe.»

Er statsråden enig i at han har vært altfor passiv i dette spørsmålet?

Statsråd Trond Giske [14:16:33]: Det er jo alltid et dilemma når vi stadig skjerper kravene. Mange av disse kravene kom i kjølvannet av eierskapsmeldingen fra 2006. Denne ordningen var etablert før den tid. Vi vil også oppleve når vi legger fram eierskapsmelding i vår, at vi kommer med ytterligere innstramminger, bl.a. i pensjonsordningen, som antakelig fører til at enkelte av dagens ordninger ikke lenger er i tråd med de nye retningslinjene. Så langt som mulig bør vi da prøve å få reforhandlet og finne gode løsninger i selskapene, som ivaretar de nye retningslinjene. Men samtidig er det begrenset i hvor stor grad vi kan gi det tilbakevirkende kraft, i og med at dette da også berører privatrettslige rettigheter, som jeg sa i mitt første svar.

Per-Kristian Foss (H) [14:17:23]: Mitt tema gjelder også det samme – Bradbenken. Statsråden gir her inntrykk av at dette var noe han oppdaget helt nylig. Men det har han ikke gjort. Han ble kjent med dette i 2009, og mitt spørsmål da er: Hva gjorde statsråden, etter at han som næringsminister ble kjent med dette, for å undersøke mulighetene for å omgjøre avtalen? Han må jo ha gjort betydelige undersøkelser siden han i februar i år – altså en god tid etterpå – til VG uttalte seg slik at han ble oppfattet som om dette var en avtale han ville gjøre om. De brukte uttrykket «fillerister eget selskap». Mitt spørsmål var: Hva har statsråden gjort fra han første gang oppdaget dette til han til VG filleristet selskapet og til i dag – i de årene fra han oppdaget dette?

Statsråd Trond Giske [14:18:12]: Ordet «fillerister» er vel ikke mitt. Det tror jeg er VGs ord, og med mindre representanten Foss har en annen erfaring med VG enn meg, så vet han at jeg har svært liten innflytelse over hvilke ord VG bruker i ulike sammenhenger. Jeg tror heller ikke det er noe i artikkelen i VG som innebærer at jeg sier at dette var en nylig oppdaget ordning. Men jeg misliker den. Jeg hadde ikke kommet til å si ja til den hvis Argentum hadde spurt om å få innføre en slik ordning i min tid som statsråd. Jeg tror ikke mine forgjengere hadde gjort det heller. Men det er altså en vesentlig forskjell på hva man liker og ikke liker, og hva man faktisk kan gripe inn i. Det er også uriktig, som representanten Foss ga inntrykk av i sitt saksordførerinnlegg, at vi har politisk behandlet og godkjent denne ordningen. Vi har ved flere anledninger vurdert legaliteten i denne ordningen, og det er noe helt annet.

Presidenten: Ønsker representanten Foss en ny replikk?

Per-Kristian Foss (H) [14:19:11]: Ja, fordi jeg ikke fikk svar på mitt spørsmål. Det er i grunnen derfor vi har sånne replikkordskifter, for at vi skal få avklart noe. Så derfor gjentar jeg det rett og slett: Jeg har betydelig sans for statsrådets følelsesliv, både i forhold til VG og uten VG, men hva har statsråden gjort som politiker og statsråd for å undersøke mulighetene for å gjøre noe med det han har mislikt, og hva er resultatet av det arbeidet?

Statsråd Trond Giske [14:19:39]: Jeg er veldig usikker på om hensikten med replikkveksling alltid er å frambringe ny kunnskap, for dette spørsmålet stilte også representanten Foss under høringen da vi hadde den. Så den kunnskapen er allerede kjent – nemlig at vi ikke har bedt Argentum om å gjøre om ordningen, nettopp fordi det var en ordning vi hadde arvet, som formodentlig innebærer privatrettslige rettigheter for dem som har oppnådd denne ordningen, og at vi antakelig måtte stå overfor et krav om kompensasjon hvis den skulle bli omgjort. Derimot sa vi nei da Investinor spurte om å få en tilsvarende ordning, og vi hadde sagt nei dersom Argentum hadde kommet med en slik ordning i dag. Men på bakgrunn av det Stortinget nå sier, kommer vi selvsagt til å ta en slik samtale med

Argentum i vår eierdialog og se på mulighetene for å få gjort om ordningen, og hva slags kostnader det eventuelt ville medføre.

Per-Kristian Foss (H) [14:20:33]: Vi kommer et stykke videre. Men eierdialogen, har den altså begynt nå? Det må jo lenge ha vært eierdialog med selskapet. Jeg er klar over hva som ble sagt under høringen, jeg husker det faktisk ganske godt. Grunnen til at jeg spør om igjen, er at jeg ikke fikk noe svar den gang. Har eierdialogen hittil ikke innebåret at man har prøvd å undersøke mulighetene for at en avtale som er inngått i strid med Stortingets vedtak, kan opphøre? Er det noe man ikke har tatt opp i eierdialogen så langt? For nå sier statsråden at han vil ta det opp i den dialogen, men det har vel vært eierdialog i de årene statsråden har sittet i departementet, og hvorfor er det ikke gjort noe i den perioden? Som et tilleggsspørsmål kunne det vært interessant å få statsrådets vurdering av om den foregående statsråd, som har godtatt denne avtalen, også var bundet av retningslinjer for statlig eierskap, herunder lederlønninger, som han mener at denne avtalen er i strid med. Det er ikke nødvendig å svare på det, men det kunne vært interessant.

Statsråd Trond Giske [14:21:41]: Jeg må nesten få lov til å korrigere litt på det inntrykket representanten Foss skaper. For det første sier han at avtalen var inngått i strid med Stortingets retningslinjer. Nei, denne avtalen var inngått før den forrige eierskapsmeldingen, før mange av disse innstrammingsene kom. Så dette blir et spørsmål om i hvor stor grad slike nye retningslinjer, nye innstramminger, kan ha tilbakevirkende kraft. Det er altså feil at ordningen ble inngått i strid med retningslinjer. Stortingets strammere retningslinjer kom etter at avtalen var inngått.

For det andre sier representanten at min forgjenger har godtatt ordningen. Vel, det er også en setning med visse nyanser. Man har godtatt at ordningen er lovlig – man har altså hatt en legalitetskontroll for å finne ut om det i det hele tatt er lov å ha slike ordninger. Det fant man at man hadde, og dermed kunne man ikke gripe inn på legal basis og si at den måtte avvikles.

Per-Kristian Foss (H) [14:22:44]: Ja, jeg stiller igjen spørsmålet: Hva har statsråden gjort i den eierdialog som har vært med Argentum hittil, for å sørge for å undersøke mulighetene for å bringe en avtale til opphør? Det er ikke uvanlig – selv i privatrettslige sammenhenger – at avtaler kan bringes til opphør. Kompensasjonsspørsmålet er vel et spørsmål om man ønsker å beholde de folkene man har, men dette er et marked hvor folk skifter jobb ganske hyppig. Så det at man ikke er ansatt til evig tid, er ikke nødvendigvis en svakhet i dette marked i allfall.

Så mitt spørsmål er igjen: Hva har statsråden gjort i eierdialogen for å kunne iverksette et vedtak som bringer selskapet i pakt med hva Stortinget mener?

Statsråd Trond Giske [14:23:29]: Det som skjedde, var at man tok til etterretning at denne avtalen var inngått før departementet overtok eierskapet av Argentum,

før Stortinget strammet inn på retningslinjene. Man har da isteden konsentrert seg om å si nei til nye slike ordninger, på samme måte som man svært ofte, når man får strammere retningslinjer, er mer opptatt av det som skjer fra da og framover, enn å bruke mye tid på å gi tilbakevirkende kraft.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:24:13]: Som del av flertallet tar jeg iallfall for gitt, også med det som statsråden nå sier, at man vil ta tak i saken og se hva man eventuelt kan få gjort. Styreleder i Argentum Tom Knoff uttrykte jo i høringen at de hadde merket seg synspunktet. Så de er nok forberedt på en eventuell henvendelse, for å si det sånn. Så får vi se hva nedsiden eventuelt skulle være for å annullere denne avtalen.

Jeg hadde imidlertid lyst til å komme inn på selve nøkkelbegrepet, «konkurransedyktig lederlønn, men ikke lønnsledende». Som det ble henvist til i høringen, var det ingen styreledere som kunne henvise til noen problemer med rekruttering av ledere på grunn av denne regelen. Det kan jo bety at ledere ikke er så opptatt av penger som man tror av og til, eller det kan bety at denne regelen er så fleksibel at det i grunnen ikke spiller noen rolle. Hvilken tolkning tror statsråden er rett?

Statsråd Trond Giske [14:25:21]: Det rinner meg nå i hu at det var representanten Syversen som stilte det spørsmålet til selskapene. Jeg synes det er et veldig godt spørsmål, et spørsmål vi kan lære av også i vår eierskapsdialog, og vi stiller dette kontrollspørsmålet: Er det slik at man får vesentlige rekrutteringsproblemer dersom lønnsnivået er annerledes, dersom belønningssystemene er innrettet med lavere grad av bonusordninger osv.? Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, dersom svaret på det er nei, vi har ikke rekrutteringsproblemer, bør man absolutt se på dette lønnsnivået.

Jeg tror at de retningslinjene som Stortinget har vært med på å lage, og som departementene følger opp i eierskapsdialogen sin, har en funksjon. Jeg tror de virker modererende. Vi har et annet lønnsnivå, heldigvis, i Norge enn bare om vi ser til Sverige, og i hvert fall hvis vi ser mer ut i verden, og det ønsker vi å følge opp. Den politiske oppmerksomheten og den klare tverrpolitiske enigheten i Stortinget hjelper oss i denne jobben.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:26:24]: Jeg synes det også var fortjenstfullt at statsråden varslet en tettere dialog og klarere retningslinjer når det gjelder pensjon. Så mitt spørsmål er da: Ser statsråden for seg at det er det samme prinsipp som skal gjelde for pensjon, som en retningslinje for selskapene, nemlig at man skal ha konkurransedyktige pensjonsvilkår, men ikke lønnsledende, eller pensjonsledende, for å omtolke det?

Statsråd Trond Giske [14:26:57]: Ja, nå er det i og for seg allerede en del av retningslinjene at man skal se pensjoner, sluttpakker, bonusordninger, variabel lønn og fast lønn i en sammenheng. Så det er ikke nytt at pensjoner skal tas med i vurdering. Men vi kommer nok til å være mer

konkrete enn bare å snakke om lønnsledende/pensjonsledende og konkurransedyktig lønn. Vi kommer nok i den kommende eierskapsmeldingen til å være mer spesifikke på hva slags grenser som skal gjelde, akkurat som vi når det gjelder variabel lønn, mener at den ikke skal overstige mer enn 50 pst. av total lønn.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Roald Aga Haug (A) [14:27:58]: Lønnsoppjøret er i dag dratt i gang. Vi har sett i media at Roar Flåthen og John G. Bernander snakker om forventninger, men også særlig om samfunnsansvar. NHO og LO snakker om viktigheten av moderasjon, og da må vi vente at det gjelder i alle ledd.

Industriarbeidstakerne i konkurranseutsatt næringsliv skal forhåpentlig forme lønnsutviklingen dette året også. Partene i lønnsoppjøret har ansvar for å legge til rette for en lønnsutvikling som sikrer næringslivet konkurransekraft, og som sikrer arbeidstakerne kjøpekraft. Partssamarbeidet med disse elementene er viktig og viser samfunnsansvar. Vilje til moderasjon krever at ledernivåene også viser ansvar, ikke minst der staten er eier. I dette bildet er det viktig at utøvelsen av eierpolitikken er kontrollert. Lederlønspolitikken skal bidra til ansvarlighet. Dessverre ser vi eksempler på at dette sklir unødig ut. Blant annet viser gårdsdagens oppslag i VG om avlønning blant helse-toppene at helseforetakene ikke har vært ansvarlige nok når det gjelder vilkår til lederne. De har ikke vist tilstrekkelig samfunnsansvar. Dette er uheldig, og i verste fall bidrar det til å true arbeidet med moderate lønnsoppgjør for vanlige folk framover.

Lederlønsnivået skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende, har vi hørt flere ganger i dag. Det er heldigvis tverrpolitisk enighet om å holde lederlønsutviklingen under kontroll, og signalene er klare på at eier vil bidra til at det blir valgt styremedlemmer som ivaretar eierinteressene. En del styremedlemmer trenger her veiledning, tydeligvis.

Lederlønningene må i større grad harmonere med den generelle lønnsutviklingen. Lederlønninger som nevnt i bl.a. helseforetakene bryter med å ta samfunnsansvar. Økningen i inntekter er urimelig stor, og det er usikkert om innsatsen til lederne og brukertilfredsheten hos pasientene kan forsvare slike lønnsnivåer og lønnsøkninger. Slik lønnsutvikling truer tilliten til viktige institusjoner i samfunnet.

Når vanlige ansatte skal akseptere moderasjon og ansvarlige oppgjør, må lederne også avkreves det samme. Alle må være ansvarlige dersom nasjonen skal opprettholde konkurransekraften. Dette er grunnleggende for å ivareta norsk næringsliv og norske arbeidsplasser. Dersom en skal akseptere lønninger som vi ser enkelte eksempler på, må det være mulig å måle at lederen faktisk oppnår målsettinger, eventuelt tar ansvar for ikke å gjøre det.

Vi må motvirke en grådighetskultur i offentlig finansierede virksomheter så vel som i private virksomheter. Her ser det ut som om det er grunn til å gå bl.a. helseforetakene nærmere etter i sømmene.

Per-Kristian Foss (H) [14:31:45]: Jeg skal ikke kommentere det forestående lønnsoppjøret, bortsett fra å si at jeg selvfølgelig er enig med siste taler i at vi må holde fast på frontfagsmodellen, og vi alle venter at LOs leder straks vil komme ut og fortelle at lederlønsutviklingen i samfunnet generelt er slik at det vanskeliggjør lønnsoppjøret. Det har han sagt ved alle tidligere lønnsoppgjør, men denne gangen kan han altså si at lederlønsutviklingen, særlig i de foretakene som den rød-grønne regjeringen har ansvaret for, har vært urovekkende. Han har Riksrevisjonens underlag for å si at faktisk lederlønsutviklingen her har vært dobbelt så høy som i de øvrige foretakene i samfunnet. Jeg er ikke sikker på om han vil si det, men han har iallfall ideen til å ta det opp, både på kammeret og overfor sine parter i forhandlingene.

Så skal jeg kommentere et par ting som har vært tatt opp i debatten. Jeg er selvfølgelig også fornøyd med statsrådets forsikring om at han i forbindelse med en ny melding om eierskapspolitikken også vil ta opp pensjonsforholdene. Jeg regner med at han da vil ha særlig oppmerksomhet på iallfall ett viktig forhold i modernisert folketrygd, nemlig at det skal være incitament til at også ledere skal stå lenger i jobb. Det er et dårlig signal i samfunnet når ledere med den største selvfølgelighet og med de aller største pensjoner går av i en alder av 60 år, når man ellers oppfordrer resten av befolkningen til å stå lenger i jobb. Noe annet som jeg vil ha litt fokus på, er at det nok også i statsforetakene på ledernivå er litt for mange pensjonsordninger som er inngått uten avkortingsregler dersom lederen etter avgang skulle søke seg ny jobb. For det å kombinere en fet pensjonsordning fra et statsforetak eller fra et statlig selskap med en ny jobb og summen blir mange millioner kroner, er vanskelig å forsvare når man ellers tar ganske tøffe tak i modernisert folketrygd.

Jeg har ikke kommentert helseforetakene fordi de ikke er omfattet av innstillingen, og heller ikke av høringen. De er omfattet av én avisartikkel i VG. Og jo, jeg leser også aviser, men den fortalte altså ikke noe om utviklingen, den fortalte noe om nivået. Jeg slutter meg gjerne til dem i komiteen og de debattanter som har sagt at det ville være interessant om Riksrevisjonen i en senere rapport tok opp spørsmålet: Tjener de som nå leder sykehuse i Norge – enten man kaller det foretak eller det enkelte sykehus – mer enn man tjente på tilsvarende nivå da fylkeskommunen var eier? Har utviklingen gått i den retningen? For det er jo forskjell på helseforetak og helseforetak, nær sagt, på helseforetak og sykehus. Det største helseforetaket er jo større enn et par-tre av de aller største statlige selskapene som er omfattet av denne innstillingen. Og så langt jeg har kunnet se, tjener altså de kvinnelige lederne i de aller største helseforetakene mindre enn det menn ville ha gjort hvis de hadde ledet en like stor bedrift. Det er også en måte å se det på, som kanskje kunne være et nyttig apropos. Det innebærer ikke at jeg ikke forsvarer generelt det lederlønsnivået man har lagt seg på i helseforetakene, men det må, som sagt, nyanseres til når man skal undersøke dem.

Komiteens leder var opptatt av spørsmålet om hvem som skal revidere Riksrevisjonens oppgaver i forhold til

Norges Bank og Statens pensjonsfond utland. Jeg oppfatter ingen merknad, heller ikke komiteens flertallsmerknader, som i strid med tidligere merknader fra finanskomiteen – på ingen måte. I det komitélederen siterte, var det en viktig nyanse: Riksrevisjonen skal revidere Finansdepartementets kontroll med eierskapsutøvelse osv. overfor Statens pensjonsfond, og det er ikke Stortingets oppfatning at den som skal revidere kontrolløren, altså Finansdepartementet, også skal kontrollere eller revidere kontrollobjektet, altså Statens pensjonsfond. Til det formålet har man bedt Norges Banks egne organer, valgt av Stortinget, om å ta det ansvaret. Og det er engasjert, så vidt jeg har forstått, høyt kompetent revisjonskunnskap til å bistå representantskapet i Norges Bank.

Til slutt: Det er på en måte en litt underlig merknad om NSB i innstillingen. Den er ikke av den største interesse for de her sittende statsråder, men kanskje for en samferdselsminister. Faktum er i dag at departementet setter krav til avkastning til NSB. Og når man setter et krav til avkastning, mener jeg det skal tas på alvor. Man kan diskutere om det skal være et slikt krav eller ikke, men hvis departementet setter et slikt krav, er seriøs styring at det også skal oppfylles. Så sier regjeringspartiene, med tilslutning fra et par opposisjonspartier, at det er i grunnen helt all right at man bryter kravet til departementet, bare det går til tog. Nå er det mitt inntrykk at NSB i hovedsak driver med tog, så sjansen for at det skulle gå til noe helt annet, er vel minimal. Men dette dreier seg om hvorvidt man skal ta offentlig styring på alvor. Hvis departementet mener at det skal settes et avkastningskrav, bør man følge det. Hvis man mener at det ikke skal settes, er det ikke noen grunn til å kritisere NSB, men departementet for at de setter krav som departementet ikke selv tar på alvor. Det blir ikke skikkelig styring verken av det ene eller annet statsselskap, hvis man skal praktisere en slik metode.

Marit Nybakk (A) [14:37:45]: Jeg tar primært ordet for å kommentere komitélederens utsagn om Arbeiderpartiet og standpunkt i forhold til Riksrevisjonens rolle når det gjelder forvaltningen av statens interesser i de selskapene som er underlagt Finansdepartementet, dvs. Norges Bank og Statens pensjonsfond utland. Jeg vil, som foregående taler, altså saksordføreren, sa her akkurat nå, også vise til at dette ble avklart våren 2009. Det ble avklart i en innstilling fra finanskomiteen, der det var et bredt flertall – med unntak av Fremskrittspartiet og Venstre. Jeg vil også understreke at det naturligvis er slik at Finansdepartementet skal sende beretning om Norges Bank til Riksrevisjonen, men Norges Banks representantskap har altså oppnevnt en ekstern revisor for å ivareta revisjonen av bankens anliggende. Dette ble også klart i den samme innstillingen fra finanskomiteen våren 2009. På denne bakgrunn mener et bredt flertall i kontroll- og konstitusjonskomiteen at det ikke er nødvendig at Riksrevisjonen foretar kontroll av Norges Bank og Statens pensjonsfond utland.

Så har jeg bare en kommentar til det representanten Per-Kristian Foss sa om helseforetak og lederlønninger. Jeg mener nok at det som skjer også i helseforetakene, er at ledersjiktet befinner seg i en eller annen lønsmessig

boble, at man ser på lederlønninger som en del av et veldig snevert marked, et nisjemarked om man vil. Man ser ikke sin egen lønn i forhold til den generelle lønnsutviklingen i samfunnet, og man ser den slett ikke i forhold til egne ansatte. Det er bare å se på hva de tjener, enten de er sykepleiere på Aker sykehus eller har andre stillinger i Helse-Norge. Jeg mener at det absolutt er på tide – det var andre som sa det her før meg – at man kanskje i Dokument nr. 1 neste år ser på akkurat dette med lederlønsutviklingen i helseforetakene.

Anders Anundsen (FrP) [14:40:32]: Bare noen korte merknader til den aller siste runden på Riksrevisjonens revisjonsansvar og eventuelle begrensninger av det. Nå er det slik at lover vedtas gjennom lovvedtak. Det at finanskomiteen tidligere, og nå denne komité, har ment noe om at virksomheten til Riksrevisjonen skal innskrenkes i forhold til det loven fastsetter, er altså ikke tilstrekkelig til å faktisk innskrenke Riksrevisjonens arbeidsområde. Jeg tok egentlig ordet bare for å presisere at Riksrevisjonen skal fortsette sin praksis på samme måte som den har gjort til i dag, inntil disse holdningene som både representanten Foss og representanten Nybakk har gitt uttrykk for, og som Stortinget i merknadsform har gitt uttrykk for, blir fremmet som lovforslag og eventuelt vedtatt som det.

Per-Kristian Foss (H) [14:41:44]: Det er unødvendig i forhold til Riksrevisjonen, men i forhold til noen tilstedeværende vil jeg minne om at Stortinget også uttrykker seg gjennom romertallsvedtak.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 3025)

Sak nr. 4 [14:42:09]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av arbeids- og velferdsetatens oppfølging av sykmeldte (Innst. 255 S (2010–2011), jf. Dokument 3:5 (2010–2011))

Marit Nybakk (A) [14:42:47] (ordfører for saken): Det er en enstemmig komité som legger fram innstillingen om Riksrevisjonens undersøkelse av Navs oppfølging av sykmeldte. Utgangspunktet for denne undersøkelsen er for det første at personer med langvarig sykefravær har økt sannsynlighet for å bli permanent utstøtt fra arbeidslivet, for det andre at den politiske begrunnelsen for å opprette Nav var å få flere i arbeid og færre på trygd.

Hva slags virkemiddel har så Nav for å få sykmeldte i jobb, enten det er heltid eller deltid, eventuelt aktiv sykmelding? Det er selvfølgelig å stimulere arbeidsgivere til å tilrettelegge for sykmeldte, slik Riksrevisjonen understreker. Det er også stille krav til de sykmeldte om å være i aktivitet, og å iverksette arbeidsrettede tiltak. Men det er også å stille tøffe krav til leger og andre sykmeldere om

å endre holdninger og praksis, og å stille krav til seg selv om det samme.

Etter min oppfatning må både Nav og legene i mye større grad være opptatt av at det eventuelt også er mulig å pendle mellom jobb og sykmelding, og at det gjøres i altfor liten grad. Aktiv sykmelding og gradert sykmelding er viktige tiltak. Ja, det er faktisk også slik at det av og til kan være bedre å gå på jobb enn å bli sittende hjemme.

Jeg har ett eksempel fra en frisørsalong ikke så langt fra Stortinget. Lise og Lotte, for å kalle dem det, er frisører. Begge ble sykmeldt, på ulike tidspunkter, av samme grunn, vondt i nakke eller skuldre, fordi det er belastende for nettopp nakke og skuldre å drive med frisørarbeid. Lise sa: Jeg vil ha aktiv sykmelding. Det fikk hun ikke av Nav. Men hun gikk på jobb likevel, og hva gjorde hun? Jo, hun gjorde selvfølgelig resepsjonsarbeid. Hun tok telefonen, hun drev med data – alt kontorarbeidet. Lotte, derimot, ble sykmeldt og var hjemme – og hun er ikke kommet tilbake på jobb, etter to år.

Personer med langvarig sykefravær kan fort bli permanent utstøtt fra arbeidslivet. Komiteen mener derfor det er nødvendig å ta initiativ overfor leger og andre sykmeldere, slik at både gradert sykmelding og aktiv sykmelding blir et reelt alternativ, og at sykmeldte ikke mister fellesskapet som de er en del av.

Komiteen understreker også behovet for å bevisstgjøre de organisasjonene som organiserer leger osv., f.eks. Legeforeningen, og at dette følges opp av Helsedepartementet overfor fastleger eventuelt ved tillegg i fastlegeavtalen. Dette er helt nødvendig når bare 18 pst. har gradert sykmelding, og bare 15 pst. av Nav-kontorene har lagt fram statistikk om legenes bruk av gradert sykmelding. Det er for dårlig informasjon fra legene og for dårlig kartlegging av informasjon fra Navs side.

Departementet har i sitt svar til Riksrevisjonen gjort det klart at det i løpet av våren blir fremmet en lovproposisjon med forslag til endringer i arbeidsmiljøloven og i folketrygdloven om nettopp oppfølging av sykmeldte, som ventes å tre i kraft 1. juli i år. Det synes jeg er et veldig viktig skritt på veien.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [14:46:56]: Jeg vil takke saksordføreren for arbeidet med saken og hennes redegjørelse fra denne talerstol her i dag. Det er, som saksordføreren påpekte, en bred enighet i denne innstillingen. Jeg slutter meg i hovedtrekk til de synspunkter som hun tok opp fra talerstolen. Likevel er det behov for å påpeke enkelte forhold.

Det er ikke første gang at forhold innenfor Nav-sektoren er i søkelyset for Riksrevisjonen og kontrollkomiteen. Både i de to siste Dokument nr. 1-behandlingene og i egne særrapporter har vi hatt Nav på bordet, og det har vitnet om store feil og utfordringer i sektoren. Det er ganske dramatisk når vi snakker om et felt som er så stort og viktig for velferdsstaten Norge.

Det var sentralt da man opprettet Nav, at man skulle få flere i arbeid og aktivitet og færre på stønad. Oppfølging av sykmeldte er helt sentralt i et slikt arbeid. Jo lenger man går sykmeldt, jo større er sjansene for varig utstøting

fra arbeidsmarkedet. Derfor er det viktig å ha fokus på dette.

Resultatet av Riksrevisjonens undersøkelser er ikke tilfredsstillende. Det er for lite bruk av gradert sykmelding, dialogmøte 2 er ikke gjennomført i mange tilfeller, det er ikke godt nok med hensyn til informasjon, man følger ikke opp med rapportering, osv. osv.

I mine ett og et halvt år i kontroll- og konstitusjonskomiteen her på Stortinget har jeg fått stor respekt for det arbeidet som regjeringspartienes representanter gjør. Man driver ikke med ukritisk forsvar av regjeringen, men stiller de forhold som fremkommer, under et kritisk lys. Det er bra at man tar sakene på alvor. Det inngir respekt fra oss i opposisjonen. Men det holder ikke at man bare innrømmer kritikken og tar sakene på alvor. Det må også handles, for å sørge for å rette opp de forhold som fremkommer, og det fremgår av innstillingen og merknader at det er en del tiltak på gang for å rette på forholdene. Det er behov for handling, og det er regjeringens representanter som skal stå for den fremdriften. Så utfordringen går nå til statsråden og hennes folk, som jeg håper vil sørge for at Nav ikke blir en stadig tilbakevendende sak for oss i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [14:49:46]: Innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til at Riksrevisjonen har gjennomført en undersøkelse av Arbeids- og velferdsetatens oppfølging av sykmeldte. Data-innsamlingen i Riksrevisjonen ble gjennomført i perioden august 2009 til juni 2010. Parallelt har oppfølgingen av sykmeldte vært tatt opp til drøfting i forbindelse med undertegning av IA-avtalen. Som komiteen er klar over, undertegnet regjeringen og partene i arbeidslivet 24. februar 2010 en ny IA-avtale og protokoll. Regjeringen har på denne bakgrunn allerede tatt initiativ til å gjennomføre tiltak som møter Riksrevisjonens bemerkninger.

Som kjent vil regjeringen om kort tid fremme forslag til endringer i arbeidsmiljøloven og folketrygdloven med sikte på å få til en bedre oppfølging av sykmeldte. Dialog og bedre samhandling og informasjonsutveksling mellom arbeidsgiver, sykmelder og Nav er viktige elementer i flere av lovforslagene. Samtidig arbeides det med å utvikle faglige veiledere for sykmeldere med sikte på økt bruk av gradert sykmelding, som etter planen skal ferdigstilles samtidig med lovendringer i arbeidsmiljøloven og folketrygdloven, 1. juli 2011.

Departementet følger aktivt opp Arbeids- og velferdsetatens gjennomføring av deres oppgaver knyttet til oppfølging av sykmelder – unnskyld, av sykmeldte, men for så vidt også sykmelder, det vil være en del av det forslaget vi legger fram. Departementet har særlig satt fokus på etatens måloppnåelse i forhold til gjennomføring av dialogmøte 2.

Komiteen uttaler at det må tas grep for å bidra til at bruk av gradert sykmelding blir hovedregelen, slik at sykmeldte ikke mister kontakt med arbeidsfellesskapet. Lovendringene og verktøyene rettet mot sykmeldende behandlere bygger opp under økt bruk av gradert sykmelding. Drøftingene med partene legger også opp til dette. Det er po-

sitivt at vi gjennom 2010 har registrert at en økende andel av sykefraværstilfellene er gradert. Det er slik at i tredje kvartal 2009 var det rundt 17,1 pst. graderte uføretilfeller, mens det i tredje kvartal 2010 var 19,5 pst.

Komiteen peker på behovet for bevisstgjøring av sykmeldere og organisasjoner som representerer sykmeldere. I arbeidet med å utvikle faglige veiledere for sykmeldere, med større fokus på bruk av gradert sykmelding, er representanter fra Legeforeningen sentrale samarbeidspartnere. Videre har det i forbindelse med lovarbeidet vært dialog med arbeidslivets parter og med Legeforeningen om sentrale endringer. Hvorvidt det er behov for et eget tillegg i fastlegeavtalen, vil bli vurdert i samråd med Helse- og omsorgsdepartementet.

Komiteen viser til manglende oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten i forbindelse med vurdering av arbeidsrettede aktiviteter etter åtte uker. Riksrevisjonen påpeker at Arbeids- og velferdsetaten i de fleste tilfeller godtar at den sykmeldte ikke er i aktivitet, selv om sykmelder ikke har dokumentert de medisinske årsakene til inaktivitet. Mangler ved oppfølgingen av sykmeldte kan ha sammenheng med at etaten har vært gjennom en krevende reformperiode. En tidvis økt saksmengde innen sykefraværsovrådet som følge av økt sykefravær gjennom 2009 har også komplisert arbeidet med oppfølgingen av sykmeldte.

Arbeids- og velferdsetaten er viktig i sykefraværsoppfølgingen og har blitt tilført midler i 2011 for å styrke innsatsen for sykmeldte som trenger oppfølging tidlig i sykmeldingsperioden. Samtidig må det påpekes at det er arbeidsgiver i samarbeid med arbeidstakerne som har hovedansvaret for oppfølging av og tilrettelegging for sykmeldte i virksomhetene. Dette følges også opp av myndighetene gjennom Arbeidstilsynets virksomhet. Arbeidstilsynet fører tilsyn med at virksomhetene følger opp reglene i arbeidsmiljøloven også når det gjelder sykefraværarbeidet. De siste årene har Arbeidstilsynet blitt styrket for særlig å følge opp virksomhetenes IA- og sykefraværarbeid, og etaten har bl.a. gjennomført særlige satsinger i bransjer med høyt sykefravær. Arbeids- og velferdsetatens oppfølging av sykmeldte følges opp av departementet gjennom virksomhetsrapporteringen. Etaten skal bl.a. rapportere på andelen sykmeldte som er på gradert ytelse etter ni ukers sykmelding, og andel dialogmøter som er gjennomført for sykmeldte innen 26 uker.

Et særlig problem er sykmeldte som mister arbeidsgiver. Det er en gruppe som har høy risiko for overgang til varige trygdeytelser. Dette er en gruppe som må prioriteres særskilt, og som tilhører gruppen av sykmeldte som trenger oppfølging tidlig i sykmeldingsperioden.

Oppfølgingen av sykmeldte er en prioritert oppgave i Arbeids- og velferdsetaten. Samtidig er det viktig å understreke at alle aktører i sykefraværsoppfølgingen har et selvstendig ansvar for å følge opp sine forpliktelses.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

(Votering, se side 3025)

Sak nr. 5 [14:55:08]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein og Ketil Solvik-Olsen om fleksible avgifter på strøm i perioder med ekstraordinær høy strømpris (Innst. 250 S (2010–2011), jf. Dokument 8:72 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Snorre Serigstad Valen (SV) [14:55:48] (ordfører for saken): Representantene Leirstein og Solvik-Olsen har fremmet et forslag om det de omtaler som «nødvendige endringer i avgiftslovverket og Stortingets avgiftsvedtak, slik at lovverket åpner for en mulighet til å redusere elektrisitetsavgift og merverdiavgift på strøm i perioder med ekstraordinær høy strømpris» – altså å åpne for å redusere elavgiften og momsen i perioder der prisene er høye.

Det er ikke første gang vi har hatt debatt om dette temaet, og det er helt naturlig med tanke på at deler av landet sliter med høye og svingende strømpriser som følge av manglende overføringskapasitet, tidligere regjeringers forsømmelser og et strømmarked som ikke alltid kan sies å fungere etter hensikten. Hensikten er jo god, en ønsker rett og slett å lette på folks strømregninger ved å redusere elavgiften i kalde og dyre perioder. Spørsmålet er for det første om det vil fungere etter hensikten, og for det andre om det er rett måte å avlaste folks strømavgifter på.

Svaret komiteen har fått fra finansministeren, peker i retning nei. I svaret, datert 11. februar i år, heter det at gevinsten av et slikt forslag sannsynligvis vil tilfalle produsentene i vel så stor grad som kundene det er rettet mot.

Når Fremskrittspartiet i merknads form til stadighet peker på at strøm ikke er en luksusvare, men en nødvendighetsvare, er det derfor grunn til å minne om at årsaken til at prisene svinger og gjør regningene tunge for mange strømkunder, nettopp er at Stortinget for 20 år siden bestemte at man skulle behandle strøm som en hvilken som helst annen vare, med de store prisvariasjoner og manglende incentiver til nyutbygging dette medfører. Dette er en politikk som vanligvis og ellers passer godt inn i det politiske og økonomiske grunnsynet til forslagsstillernes parti.

Jeg er av den oppfatning at det er meningsløst at det skal koste mer å koke vann i Trøndelag enn å varme oppkjørselen på Frogner. Det er en politisk målsetting jeg deler med mange, uavhengig av parti. Men derfor mener jeg også det er viktig både å ha fokus på ny energiproduk-

sjon og ikke minst gode ordninger for energieffektivisering, samtidig som man avlaster dem som sliter mest med strømrregningen. Regjeringen har trappet kraftig opp satsingen på fornybar energiproduksjon gjennom Statkrafts investeringsplan og de grønne sertifikatene som innføres neste år. Regjeringen har økt satsingen på energisparing gjennom Enova med store summer, og i tillegg har regjeringen svært gledelig framskyndet innføringen av automatisk strømmåling i hele landet, men spesielt i Midt-Norge, med mange år. Det gir et godt grunnlag for smartere systemer for strømsparing, som kan redusere folks strømutgifter betydelig, uten tap av komfort og uten merarbeid.

Når jeg tidligere ved noen anledninger har snakket om energisparing og strømsparing fra denne talerstolen, har enkelte høyrerepresentanter nærmest gjort narr av at energisparing er en viktig del av f.eks. å løse kraftkrisen i Midt-Norge. Men for meg er det en selvfølge at vi skal forvalte en høyverdig ressurs som strøm på en fornuftig og rasjonell måte. Det er bra for miljøet, det er bra for strømmettet vårt og dermed for folks lommebok.

Fremskrittspartiet har, slik jeg oppfatter det, en noe annen tilnærming. De ønsker å la markedet råde fritt. Men når dette gir store prisforskjeller og vanskelige regninger for folk, som bare er å forvente når formålet er å tjene så mye man kan på strøm, fremmer de forslag som skal gi inntrykk av store avgiftslettelser for folk flest. I realiteten vil dette forslaget først og fremst komme høytlønnede mennesker til gode, fordi det er de som i utgangspunktet bruker mest strøm. Langt mer treffsikkert er det å gi ekstra utbetalinger til husholdninger som mottar bostøtte. De er mange, og de får alle en ekstra utbetaling på 2 500 kr denne vinteren, i tillegg til 100 kr for hvert ekstra medlem i husstanden. Det er et treffsikkert virkemiddel, som fungerer, og det er ubyråkratisk, i motsetning til forslaget, som jeg mener både virker byråkratisk, vanskelig å administrere og trolig ikke vil gi særlig effekt for strømrregningene til folk flest. Det er en oppfatning et flertall i komiteen har.

Jeg ønsker å legge til at nettopp fordi strøm er en nødvendighetsvare og ikke en luksusvare, er det et sterkt ønske fra min side å redusere bruken av strøm til oppvarming. Det bør ikke, som Fremskrittspartiet på polemisk vis hevder i merknaden, gjøres ved å ønske seg høye strømpriser, men tvert imot ved å sørge for at husstandene blir mindre avhengige av strøm – gjennom energisparingstiltak og smartere styring av strømforbruk, som det er vår oppgave å legge til rette for. Det er nemlig mulig å få langt lavere strømrregninger, selv om strømprisene er noe høyere. Det er på tide at vi begynner å skille mellom de to tingene i debatten. Jeg tror folk flest er mye mer opptatt av strømrregningen sin enn de er av hvordan det frie markedet priser strømmen til enhver tid. Derfor tar ikke regjeringen omveier, men gir direkte støtte til strømrregningene over bostøtten, og derfor satser regjeringen på energisparing.

Komiteen råder Stortinget til ikke å bifalle forslaget.

Bendiks H. Arnesen (A) [15:01:18]: Forslagsstillerne mener i denne saken at regjeringen skal fremme forslag om endringer i elektrisitetsavgiften og merverdi-

avgiften på strøm i perioder med ekstraordinært høy strømpris.

Ingen er uenig i at strømprisene i vinter har vært svært høye, og at dette nok har skapt betydelige problemer for noen av våre innbyggere og husstander. Særlig har dette vært en krevende situasjon for folk med lav inntekt, for noen pensjonister og for en del barnefamilier. Og for disse menneskene er det ikke mulig å spare strøm i tilstrekkelig grad til å veie opp for den store prisstigningen. De har i utgangspunktet spart inn det de kan. Vi kan ikke ha en sånn situasjon her til lands at noen skal måtte fryse, eller ikke ha råd til å ha lys i stua.

Prisstigningen merkes utvilsomt best av dem som allerede bruker lite strøm, og som i alle sammenhenger må spare på forbruket for å få inntekten til å strekke til, slik også saksordføreren var inne på.

For folk med høye inntekter merkes knapt prisstigningen på strøm, og skulle slike husstander ønske å spare noen kroner, så har de mye større forbruk å redusere på enn de som allerede har et lavt forbruk.

For Arbeiderpartiet er det viktig at de med liten inntekt blir ivaretatt i en slik situasjon. Jeg vil derfor gi ros til regjeringen for å reagere raskt med hjelp til de husstander som mottar bostøtte, og for at disse fikk en ekstra utbetaling som en hjelp for å dekke økt strømpris – og for at dette også følges opp på nytt. Dette er en målrettet og treffsikker hjelp til dem som trenger det mest.

Jeg føler meg sikker på at en avgiftsreduksjon ikke er like treffsikker, og samtidig vil en slik reduksjon koste langt mer.

For å si det på en annen måte: Jeg tror ikke vi som har vårt virke i denne sal, og andre med tilsvarende og høyere inntekt, er de som trenger mest hjelp til å få betalt strømrregningen.

Skal vi følge forslagsstillerne tankegang og forslag, vil det bli slike grupper som får den største lettelsen i strømrregningen, fordi det nok er de som har det aller største forbruket.

Jeg er enig i det finansministeren sier i sitt brev til komiteen om at han mener «myndighetene skal være varsomme med å innføre terskler for når avgift skal betales og ikke».

Fra Arbeiderpartiets side er vi opptatt av å slippe slike situasjoner i fremtiden. Derfor er det meget positivt at regjeringen trapper kraftig opp satsingen på fornybar energi og energieffektivisering, og at det skjer en styrking av kraftnettet.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [15:04:51]: På NRK i dag kunne vi høre at en realiserer verdiene i norsk vannkraft. Verdiene har økt med 70 pst. siden 2005, og mange så på dette som gledelig. Ja, det er gledelig for dem som eier vannkraften, men det er litt mindre gledelig for dem som kjøper strøm. Realisering av verdier betyr at en må ha høyere strømpris, for vi har ikke kuttet kostnadene, og vi har ikke særlig mye ny produksjon. Så når en realiserer verdiene med 70 pst., er det strømprisen og strømkundene det går ut over.

Sånn sett har saksordfører Snorre Serigstad Valen fått

det som han ønsket, da han i en debatt sa at SV vil ha høyere strømpriser. Det er ikke Fremskrittspartiet tilfreds med. Og saksordføreren har dessverre ikke forstått Fremskrittspartiets politikk når han gjenforteller den så enkelt som han gjør. Fremskrittspartiet mener at en primært må gjøre mye for å bygge ut mer kraft, og vi må gjøre mye for å stimulere energisparing. Begge deler tror jeg et samlet storting er enig om, selv om vi er litt uenige om virkemidlene.

Men det tar dessverre tid å gjennomføre dette – tid som regjeringen har sløst bort på intern krangling og stadige statsrådsskifter. Men det betyr ikke at det er for sent å komme i gang. Vi har for så vidt fått en ny giv på dette politikkområdet fordi vi har fått en ny energiminister som utfordrer regjeringen på mange av standpunktene som den forrige energiminister hadde, og som saksordføreren har. Det er bra at den debatten kommer.

Men inntil resultatene kan vises i markedet, kan vi gjøre noe som fjerner de verste utslagene på folks strømregninger. I fjor tjente staten 38 mrd. kr på nordmenns strømforbruk. Nivået vil bli betydelig høyere i 2011. Prisøkningene tilfaller i stor grad staten gjennom merverdiavgift, skatter og avgifter og utbytte. Jeg vil minne saksordfører Snorre Serigstad Valen på det som statsminister Stoltenberg sa i denne sal 3. mars 2010:

«Så jeg tror at vi som politikere, må ta ansvaret for utviklingen – enten vi sitter i denne regjeringen eller satt i den forrige – og ikke skyldte på et litt diffust marked. Det er et gjennomregulert system, der politikerne sitter og har ansvaret for det aller meste.»

Så ja, vi har fri omsetning av strøm, men kraftmarkedet er gjennomregulert av politikerne. Ansvaret ligger i denne sal. Det kommer ikke representanten Serigstad Valen vekk fra, selv om han prøver å skyldte på Fremskrittspartiet. Det ansvaret Stoltenberg viste til, mener Fremskrittspartiet vi må ta. Vi må gjøre endringer i avgiftsnivået. En avgiftslettelse må være en god måte for å vise at vi ikke ønsker å bruke kraftmarkedet til å skattlegge folk flest. Det er et godt standpunkt med mindre en mener det motsatte, nemlig at kraft er noe som bør skattlegges mer.

Jeg merker meg at forslaget avvises ved å hevde at en avgiftslettelse ikke vil komme folk flest til gode, fordi en avgiftslettelse vil medføre en identisk økning i kraftpris. Det er ganske sært å påstå, for med en slik logikk kan du tilsvarende øke avgiftsnivået, med eneste resultat at markedsprisen på strøm går ned. Det er ingen slik automatikk i markedet.

Jeg benekter ikke at pris påvirker etterspørsel etter en vare, men det er liten grunn til å tro at responsen i markedet er på det nivået som saksordføreren og regjeringen hevder. Jeg hevder derimot at mesteparten av en avgiftslettelse vil komme kundene til gode. Det er flere grunner til det.

For det første: Strøm er ingen luksusvare. Det er en nødvendighetsvare. Forbruksnivået styres mer av utetemperatur enn av pris. Behovet for økt bostøtteordning bekrefter jo nettopp dette. Folk bruker strøm selv om de ikke har penger til å betale for den strømmen.

For det andre: Priselastisiteten på strøm antas å være

lavere enn - 0,04. Det er en økonomisk måte å forklare at det er veldig lite samsvar mellom prisøkning og reduksjon i forbruk – og motsatt.

For det tredje: Det norske elavgiftsregimet dekker bare en liten andel av det nordiske markedet. Ergo: De endringene vi gjør i det norske avgiftsregimet, påvirker i liten grad helheten i markedet, og da har vi heller ikke helheten i prissettingen.

For det fjerde: Folk har per i dag ikke timeprismålinger på strøm. De vet ikke nøyaktig prisen på et gitt tidspunkt, men de har en generell følelse av om strømmen er billig eller dyr. Og der påvirkes bare følelsen; den blir ikke endret om du endrer på avgiftsnivået.

La meg også minne om at det er ikke bare de rikeste som må få en fordel av lavere elavgift. Ifølge SSB-rapporten «Økonomiske analyser 5/2003» er det husholdningens størrelse som styrer strømforbruket, ikke husholdningens inntekt.

Regjeringen må gjerne skryte av det de har gjort. Det har skjedd litt i energipolitikken – for all del – men det har skjedd altfor lite. Dagens strømprissituasjon viser jo det. Når da regjeringspartiene viser til sitt siste utspill om toveiskommunikasjon som en stor lette i strømprissituasjonen, minner jeg om at det betyr ca. 50 kr i sparte utgifter i året. Det tar altså 40 år å få gjenbetalt investeringen, for dette går i null.

Jeg tar herved opp forslaget som Fremskrittspartiet står bak.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Siri A. Meling (H) [15:10:17]: Strøm er et nødvendighetsprodukt, og strømpriser blir følgelig et tema de aller fleste vil være opptatt av, særlig når prisene er høye.

For Høyre er det viktig at vi i perioder med høye strømpriser fører en politikk som ivaretar de grupper og individer i befolkningen som rammes ekstra hardt av en slik situasjon. Derfor foreslo Høyre allerede i budsjettet for 2011 at regjeringen burde følge opp strømprisene nøye, og vi ba regjeringen om, dersom det igjen oppsto en unormal situasjon på elektrisitetmarkedet, å vurdere å bruke bostøtteordningen for å avhjelpe situasjonen for de mest vanskeligstilte. Denne situasjonen oppsto som kjent, og Høyre var enig i de budsjettdisposisjoner som ble foretatt med tanke på å avhjelpe denne gruppen belastningen ved de høye strømregningene.

Økt bostøtte er et målrettet tiltak for å avhjelpe et ekstraordinært høyt elektrisitetsprisnivå. Kutt i strømavgiftene, som dette representantforslaget tar til orde for, er ikke egnet for å avhjelpe prisnivået og balansen i markedet.

Høyre mener at i et marked er prismekanismen et avgjørende virkemiddel for å gi signaler om tilbud og etterspørsel etter en vare eller tjeneste, og at en fri prisdannelse er avgjørende for å balansere tilbud og etterspørsel.

I finansministerens svarbrev til komiteen datert 11. februar heter det bl.a.:

«Høye strømpriser er markedets signal om knapphet og motiverer husholdninger og bedrifter til å spare

strøm. Om en hadde klart å overprøve disse signalene ved avgiftsendringer kunne knapphet raskt slått over til utkobling av strømmettet.»

Høyre deler denne oppfatningen, og vi stiller oss bak komiteens flertall om at dette representantforslaget ikke bifalles.

Jeg vil allikevel benytte anledningen til å påpeke at vi fra Høyres side ikke er imponert over regjeringens arbeid når det gjelder tilbudssiden i elektrisitetsmarkedet. Vi står i dag overfor en situasjon hvor vi kan risikere at deler av Sør-Norge må gå til rasjoneringstiltak i neste måned på grunn av manglende produksjonskapasitet. Magasinfyllingen var før helgen på ca. 20 pst. Vi har en stor og miljøvennlig vannkraftproduksjon i Norge, men den gjør oss dessverre sårbare for perioder med lite nedbør – og selvfølgelig ekstra sårbare for mange perioder med lite nedbør i kombinasjon med lange perioder med lave temperaturer. Dette betyr at vi må ta et politisk ansvar for økt produksjon, men også for en mer variert energiproduksjon.

Heldigvis er Norge en del av et større marked. Svenskene har hatt en god regularitet og høy kjernekraftproduksjon denne vinteren, slik at prisnivået i bl.a. Midt-Norge har vært lavere enn det vi ellers hadde grunn til å frykte. Nå kan vi forresten lese i media at den nye olje- og energiministeren, Ola Borten Moe, har lovet billigere strøm til Midt-Norge, og vi ser fra Høyres side frem til de politiske grepene han har tenkt å foreta for å oppfylle dette løftet. De andre signalene fra samme kant er ikke så positive, verken når det gjelder støtte til småkraft med hensyn til hvem som skal få delta og overgangsordninger for det grønne sertifikatmarkedet, eller når det gjelder fokus på vårt potensial innen offshore vind.

Investeringer i energiproduksjon krever en stor grad av forutsigbarhet og langsiktighet i rammebetingelsene. Denne type investeringer er ofte svært kapitalkrevende. Regjeringen har allerede brukt sin tabbekvote, ja, jeg vil i grunnen si at de har overforbrukt sin tabbekvote i forhold til det å skape forutsigbarhet – først ved innføringen av biodiesellavgiften, som slo bunnen ut av både eksisterende og planlagt industrivirksomhet, og dernest gjennom å svikte småkraftaktørene og Distrikts-Norge ved å gå fra løftene om en overgangsordning for denne gruppen i et grønt sertifikatmarked, eller elsertifikatmarked med Sverige. Det nytter ikke å drive verken industripolitikk eller energipolitikk på denne måten.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [15:14:36]: Kristelig Folkeparti tror ikke på forslaget som Fremskrittspartiet har fremmet, og som vi i dag diskuterer, om fleksible avgifter på strøm i perioder med ekstraordinært høye strømutgifter.

Kristelig Folkeparti tror på målrettede tiltak som bostøtte, som støtte til husholdninger gjennom Enova for å få bedre strømsystemer og etterisolering. Vi ønsker å få resultater ut av den innsatsen vi legger på bordet.

Men representanten Solvik-Olsen har et godt poeng i at staten nå de siste månedene, også i dag, når vi står her, har tjent mye penger på at vi har lagt bak oss en kald vinter hvor vi har hatt høye strømpriser. Dette mener Kristelig Folkeparti må komme forbrukerne til gode gjennom

en sterkere satsing på fornybar energi og en sterkere satsing på energieffektivisering. Derfor er det en selvfølge for Kristelig Folkeparti å sende et tydelig signal til regjeringen om at Enova bør bestå, med tyngde og med muskler hva gjelder penger, også etter at grønne sertifikater er på plass etter 2012.

Vi er i en oppsiktsvekkende kraftsituasjon. Når Statnett melder at vi i Sør-Norge nå har gått fra en stram til en anstrengt situasjon, at vi i Nord-Norge har gått fra en normal til en stram situasjon, og at man i Midt-Norge fortsatt vurderer det slik at vi har en stram kraftsituasjon, er dette oppsiktsvekkende og bør være bekymringsmeldinger inn i denne sal.

Kristelig Folkeparti har tatt til orde for at vi nå, i den situasjonen vi står oppe i, må ha en forpliktende plan om forsyningsikkerhet for strøm i løpet av dette året for å hindre at vi kommer i en mer kritisk kraftkrise. For det kan ikke være slik at vi setter hele vår lit til snøsmeltingen, at den kommer på rett tidspunkt og på rett sted når vi skal ha strøm både til potetene i Midt-Norge og til å varme opp noen terrasser på Frogner.

Kristelig Folkeparti håper at regjeringen nå tar tak i dette og kommer tilbake med konkrete tiltak gjennom en plan. Det har vært en liten diskusjon om regjeringens tiltak så langt. Det har vært vist til det initiativet som nåværende og nyutnevnte olje- og energiminister Ola Borten Moe kom med om automatisk avlesing, og at det skal være på plass i Midt-Norge innen utgangen av 2013.

Hvis jeg kan få være så frimodig å lese fra stortingsmeldingen fra 2003, nr. 18, som ble levert av Einar Steensnæs, som da var olje- og energiminister: I punkt 9 under tiltak står det at politikken særlig vil legge

«til rette for økt forbrukerfleksibilitet gjennom nye kontraktsformer, toveiskommunikasjon og hyppigere avlesning og fakturering i en anstrengt kraftsituasjon».

Dette var et forslag i denne sal for ti år siden. Dette er kanskje tidspunktet for når nåværende olje- og energiminister Ola Borten Moe vil levere. Det har tatt ti år. Det er ti år da forbrukerne har lidd, og da naturen har lidd under et for stort uttak av energi rundt omkring i landet.

Statsråd Erik Solheim [15:18:50]: Forslagsstillerne har åpenbart rett i at høye strømpriser kan være en stor utfordring for folk med dårlig økonomi. Særlig kan svingningene som gjør at man plutselig får en stor regning som man ikke helt har forutsett, være en betydelig utfordring for mange lavtlønte i Norge, for pensjonister og andre som har store utfordringer. Bendiks Arnesen var også inne på dette. Men da er det opplagte svaret på den utfordringen det som heldigvis både Kristelig Folkeparti og Høyre sier seg enig med regjeringen i, å gi målrettet støtte til dem som kommer i en økonomisk vanskelig situasjon. Det er det man gjør ved å gi penger ut gjennom bostøtten. Generelt å gjøre strøm billigere for alle, inkludert all den sløsing vi også driver med i Norge – det er nevnt flere eksempler her – hvor vi f.eks. varmer opp garasjeoppkjørselen til hytta eller hva det måtte være på en måte som svært få av dem som har dårlig råd, har råd til, blir meningsløst.

Et vesentlig samfunnsproblem krever et målrettet svar,

og det målrettede svaret – heldigvis er det et bredt flertall i Stortinget for det – er å gi støtte til dem som trenger pengene, i form av bostøtte. Generelt å øse penger ut over alt og alle har man bare råd til hvis man ikke har både en debet- og en kredittside i sitt politiske regnskap.

Så er det ingen tvil om at en hovedårsak til høye strømpriser er at det har vært en kald vinter, og at det er behov for å løse problemet med hvordan man skal få økt energitilførsel i en situasjon hvor vinteren er kald. Nå går vi inn i en global situasjon der det er ganske usannsynlig at vi får mye og ny atomkraft i Europa, og hvor kullkraft og annen kraft basert på fossilt brensel antakelig er enda farligere ut fra et klimaperspektiv. Det var mange flere som døde i naturkatastrofen i Japan og i klimarelaterte katastrofer på kloden enn det antallet som selv i det verst tenkelige tilfellet ville dø i en atomulykke. Men disse store globale energikildene er alle i vanskeligheter. Da må det nasjonale norske svaret være energieffektivisering og satsing på fornybar energi.

EU har nå et stort program i sin 2020-tenkning om energi og ressurseffektivitet som gjør det naturlig for Norge å se med stor interesse på hva EU gjør der, for ressurseffektivitet, det å få mer ut av mindre, er det viktigste langsiktige politiske svaret. Det dreier seg om alle ressurser, men det dreier seg framfor alt om å få mer ut av energiressursene og bruke dem mer effektivt. I tillegg skal vi bygge ut alle de fornybare energikildene, vann, vind, sol og bio, i Norge og også bidra til utvikling av dem internasjonalt.

Til slutt, når jeg er her i Sigbjørn Johnsens sted: Jeg skal ikke gå langt inn i polemikken, men jeg føler at Fremskrittspartiet har et generelt problem i sitt forhold til markedet. Høyres Siri Meling var også inne på det. Altså, selve formålet med å ha markedsmechanisme inne på energiområdet – man kan selvsagt være mot det – er jo at det skal være et prissignal i markedet, slik at man i tider da det er behov for å spare mer, får et prissignal og bruker mindre. I andre tider går man motsatt.

En situasjon hvor man aktivt og kontinuerlig agiterer for at man skal ha mer marked på nær sagt alle samfunnsområder, men hver gang markedet skaper et problem, skal man forsøke å slå økonomisk gevinst på det problemet – det er ikke sånn langsiktig politisk troverdighet bygges opp, og det vil være et fundamentalt problem den dagen man kom i en regjeringssituasjon.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [15:22:56]: La meg først minne statsråden på at det ikke er noen i denne salen som er imot verken enøk eller fornybar energi. Poenget som Fremskrittspartiet gjør er at denne regjeringen har snakket om de to temaene i fem og et halvt år. Likevel har vi dagens situasjon. Det nytter ikke å prøve å løse dagens situasjon nå med å snakke om mange ting som tar mange år å realisere.

Når det gjelder bostøtte, er vi nå alle for det. Men da opposisjonen foreslo det i statsbudsjettet i fjor høst, stemte representantene for dagens regjering imot det de i dag

er for. Så de må ikke skyldes på Fremskrittspartiet og opposisjonen for at det ikke ble gjennomført i fjor. Det vi snakker om her, er heller ikke å gjøre strøm billigere, men å gjøre prisøkningen i markedet mindre hard på strømforbruket. Prissignalet i markedet skal vi ikke prøve å endre på. Men det er avgiftene som myndighetene pålegger i tillegg, som man her foreslår skal reduseres, nettopp for at belastningen ikke skal være så tung. Statsministeren sa i denne sal i fjor at dette stort sett er politisk styrt, uansett om regjeringen prøver å legge det kun på (presidenten klubber) markedet. Ser statsråden poenget i at vi kan gi en lettelse til vanlige folk... (presidenten klubber)?

Statsråd Erik Solheim [15:24:10]: Det er bare én pengekasse i Norge. Hvis vi skal bruke offentlige midler til å subsidiere strømprisen i en slik situasjon for alt og alle, også for dem av oss som bruker altfor mye, er det penger som ellers kunne vært brukt på jernbaneutbygging, på eldreomsorg, på helse og på en serie andre ting. Det kunne også vært brukt på målrettede skatteletter for lavtlønte eller på målrettede tillegg i bostøtten for dem som har mindre. Så dette er spørsmål om man ønsker målrettede tiltak for å nå politiske mål eller om man ønsker å spre penger litt løst utover til alt og alle. Da treffer man ikke de fattige, og man bruker av penger som ellers skulle vært brukt til sykehjem, barnehager, bedre skoler og mange andre gode formål, som vi til tider er enige om.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [15:25:03]: For det første er det en logisk brist når man hevder at en avgiftslettelse ikke vil treffe de fattige. De betaler jo også avgift for den strømmen de bruker. Der det i tillegg er et klart behov, er i mange av de kommunene som har vært ute i mediene og sagt at de må kutte i tilbudet sitt, for strømprisene er mye høyere enn de har budsjettet med. Poenget i denne saken handler jo ikke om at vi skal bruke skattepenger som vi budsjetterte med i fjor høst, nå for å gi lavere strømpris. Poenget er at økte strømpriser gir en skatteinntekt som vi ikke hadde budsjettert med i fjor høst. Denne regjeringen har altså ikke planlagt at strømprisene skulle være så høye. Denne regjeringen sa i fjor høst at strømprisene skulle være uendrede i år. Det er de åpenbart ikke. Det betyr at man får økt utbytte, økte avgiftsinntekter og økte skatteinntekter for kraftselskapene. Det er snakk om å bruke den ekstraintekten som vi aldri har fordelt til andre ting, og å gi tilbake til befolkningen gjennom reduserte elavgiftslettelser. Ser statsråden at dette faktisk ikke handler om å prioritere midler som man allerede har budsjettert med, men det handler om hvordan man skal forvalte den inntekten man har fått, ikke strømmen som en skatteinntekt.

Statsråd Erik Solheim [15:26:12]: Strøm er jo som alle andre goder i Norge et skjevt fordelt gode. Jo mer man tjener, jo mer strøm bruker man. Solvik-Olsen og jeg bruker formodentlig mer strøm enn de fattigste i Norge, og folk som er enda rikere enn oss, bruker enda mer strøm. Så hvis man generelt bidrar til å holde strømprisen nede ved hjelp av offentlige subsidier, altså ved hjelp av pen-

ger som kunne vært brukt til eldreomsorg, helse, skole og alt mulig annet, deler man pengene tynt utover på alt og alle. Det er et bredt flertall i denne salen – regjeringspartiene, Høyre og Kristelig Folkeparti – er enige om, er at det er langt bedre å bruke de pengene målrettet på de menneskene som virkelig trenger det. Bostøtten er et virkemiddel for å få det til.

Siri A. Meling (H) [15:27:04]: Statsråden var inne på energieffektivisering som et viktig tiltak. Det er vi fra Høyres side helt enig med statsråden i. Vi vet jo at EU har 20-20-20-mål innen 2020, hvor de skal energieffektivisere 20 pst. av sitt forbruk. Norge er faktisk det eneste landet som ikke har satt et eget mål for energieffektivisering. Mitt spørsmål til statsråden er om han kan være fornøyd med en slik situasjon, at vi er de eneste som ikke har satt et mål for energieffektivisering. Kan han si noe om når vi kan ha håp om å få på plass en målsetting også i Norge på dette området?

Statsråd Erik Solheim [15:27:51]: Nå er jeg i denne debatten stand in for finansminister Sigbjørn Johnsen. Det det fordres her, er at jeg i tillegg skal være stand in for olje- og energiminister Borten Moe. Jeg kan ikke foregripe hva som blir resultatet av akkurat den prosessen.

Men la meg si at jeg var i Brussel i forrige uke og hadde samtaler med en serie EU-ledere, inkludert miljøkommissær Potocnik. Et av de programmene han har lansert, og det er jeg sikker på at Høyre og vi vil være enige om, er veldig interessant. Det er en av de såkalte sju pilarene i EU 2020. Det er et program for å få til en generell ressurreffektivitet, altså å få mer ut av mindre, bruke alle naturressurser, bruke menneskelige ressurser og framfor alt å bruke energi på en mer effektiv måte. Jeg tror det er en helt sentral del av svaret på de utfordringene vi står overfor, på dette og mange andre områder.

Siri A. Meling (H) [15:28:44]: Jeg beklager hvis jeg overvurderer statsrådens evne til å svare i denne saken. Men jeg prøver meg på ny i forhold til offshore vind. Den nye energiministeren ble bl.a. av Greater Stavangers direktør beskyldt for at han avlyste den festen som regjeringen selv har invitert til når det gjelder en framtidig satsing på offshore vind, noe som vi vet Norge har et stort potensial for å utvikle, og som også vil gjøre oss mindre avhengig av vannkraft. Dog ligger det noe lenger fram i tid i forhold til kostnadselementet, men å styrke teknologiutvikling og våre leverandørmiljøer, mener vi fra Høyres side er viktig. Mitt spørsmål til statsråd Solheim er om han deler statsråd Borten Moes tanker når det gjelder havenergi.

Statsråd Erik Solheim (SV) [15:29:37]: Nå har jeg bare sett medias versjoner av hva Ola Borten Moe angivelig skal ha sagt om dette spørsmålet. La meg da si hva jeg mener, og jeg er ganske sikker på at han også er enig i det. Det er at offshore vind ikke er et dagsaktuelt alternativ som akkurat nå kan bringe så mye energi til Norge at det kan løse våre umiddelbare energiutfordringer, men offshore vind er jo en fantastisk framtidsmulighet. Det lig-

ger et gigantisk potensial der. Dette er en av de energikildene for framtida som det er minst vanskeligheter med. Småskala sol og offshore vind er blant de minst kompliserte, altså de som det er færrest motforestillinger mot, så jeg mener definitivt at det er noe vi må satse mye mer på. Men det er selvfølgelig som med den første bilen – den første bilen var fryktelig dyr, men når man kommer opp i masseproduksjon og løser teknologiske utfordringer, så går prisen ned, og det blir et alternativ. Dette har vi sett på nær sagt alle teknologiske områder, og jeg er sikker på at vi skal gå videre på offshore vind også på den måten.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 3026)

Sak nr. 6 [15:30:49]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Nikolai Astrup, Gunnar Gundersen, Svein Harberg, Trond Helleland, Frank Bakke-Jensen, Elisabeth Røbekk Nørve, Anders B. Werp, Lars Bjarne Tvette og Bjørn Lødemel om en styrking av lokaldemokratiet og eiendomsretten i miljø- og arealforvaltningen. Endringer i plan- og bygningsloven (Innst. 243 L (2010–2011), jf. Dokument 8:3 LS (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 70 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Henning Skumsvoll (FrP) [15:32:20] (ordfører for saken): Jeg vil først få lov til å takke for et godt samarbeid i komiteen ved behandlingen av dette representantforslaget. Det ble imidlertid fort klart at posisjon og opposisjon ikke hadde sammenfallende syn på forslaget som vi i dag behandler.

Jeg vil rose forslagsstillerne for å ha reist spørsmålet om en endring av plan- og bygningsloven. Forslagsstillerne ønsker en styrking av lokaldemokratiet og eiendomsretten i miljø- og arealforvaltningen.

Plan- og bygningsloven er en meget viktig lov for kommunenes innbyggere og for lokaldemokratiet. De fleste

mennesker vil fra tid til annen bli direkte berørt av denne loven.

Opposisjonen er samlet i synet på at beslutningene må tas nærmest den det angår, for å skape størst mulig legitimitet i lokalbefolkningen. Med forslaget om å endre plan- og bygningsloven ønsker forslagsstillerne å redusere statlige og regionale myndigheters muligheter til å overprøve kommunalt vedtatte planer. Oppsummert er hovedpunktene i representantforslaget at disse myndigheter skal få mindre innflytelse over kommunale arealplaner. Adgangen til å reise innsigelser skal begrenses. Overordnede myndigheter skal ha ansvar for å gjennomføre legalitetskontroll av planvedtaket. Forslagsstillerne vil at de fleste nasjonale planbestemmelser skal fjernes eller betraktelig reduseres. Blir forslaget vedtatt, blir det lettere for kommunene å gi dispensasjoner i saker som behandles etter plan- og bygningsloven.

Forslagsstillerne ønsker at begrepet INON – inngrepsfrie naturområder i Norge – ikke skal brukes i arealplanleggingen. Hensikten med INON-begrepet er klart å hindre aktive tiltak innenfor dette området. Inklusiv én kilometer fra all form for bebyggelse eller tiltak representerer dette over 70 pst. av alt landareal i Norge. INON-begrepet er ikke hjemlet i lov eller blitt bestemt i Stortinget. Det kan sammenlignes med begrepet «bufferoner», som for et par tiår siden ble snikinnført på samme måte.

For opposisjonen er forslaget til endringer i plan- og bygningsloven så viktig at det ble bestemt å holde en åpen høring før arbeidet med saksmerknader ble påbegynt. Til sammen deltok ti forskjellige organisasjoner på høringen. Kort oppsummert så var organisasjonene med tilknytning til jord- og skogbruk svært opptatt av at INON-begrepet ikke måtte brukes i arealplanleggingen. Det samme pekte fylkesrådslederen fra Nord-Trøndelag fylkeskommune på. Fylkesordføreren fra Vest-Agder mente at prosessen med kommunale arealplaner var tilfredsstillende med hensyn til fylkeskommunen. Han pekte imidlertid på det uheldige i at fylkesmannen hadde en dobbeltrolle i plansaker. Avgjørelsen om å påklage kommunale vedtak burde ikke treffes av byråkrater. Det burde være politiske organer som også var ansvarlige for merknadene, innsigelsene, fra fylkesmannen på linje med fylkeskommunen. Naturvernforbundet og Arkitektbedriftene var enige om at dagens plan- og bygningslov var god, og at det ikke var behov for endringer.

Representantforslaget ble sendt til Miljøverndepartementet, og i svaret skriver statsråd Erik Solheim at problemstillingene som er bakgrunnen for representantforslaget, ikke bringer nye elementer etter at Stortinget behandlet loven våren 2008:

«Loven bygger på det prinsipp at planleggingen skal skje desentralt og nærmest mulig de som berøres av beslutningene. Kommunen er den primære myndigheten i arealforvaltningen, og har hovedansvaret for å bestemme bruken av arealene innenfor eget område. Det er bare i de tilfeller kommunenes planer ikke tar tilstrekkelig hensyn til at arealbruken også har betydning for interesser eller hensyn utover kommunen, at planvedtak kan overprøves. Forutsetningen for bruk av innsigelse til kommunale planer er at planforslaget inne-

bærer vesentlige konflikter i forhold til nasjonale eller regionale interesser også etter dialog med regionale myndigheter.»

Dersom virkeligheten utøvd fra fylkesmannen var slik som statsråd Solheim beskriver det i sitt svarbrev, ville også Fremskrittspartiet kunne akseptere dette. Betingelsen for å reise innsigelser er at planforslagene inneholder vesentlige konflikter i forhold til nasjonale eller regionale interesser. «Vesentlige konflikter» må forstås som å være store konflikter.

I dag er situasjonen den at de fleste tiltak – særlig for byggeaktiviteter innenfor hundremetersbeltet langs sjø og vassdrag – til slutt blir avslått, uavhengig av tiltakets størrelse og omfang. Overordnede myndigheter uttaler seg først negativt om saken og anbefaler at kommunen avslår søknaden. Kommunen blir så truet med at om det blir gitt lokalt positivt vedtak, så vil det bli reist innsigelser.

Statsråd Solheim gjentar både skriftlig og fra Stortingets talerstol at bruken av innsigelser bare skal brukes når de kommunale planene har vesentlige konflikter mot nasjonale eller regionale interesser. Imidlertid har dette lite med virkeligheten å gjøre.

Da Stortinget debatterte representantforslaget fra Fremskrittspartiet om å styrke lokal forvaltning av arealer i strandsonen den 7. juni 2010, pekte statsråd Solheim i sine innlegg på at hovedhensikten med strandplanloven var å sikre allmennhetens adgang til strandsonen. Solheim sa videre at bagatellmessige detaljer ikke skal være grunnlag for verken avslag eller innsigelser, og offentlige myndigheter bør unngå innsigelser i slike tilfeller.

I sitt sluttinnlegg i debatten 7. juni 2010 sa statsråd Solheim bl.a. følgende:

«Men la meg bare si det generelle, som jeg har sagt gjentatte ganger her – jeg er helt sikker på at fylkesmennene hører veldig nøye etter – og det er at min innstilling er at man skal være veldig restriktiv der det dreier seg om å privatisere nye områder som er allment tilgjengelige – hindre dem i å bli alminnelig brukt av folk flest – mens man kan være langt mer liberal på små endringer der det allerede er bebyggelse, der det dreier seg om fasadeendringer, små tilbygg, små endringer, der man ikke privatiserer områder som har vært tilgjengelige for allmennheten. Der kan man være langt mer liberal.»

Jeg utfordrer derfor statsråd Solheim fra denne talerstol til å klargjøre hva han mener med å være «langt mer liberal» når det gjelder avgjørelser etter plan- og bygningsloven. Likeens ber jeg Solheim gi et par eksempler på vesentlige konflikter i forhold til nasjonale interesser.

Fylkesmennene endrer ikke sine saksvurderinger etter innlegg fra statsråd Solheim i en stortingsdebatt. Fylkesmennene vil ha klare retningslinjer for hva liberal behandling og vesentlige konflikter betyr, og hvordan dette avviker fra tidligere retningslinjer fra statsråden.

På spørsmål fra undertegnede om statsråden ville utdype sine uttalelser fra Stortinget til fylkesmennene, var svaret utydelig og intetsigende. Statsråd Solheim svarte ikke på spørsmålet om hva han mente i debatter i Stortinget, bl.a. å få en langt mer liberal vurdering av enkelte plansa-

ker. Statsråd Solheim er svært klar når han står på Stortingets talerstol i debatter i å skille mellom det betydelige og ubetydelige i saker som skal vurderes etter plan- og bygningsloven. Dessverre må jeg si at dette ikke er tilfellet når Miljøverndepartementet, ledet av statsråd Solheim, skal instruere sine fylkesmenn om dette.

Arealforvaltningen er en av hovedpilarene til lokalpolitikkerne. Det er også et sentralt element i kommunens næringsutvikling. Mange kommuner sliter med nedgang i bosettingen, og da kan tilretteleggingen av næringsarealer og hytteområder være nødvendige elementer for å snu denne trenden. Med en stadig mindre innflytelse, som kommunestyret har i arealsaker, blir det direkte resultatet at interessen for lokalpolitikk blir mindre og mindre. Det ses klart på oppslutningen ved kommunevalg.

Stortinget burde være en pådriver for å få opp interessen for lokaldemokrati. Fremskrittspartiet mener dette kunne oppnås dersom mer avgjørelser i arealsaker ble tilbakeført til kommunene, i tråd med representantforslaget som vi nå behandler.

Dersom Fremskrittspartiet kommer i posisjon etter valget i 2013, vil plan- og bygningsloven bli underlagt en grundig revidering. Avgjørelsesmyndighet vil bli tilbakeført til kommunene der den hører hjemme. Fremskrittspartiet mener at de som både har vokst opp og bodd i kommunen, er best egnet til å vurdere disponeringen av egne arealsaker.

Det var ikke overraskende at Arbeiderpartiet og SV i 2008 endret plan- og bygningsloven med den hensikt å styrke sentralmakten og samtidig svekke lokaldemokratiet. Det skuffende er at Senterpartiet, som stadig hevder at de er for desentralisert makt og lokaldemokrati, støtter opp om en distriktsfiendtlig plan- og bygningslov.

Til slutt tar jeg opp fellesforslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Presidenten: Representanten Henning Skumsvoll har tatt opp de forslag han refererte til.

Marianne Marthinsen (A) [15:42:04]: Jeg vil begynne med å vise til den omfattende prosessen som vi hadde knyttet til ny plan- og bygningslov i forrige periode. Der kom alle disse elementene som forslagsstillerne nå tar opp, og de ble inngående drøftet den gangen. Det er altså ikke en ny problemstilling at vern kan være kontroversielt og møte lokal motstand. Derfor er jeg glad for at det har blitt et stadig tyngre fokus på næringsutvikling i kombinasjon med vern, at vi har fått verdiskapingsprogrammer, oppbygging av nasjonalparksentre, bruk av næringsfond i enkelte tilfeller, og ikke minst at man har fått en ny modell for lokal forvaltning av verneområder. Det er et langt skritt i riktig retning, og det er et skritt som Bondevik-regjeringen aldri tok.

Forslagsstillerne viser til allemannsretten. Det holder ikke å si at allemannsretten er viktig i et representantforslag, allemannsretten trenger beskyttelse. Vi har hatt en flere tiår lang interessemotsetning mellom private utbyggingsinteresser og folks rett til fri ferdsel, som bare blir viktigere og viktigere etter hvert som utbyggingspresset

øker, særlig i sentrale strøk. Derfor er det klokt med en differensiert politikk, slik som vi skal ha f.eks. på strandsoner, hvor statlige føringer er mindre bindende i kommuner med lite press.

Lokaldemokrati er jo et honnørord, men det brukes litt når det passer seg. Det er ingen som mener at hensynet til lokaldemokrati er overordnet alle andre hensyn til enhver tid. Fremskrittspartiet, f.eks., vil jo ta det meste av velferdsproduksjonen ut av kommunene og innføre statlig finansiert stykkprisordning på de fleste områder. Da er det ikke særlig mye mer enn muligheten til å bygge ut i strandsonen som er igjen i Fremskrittspartiets lokaldemokrati.

Jeg tror at forslagsstillerne er innforstått med at f.eks. det å fjerne et virkemiddel som statlig planretningslinje vil føre til mer – ikke mindre – bygging i strandsonen. Spørsmålet er om det er ønskelig. Alle er enige om at det bør finnes statlige retningslinjer for arealpolitikken på et eller annet nivå. Jeg merket meg med interesse at Bondelaget i høringen som vi hadde i denne saken, var for mer lokalt selvstyre i arealforvaltningen, men ønsket en sterkere statlig beskyttelse av jordvernet, for å ta ett eksempel.

Jeg er enig i at staten, eller forvaltningen på vegne av staten, ikke skal gripe inn unødig. Statlig inngripen som oppfattes som utidig, i strid med sunn fornuft, virker provoserende og fjerner folkelig oppslutning om arealpolitikken. Derfor skal et virkemiddel som en statlig planretningslinje bare brukes når det er snakk om å ivareta langsiktige nasjonale interesser. Det å sikre kommende generasjoner allemannsrett og fri ferdsel i utmark er av nasjonal interesse. Hvert enkelt lite inngrep eller hver enkelt byggeprosess kan ikke ses fullstendig isolert fra utbyggingspress og utbyggingstakt i samfunnet som helhet. Jeg mener at det er alvorlig når Riksrevisjonen peker på at Stortingets egne mål om bærekraftig arealplanlegging ikke følges godt nok opp.

Det er ikke sånn at vi har båndlagt hele landet, som man kan få inntrykk av når dette temaet debatteres. Næringsinteressene står sterkt og vinner ofte fram når de kommer i direkte konflikt med naturinteresser. Sånn må det selvsagt være, for vi ønsker næringsutvikling, men det betyr også at det må føres en aktiv politikk for å ta vare på viktige deler av naturarven vår.

Plan- og bygningsloven bygger på det prinsipp at hovedansvaret for planleggingen ligger på kommunene og fylkeskommunene. Kommunen er den primære myndigheten i arealforvaltningen, og plan- og bygningsloven er et enormt viktig redskap for kommunen. Forslagsstillerne uttrykker en sterk bekymring for lokaldemokratiet. Jeg skal ikke underslå at konflikter fins, men samtidig må vi ta med oss at ca. 2 000 kommuneplaner vedtas årlig av kommunene i Norge. I 2010 var det 29 planer som ble avgjort av Miljøverndepartementet. I halvparten av de sakene ble kommunens vedtak helt eller delvis opprettholdt av Miljøverndepartementet. Vi skal anerkjenne at konfliktene fins, men samtidig kan vi ikke gjøre dette til et større problem enn det faktisk er.

På denne bakgrunnen tar jeg opp fellesforslaget fra Ar-

beiderpartiet, SV og Senterpartiet om at representantforslaget avvises.

Presidenten: Representanten Marianne Marthinsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Bjørn Lødemel (H) [15:47:05]: Høgre har fremja ei omfattande sak om styrking av lokaldemokratiet og styrking av den private eigedomsretten. Høgre ser at etter seks år med raud-grønt styre i Noreg har det vorte eit sterkt behov for å halde i hevd desse grunnleggjande verdiane.

Det har vore ei merkeleg oppleving å registrere at alle dei raud-grøne partia er så totalt avvisande til dei framlegga som Høgre har kome med. At ei så omfattande sak berre fortener ei halv side med merknader frå opposisjonen, er direkte pinleg. Særleg er det verdt å merke seg at Senterpartiet har vorte ein så sterk motstandar av lokaldemokratiet og den private eigedomsretten.

Det er mange viktige problemstillingar i denne saka. Høgre ønskjer å kartleggje kommunar som har stor bandlegging av areal til vern eller andre fellesføremål. Derfor ønskjer Høgre å utvikle ei kategorisering av kommunar etter bandleggings- og vernegrad.

Vi ønskjer å lage nasjonale retningslinjer for alle etatar med verne- og arealbruksmyndigheit, slik at det blir teke omsyn til at kommunar med stort bandleggingsbehov også skal ha rom for næringsmessig utvikling.

Høgre ønskjer å lage nasjonale strategiar for næringsutvikling i kombinasjon med vern og vurdere om det bør innførast ein særskild lokal kompensasjon til kommunar som tek ein svært stor del av belastninga med vern frå storsamfunnet.

Høgre vil også fremje frivilligheit og makebyteløysinngar, slik at det kjem i fokus i samband med vern. Tvang må vere siste utveg.

Det er mange banebrytande framlegg i denne saka. Høgre ønskjer å samle det overordna ansvaret for plan- og bygningslova til Kommunal- og regionaldepartementet. Det vil bety at det er eitt departement som har ei heilskapleg tilnærming, slik at mange ulike samfunnsomsyn blir vurderte opp mot kvarandre på ein god måte.

Ein annan viktig del av dette framlegget er å sørje for at det lokale sjølvstyret blir styrkt i arealsaker, gjennom at føresegnene om nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging, til statlege planleggingsretningslinjer og til statlege planføresegner blir fjerna.

Høgre ønskjer å fjerne staten si moglegheit til å fremje motsegner berre ut frå skjønn.

Høgre ønskjer også at omgrepet «inngrepsfrie naturområde», INON, ikkje lenger skal tilleggast vekt ved handsaming av arealsaker i statlege forvaltningsorgan.

Vi ser det som viktig i ei omlegging av statleg overformynderi at fylkesmannen sine oppgaver blir innskrenka til berre å omfatte legalitetskontroll for å ta vare på enkeltmenneska sine rettar når det gjeld den kommunale forvaltninga, og at kommunane held seg innafor vedtekne lover.

Høgre ønskjer også at Stortinget ber regjeringa om å fremje ei sak for Stortinget om overføring av forvaltnings-

myndigheita over område som er verna med heimel i naturmangfaldlova, til dei berørte kommunane, og at det skal skje i løpet av 2011.

Høgre har fremja denne saka om styrking av lokaldemokrati og eigedomsrett i miljø- og arealforvaltninga fordi det er ei svært viktig sak, og det er svært skuffande å sjå at alle regjeringspartia stemmer ned alle Høgre sine forslag.

Det er verdt å merke seg at Senterpartiet i sitt prinsipp- og handlingsprogram for 2009–2013 vil grunnlovfeste det lokale sjølvstyret. Senterpartiet vil basere oppgåvefordelinga mellom forvaltningsorgana på at oppgaver skal løysast på det lågast moglege effektive nivå, og at alle avgjerder som krev politisk skjøn, skal avgjerast av folkevalde. Kvifor stemmer då Senterpartiet imot Høgre sine framlegg?

Senterpartiet ønskjer også å styrkje eventuelle verneprosessar gjennom å lovfeste at dei skal gjennomførast i samarbeid med lokalsamfunn og grunneigarar, og dei ønskjer å flytte ansvaret for områdevern frå fylkesmannen til regionalt folkevalt nivå. Kvifor stemmer dei imot Høgre sine framlegg? Det er for meg ei gåte.

Senterpartiet hevdar at dei er forsvararar av lokaldemokratiet og eigedomsretten. Det er fine ord, men dessverre viser det seg at også på dette området er det tomt prat og dobbeltkommunikasjon som er Senterpartiet sitt fremste våpen.

Det er dessverre berre å konstatere at Senterpartiet har mista alt truverde når det gjeld å forsvare lokaldemokratiet og den private eigedomsretten, og at kompaniskapen med SV og Arbeidarpartiet har sett sine tydelege spor.

Snorre Serigstad Valen (SV) [15:51:24]: I denne debatten går tankene mine hen til en av reklamekampanjene til Fremskrittspartiet under siste stortingsvalgkamp. Det var en annonsering på hurtigbåten mellom Trondheim, Fosen og øyrekka, der slagordet var: Hold Oslo-makta unna strandsona vår – med bilde av de to toppkandidatene til Fremskrittspartiet, som smilte til kamera med en vakker strandsona som egentlig bar preg av å være en allmenning, i bakgrunnen.

Det er jo en effektiv og besnærende retorikk, det, men i beste fall grovt misvisende, for spørsmålet er jo hva som er strandsona «vår». I noens øyne er strandsona kun «sin» eller «vår» om en selv inngår i det private eierskapet, og budskapet i denne reklamekampanjen var jo at en ansiktsløs Oslo-makt bestemte over forvaltningen av «vår» strandsona.

Men mange av de flotteste delene av kysten vår er jo helt privatisert og bygd igjen. Da tenker jeg motsatt av Fremskrittspartiet, at strandsonen først og fremst er «vår» når fellesskapet har tilgang til den, når adgangen til gode opplevelser ved kysten ikke avhenger av hva du eier. Da er strandsonen «vår». Det er ikke noe nytt at Fremskrittspartiet tegner opp et bilde av en slem sentralstyring som begår overgrep mot den lille mann – det er vanlig på den delen av høyresiden – når det man i realiteten diskuterer, er innsigelsesretten som er til for å ivareta en bredde av hensyn. Mer overraskende er

det at Høyre så til de grader har kastet seg på denne trenden.

Høyre var i 2001 til 2005 et parti som i svært stor grad profilerte seg på vern, på reguleringer og på å sikre fellesskapets interesser, til stor overraskelse og glede for mange. Det innebærer bl.a. at regjeringen legger opp til en strandsoneforvaltning nå som er mer fleksibel enn den Høyre ledet fra Miljøverndepartementet. Det betyr at Høyre sier det stikk motsatte om INON nå av det de gjorde da de satt i regjering. Da sa de at INON skulle være et viktig verktøy for å sikre inngrepsfrie områder som er av betydning for bl.a. friluftsliv og biologisk mangfold. Det er ikke veldig overraskende, dessverre, men det bidrar til en unyansert debatt om plan- og bygningsloven og arealforvaltning, for det er ikke sånn at nasjonale føringer og forventninger pr. definisjon er udemokratisk. For det første er kommunen det primære beslutningsorganet. For det andre er det jo de nasjonale forventningene som danner basis for innsigelsesretten, forventninger og føringer som har sitt grunnlag i denne salen. Det er landets politiske flertall som, med forankring i Stortinget, mener at brede allmenhetshensyn skal veie tungt i plan- og arealsaker.

Det er for lett å skape et politisk fiendebilde av fylkesmenn uten å erkjenne at det er politikk dette handler om. Det gjør at jeg mistenker forslagsstillerne for å drive med noe vikarierende argumentasjon. Jeg tror ikke dette forslaget fremmes av hensyn og omsorg til lovens formål: å fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Nei, jeg tror heller dette er en omkamp. I halvparten av sakene gis, som representanten Martinsen var inne på, kommunene helt eller delvis rett. Det er sjelden Høyre og Fremskrittspartiet protesterer mot det. Forslagsstillerne etterlyser klarere grunnlag for muligheten til å fremme innsigelse, men foreslår samtidig å fjerne de lovbestemmelsene som nettopp klargjør de statlige føringene for planlegging.

SV er tilhenger av en god balanse mellom ulike hensyn i plansaker. Det er det som er å ivareta demokrati og ulike interesser, både nærings- og verneinteresser. Å framstille dette som et prinsipielt angrep på lokaldemokratiet er i beste fall useriøst, og jeg vet ikke helt om forslagsstillerne tror på det selv. For stilt opp mot Høyres kommunepolitikk da de satt i regjering, er det tvert imot representanten Lødemels innlegg som blir pinlig, og ikke posisjonens politikk. Erfaringsmessig kan vi fastslå at Høyre lever godt med kommuner som blir fattigere hvert år, som får sine inntekter økset til de havner på ROBEK-listen, og som slås sammen med tvang så lenge et tyvetalls plansaker i året ikke havner i Miljøverndepartementet. Det er Høyres definisjon av et viktig lokaldemokrati.

Knut Magnus Olsen (Sp) [15:56:12]: Denne saken dreier seg i stor grad om mange av de samme temaene som var oppe da plandelen til plan- og bygningsloven ble vedtatt i 2008. Den gangen understreket Senterpartiet at loven bygger på prinsippet om at hovedansvaret for planlegging ligger til kommunen og fylkeskommunen. Det samme gjelder i dag. Dette er et viktig hovedprinsipp for oss.

Arealplanlegging og arealforvaltning er en av kommunens viktigste oppgaver. Kommunene gjør en god og viktig jobb for å legge til rette arealbruken slik at arealene brukes best mulig for å møte framtidens utfordringer. Det gjelder både for næringslivet, for boområder og arealer til fritidsbruk. Det krever en helhetlig tenkning og viktig lokalkunnskap. Derfor har kommunen den primære myndigheten i arealforvaltningen, og den har hovedansvaret for å bestemme bruken av arealene innenfor eget området.

Men det er også slik at arealbruken i noen sammenhenger har betydning utover kommunens interesser. Da er det viktig at det er gode ordninger for å kunne ivareta også disse interessene. Da kan det være nødvendig for overordnede instanser å kunne gripe inn. Det er for Senterpartiet et sunnhetstegn at det er svært få ganger at departementet må gripe inn i kommunale vedtak gjennom dagens innsigelsesordning. Tallene viser at det i 2010 var på under 1 pst. Det tyder på at dette i praksis ikke har de dimensjonene som forslagsstillerne her hevder.

Når det gjelder strandsonen, er Senterpartiet svært opptatt av at vi har en differensiert strandsoneforvaltning. Det er store forskjeller i presset på strandsonen i vårt langstrakte land. Noen steder er det liten tilgang til strandsonen for allmennheten, mens strandsonen mange andre steder er avgjørende viktig for å ha nok areal til å benytte for å sikre bosetting og verdiskaping. Et bredt flertall sa da loven ble vedtatt, at det skulle utformes retningslinjer for en geografisk differensiert strandsonepolitikk. Forslag til retningslinjer har vært ute på høring, og jeg har godt håp med hensyn til slutføringen av dette arbeidet, og at intensjonen om geografisk differensiering blir godt ivarettat der.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [15:58:59]: Kristelig Folkeparti deler langt på vei forslagsstillerne intensjon og ideologiske tenkning i denne saken. Det er viktig å holde fast ved å styrke lokaldemokratiet og eiendomsretten, også i miljø- og arealforvaltning.

Plan- og bygningsloven bygger på det prinsippet at hovedansvaret for planleggingen ligger til kommunene og fylkeskommunene. Kommunene er den primære myndighet i arealforvaltningen og har hovedansvar for å bestemme bruken av arealene innenfor eget område. I de tilfeller kommunenes planer ikke tar tilstrekkelig hensyn til interesser eller hensyn utover kommunene, kan planvedtak overprøves. Dette er prinsipper som Kristelig Folkeparti i all hovedsak stiller seg bak i dag, og også den dagen da ny plan- og bygningslov ble vedtatt i 2008.

Kristelig Folkeparti er et kristendemokratisk parti. I kristendemokratisk tankegang er det grunnleggende at mennesket har ansvar for å forvalte skaperverket på en forsvarlig måte. Det gjelder naturressurser, økonomiske ressurser og menneskelige ressurser. Naturen gir oss store muligheter og et stort ansvar. Ressursene må brukes i pakt med naturens tåleevne.

Kristendemokratiet har også som mål at beslutninger skal fattes så nær som mulig dem det gjelder. Samtidig må ønsket om nærhet veies opp mot at flest mulig av dem som berøres, inkluderes i beslutningsprosessen. Nærhets-

prisnippet handler om maktfordeling og beslutningsmyndighet. Det dreier seg om å avgrense bruken av offentlig makt.

Kristelig Folkeparti mener at forslaget fra Høyre om endringer i plan- og bygningsloven dreier seg om en avveining mellom forvalteransvaret og nærhetsprinsippet. Kristelig Folkeparti er enig i intensjonen i noen av forslagene, men mener helheten i de forslagene som fremmes, går for langt på bekostning av forvalteransvaret. God forvaltning krever en fornuftig balanse mellom overordnede nasjonale interesser og lokalt selvstyre.

Kristelig Folkeparti mener videre det er nødvendig å klargjøre begrepsbruken omkring inngrepsfrie naturområder, INON. Begrepsbruken må ikke være til hinder for et aktivt skogbruk innenfor områder som ellers ikke er underlagt andre vernebestemmelser. Dette forutsetter at hogst og maskinelt uttak av tømmer ikke defineres som tunge tekniske inngrep. Kristelig Folkeparti ønsker imidlertid ikke å fjerne INON-begrepet helt fra saksbehandlingen, slik det tas til orde for i forslaget.

Kristelig Folkeparti vil ta vare på det biologiske mangfoldet for kommende generasjoner og mener det gjøres best gjennom en kombinasjon av frivillig vern og bærekraftig bruk. Kristelig Folkeparti mener veneplanarbeid må videreføres for å sikre vern av viktige naturtyper over hele landet. Frivillige verneavtaler er et konstruktivt spor som Kristelig Folkeparti mener bør videreutvikles.

Kristelig Folkeparti mener strandsonen må forvaltes i et generasjonsperspektiv og sikres for allmennhetens bruk. Hundremetersregelen må praktiseres strengt, men i deler av landet der strandsonen ikke er under press, mener Kristelig Folkeparti det bør kunne åpnes for en mer fleksibel praksis.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Erik Solheim [16:02:46]: Høyres forslag her i dag er et knallhardt angrep på to viktige skikkelser i norsk historie: Det er et frontalangrep på Harald Hårfagre, og det er et frontalangrep på Børge Brende. La meg begrunne dette.

Det er et frontalangrep på Harald Hårfagre fordi man for alle praktiske formål vil oppheve det han skapte, nemlig Norge som ett rike og ett land. Selvsagt skal vi ha en utstrakt grad av lokalt selvstyre. Det er samtlige partier her enige om. Vår regjering har tatt en rekke skritt som øker det lokale selvstyret i forhold til hvordan det var under f.eks. Bondevik-regjeringen. Men vi må også ha noe som binder oss sammen, og på miljøområdet er det avgjørende at det er en grad av enhetlig praksis i Norge hvis vi ikke skal sprike i alle retninger.

Vi har et velfungerende system, hvor det, som det ble påpekt ikke minst av Senterpartiets taler her, er en ørliten andel av de innsigelsene som kommer inn, som overhodet blir behandlet. Av dem igjen er det bare en liten andel som så blir behandlet på en annen måte enn kommunene selv ønsker. Så det vi har, er et godt fungerende system, hvor fylkesmennene kan gjøre innsigelser. I nesten alle tilfeller

finner man da en lokal løsning. Svært ofte sier kommunene at den lokale løsningen blir bedre enn den man opprinnelig hadde, for det at flere ser på en sak, kan bidra til at den blir forbedret.

Så er det et lite antall saker som kommer inn til Miljøverndepartementet, og av dem igjen blir mange avgjort slik kommunen har ønsket og ikke slik fylkesmannen har ønsket. Antallet saker hvor kommunene overprøves, er altså veldig lite.

Men hvis vi skulle fravike et sånt system og legge alt ut for alle praktiske formål til reell, endelig avgjørelse i kommunene, ville man miste dette elementet som vi har hatt i hundrevis av år i Norge: at vi prøver å være ett land og prøver å ha felles standarder på mange områder.

Så er det selvsagt et frontalangrep på Børge Brende og også på tidligere miljøvernminister Hareide, som hadde en helt annen oppfatning på disse områdene.

La meg ta jordvern som eksempel, for det er noe som har vært mye oppe i debatten den senere tid. Det kommer en serie protester mot at jordvernet ikke er godt nok ivaretatt under den rød-grønne regjeringen. Særlig forsøker man her å henge ut Senterpartiet som et jordvernparti. Men hvis jordvernet ikke er godt nok ivaretatt, er det fordi det tas en serie lokale beslutninger hvor man på hvert enkelt sted der man skal bygge en fotballbane, en skole – hva det nå enn måtte være – synes det er fornuftig å ta akkurat den jordlappen her. Dermed bygger man ut, og summen av dette blir på nasjonalt plan en veldig trussel mot jordvernet. Så forsøker regjeringen å gjøre visse tiltak for å redusere denne trusselen mot jordvernet ved i noen tilfeller å overprøve lokale beslutninger for å ta vare på jordvernet. På denne måten sikrer man en grad av nasjonal politikk, og man sikrer miljøhensyn på et så vesentlig område som jordvern.

La oss ikke ha noen illusjon om dette: Dersom Høyres forslag her skulle bli vedtatt, er det et frontalangrep på jordvernet i Norge. Det kan en være for eller imot, men la oss bare ikke glemme at det er det det bl.a. er.

Når det gjelder strandsonen, vil regjeringen i meget nær framtid legge fram sine synspunkter. Vi har myket opp den restriktive politikken som Bondevik-regjeringen hadde på dette området, hvor man delte Norge inn i to grupper. Vi har sagt at det er ikke slik at vi ikke trenger større nyanseering og flere differensieringer enn det, og vi har lagt opp til det i våre forslag.

Skumsvoll var inne på faren for byråkratisk firkantethet, og det er jeg enig i. Jeg tror ikke det er noen måte man kan oppheve den faren på nasjonalt plan på. Det er fare for byråkratisk firkantethet i kommunale, i fylkeskommunale, i sentrale beslutninger og i beslutninger hos fylkesmennene. Den faren er alltid der. Den eneste måten er kontinuerlig å være «på alerten» mot folk som ønsker å drive detaljert regelrytteri i detaljsaker i stedet for overordnet styring i hovedsaker. Mine signaler i så måte er klare.

Når det gjelder de såkalte inngrepsfrie områdene, har jeg tidligere referert til hva både Hareide og Børge Brende og andre har sagt om dette, bl.a. at inngrepsfrie områder har stor betydning for friluftsliv og naturopplevelser, at det også er viktig som leveområder for flere arter, bl.a. vill-

rein, og at INON fortsatt skal være et viktig verktøy for å sikre inngrepsfrie områder, som har betydning for bl.a. friluftsliv og biologisk mangfold – og en rekke tilsvarende uttalelser. Jeg vet ikke hva som nå er så forskjellig fra det som ble sagt under Bondevik-regjeringen, men da var altså inngrepsfrie områder svært viktig. Vår regjering mener at det fortsatt er viktig. Hvorfor det ikke lenger er viktig for Høyre får Høyre svare på.

La meg til slutt si at det er den rød-grønne regjeringen som har lagt opp til lokal forvaltning av nasjonalparker og verneområder, noe tidligere borgerlige regjeringer ikke gjorde. Det er det viktigste enkelttiltak på dette området for faktisk å flytte makt ut til det lokale nivå.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Henning Skumsvoll (FrP) [16:08:01]: Plan- og bygningsloven, vedtatt i 2008 og operativ fra 1. juli 2009, har svekket det lokale demokratiet. Lokalpolitikkerne har ingen reell innflytelse over egne arealer, og det er flere, bl.a. statsråden, som uttaler at det bare var 29 planer som ble sendt til Miljøverndepartementet. Det er riktig, det, de fleste planene ble nemlig betydelig redusert lenge før de kom dit. Det er fylkeskommunen som stopper dem, sammen med fylkesmannens miljøvernnavdeling. Derfor kommer det få til departementet.

At oppslutningen om kommunale valg stadig synker, er jo en kjensgjerning. Folk ønsker ikke å stå på politiske lister lenger. Innser ikke statsråden at stadig mindre innflytelse over egne saker i kommunen – i dette tilfellet kommunale arealer – er med på å uthule lokaldemokratiet? Kan statsråden nevne noen tiltak som er viktig for å endre på dette og få mer interesse for lokalpolitikken?

Statsråd Erik Solheim [16:09:14]: Når det gjelder tiltak for mer deltakelse i lokalvalgene, tror jeg det er å bringe opp gode politiske saker på en spissformulert måte, som f.eks. Fremskrittspartiets tidligere leder Carl I. Hagen lenge bidro med. Det bidrar til politisk konfrontasjon og politisk interesse. Hans inntreden i lokalpolitikken i Oslo kan f.eks. være et bidrag i så måte.

Men la meg så komme til det som er selve sakens kjerne her. Jeg fatter og begriper ikke den tankegangen at når en kommune f.eks. legger fram en plan, og så diskuterer den med fylkesmannen og blir enig med ham, skulle det være en forringelse eller så å si være å frata noen selvstyret. Kommunen har oppegående politikere som blir enig med fylkesmannen om noe som ofte gjør saken bedre. Det er jo ikke annerledes enn om jeg blir enig med naboene eller med styret i borettslaget eller hvem det måtte være. Så lenge jeg blir enig med dem, står jeg inne for det. En kommune som blir enig med fylkesmannen, står selvsagt inne for det man blir enig med fylkesmannen om.

Henning Skumsvoll (FrP) [16:10:19]: Virkeligheten er en helt annen. Den er nemlig at fylkeskommunen og fylkesmannens miljøvernnavdeling har bukta og begge endene. Hvis kommunen vil ha gjennomslag for en plan, er det rent press, og det er det presset som vi er veldig opp-

tatt av å løse opp i. Det er der jeg synes statsråd Solheim kunne være litt imøtekommende, for han er veldig tydelig på at det er bare i store saker det skal være innsigelser. Men virkeligheten er en helt annen.

Statsråd Erik Solheim [16:10:56]: Men virkeligheten er altså – som ble godt dokumentert i flere av innleggene her – at i nesten alle tilfeller blir man enig med fylkesmannen. En kommune som blir enig med fylkesmannen, står vel for det man ble enige om. En ordfører, et kommunestyre som blir enig med noen, står for det de har blitt enig med andre om. Så har vi noen ytterst få tilfeller som kommer inn til Miljøverndepartementet, og i de tilfellene gir vi ganske ofte kommunene medhold. I alle saker som jeg har fått til behandling – f.eks. markaloven som er aktuell nå, der det har vært mange saker – har vi konsekvent gått inn for styring i det store, det som er viktig for sakens formål, og ikke detaljregulering i det små.

Jeg er enig med Skumsvoll i at det finnes mange eksempler på det som er å plage folk på en helt unødig måte. Men den plagen finnes overalt hvor offentlig byråkrati har inngripen, og det gjelder å redusere den så mye som mulig.

Siri A. Meling (H) [16:11:53]: Det er riktig som statsråden sier, at det er relativt få saker som kommer til Miljøverndepartementet. Men mange gir kanskje opp underveis eller endrer sine planer fordi de føler seg trent opp i et hjørne. Det gjorde tydeligvis ordføreren i Egersund for en tid tilbake. Han ba om et møte med fylkesmannen i Rogaland og leverte fra seg brukernavn og passord til det kommunale saksbehandlingssystemet for plansaker i Egersund kommune. Han sa at fylkesmannen like gjerne kunne overta saksbehandlingen, for det var det fylkesmannen i realiteten gjorde gang på gang på gang. Dette står veldig i motstrid til de utsagn som kommer fra statsråden, om at en veldig liten andel går til departementet.

Kan statsråden sende noen oppmuntrende ord til ordføreren i Egersund og andre i tilsvarende situasjon, som gjør at de igjen føler at de har råderett over sine arealer?

Statsråd Erik Solheim [16:13:02]: Jeg kjenner jo ikke denne saken i Egersund, selvsagt. Men hvis en kommune på denne måten føler seg helt urimelig overstyrt av fylkesmannen i saker som er vesentlig for kommunen, vil jeg jo sterkt appellere til den kommunen om å appellere og sørge for at saken kommer inn til Miljøverndepartementet. Dette er jo nettopp et eksempel på at man ikke har funnet en lokal løsning i Rogaland. Egersund kommune og fylkesmannen er ikke blitt enige. Da bør saken sendes til Miljøverndepartementet, og så er det en rimelig god sjanse for at vi vil gi Egersund kommune rett, uten – igjen – at jeg kjenner denne saken overheadet.

Anders B. Werp (H) [16:13:48]: Det er et påfallende trekk ved debatten at når regjeringspartiene og statsråden har ordet, lyser det lang vei at det er staten som har alle svar og alle løsninger.

Jeg vil si at jeg er veldig stolt over at statsråden plas-

serer Børge Brende i sammen bås som Harald Hårfagre. Det er kanskje en plass han virkelig fortjener – det kan vi komme tilbake til. Men det som er underlig, er at statsråden bruker nesten hele sitt innlegg til å forsvare fortreffeligheten i regjeringens politikk ved å henvise til betydningen av jordvern. Den betydningen er Høyre enig i. Jordvern er viktig. Men da er det merkelig at verken i statsrådets svarbrev eller i regjeringspartienes merknader i saken er jordvern nevnt en eneste gang.

Men så til mitt spørsmål til statsråden. Det legges stor vekt på disse 29 – som jeg skjønner – sakene som er kommet til Miljøverndepartementet. Hvor mange innsigelser på kommunalt nivå har statlige myndigheter lagt inn totalt sett – vet statsråden det?

Statsråd Erik Solheim [16:14:54]: Jeg kvier meg alltid for å ta den typen tall over bordet, men jeg tror vi snakker om 2 000–3 000, da med alle forbehold om at det kan være galt.

Det er riktig at jeg sammenlignet Børge Brende med Harald Hårfagre. Men det som er mest interessant, er jo at de begge er mer enig med regjeringspartiene i disse sakene – i hvert fall gjennom sin praksis som politikere – enn de er med dagens Høyre.

Det jeg undrer meg litt over ved Høyre, er at de ikke kan medgi at de har skiftet kurs fundamentalt her. Det er regjeringspartiene som har bidratt til oppmykning av forholdet mellom det lokale og det sentrale nivået. Vi har lagt styringen av nasjonalparkene – som nå er oppe i 15 – til det lokale nivå. Det skjedde ikke da Høyre satt med regjeringsmakt. Vi har nyansert strandsonopolitikken. Det skjedde ikke da Høyre satt med regjeringsmakt. Og jeg dokumenterte til fulle i mitt innlegg her i stad hvordan vi til punkt og prikke følger hva Knut Arild Hareide og Børge Brende sa om de såkalte inngrepsfrie områdene da de var miljøvernministre.

Anders B. Werp (H) [16:15:56]: I svaret på mitt spørsmål antyder statsråden at det kan foreligge 2 000–3 000 innsigelser. Det kunne vært veldig interessant å få dette tallet på bordet. Det er 2 000 planer totalt. Under samtlige samtaler jeg har med folkevalgte på kommunalt nivå, er frustrasjonen stigende – den er økende under denne regjeringen. Det synes jeg vi skal ta på alvor. Det synes jeg også statsråden kanskje skal legge mer vekt på i sine innlegg.

Den 2. desember i fjor sier statsråden, med henvisning til at Høyre i spontanspørretimen hevdet at 70 pst. av Norges areal er berørt av inngrepsfrie naturområder:

«I dag kommer Høyre opp og sier at opptil 50 pst. av Norge er berørt av inngrepsfrie naturområder.»

Bakgrunnen er at Direktoratet for naturforvaltning sier at 45 pst. av landets areal er inngrepsfritt, per definisjon. Så er det en randzone på 1 kilometer. Da kommer arealet opp i 70 pst. Bestrider statsråden disse tallene?

Statsråd Erik Solheim [16:17:02]: For det første ble det spurt om antallet innsigelser. Det skal vi selvsagt framskaffe. Det kan til og med godt hende at mitt embetsverk kan gi meg det, slik at jeg kan oppgi det i et senere inn-

legg her. Hvis vi ikke kan det, skal vi selvfølgelig oppgi det i et brev til representanten, til Stortinget.

Når det gjelder tallene for inngrepsfrie naturområder: Ja, jeg bestrider dem. Vi har begrunnet det tidligere.

Det mest interessante i replikkene fra Høyre her, er at Høyre synes det er like viktig med jordvern som det regjeringspartiene gjør. Da skulle jeg veldig gjerne likt å få vite hva slags system Høyre har tenkt å få til for jordvern. Det handler om summen av de mange lokale beslutningene, som i og for seg er godt begrunnet enkeltvis. Det er jo ikke av ondsinnede grunner man ødelegger jord, man gjør det fordi det passer å få bygd en skole der, en vei her eller en fotballbane der. Hvordan skal man få til et system hvor man tar vare på jordvernet, hvis det ikke er noen grad av nasjonale retningslinjer for dette og noen mulighet til å gripe inn – iallfall i de groveste tilfellene der jordvernet settes til side?

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Oskar J. Grimstad (FrP) [16:18:25]: Underteikna deler forslagsstillaranes klare intensjonar om at det er viktig å styrkje lokaldemokratiet og eigedomsretten i miljø- og arealforvaltninga. Plan- og bygningslova vedkjem dei fleste menneske. Derfor bør avgjerdene takast nærast dei det angår, for å skape størst mogleg legitimitet. Altfor ofte ser vi at godt forankra – ofte samrøystes – lokale avgjerder blir overprøvd av fylkesmannens avdelingar eller av Miljøverndepartementet. Når det blir hevda at i halvparten av sakene som er anka til Miljøverndepartementet, får kommunane medhald, så er det etter ein svært tidkrevjande prosess, kanskje over år, der kommunane har måtta gi seg på dei fleste motsegnene frå fylkesmannen eller fylkeskommunen, før avgjerda endeleg blir teken i Miljøverndepartementet.

I utgangspunktet – når planane blir lagde – kjenner ein systemet og legg ikkje inn ting ein veit ein ikkje får igjennom. Ein prøver å søkje mot eit system som det er mogleg å få igjennom. Likevel møter ein massiv motstand. I dette lyset står ikkje lokale vedtak fram som spesielt respekterte. Større makt og myndigheit til lokaldemokratiet vil derfor styrkje lokalpolitikaranes legitimitet og gjere dette arbeidet meningsfylt.

Forenkling er òg eit mantra, og bra er det, anten det gjeld skjemaveldet til næringslivet eller offentleg søkjarjungel og byråkrati.

Når posisjonen påstår at kommunen er den primære myndigheita i arealforvaltninga og har hovudansvaret for å bestemme bruken av areal innanfor eige område, er det langt på veg ein utopi. Ein skal ikkje leite lenge før ein finn motsegner frå fylkesmannens miljøavdelingar som fullstendig tek avgjerdsretten frå lokaldemokratiet.

Eg har leidd kommunale og fylkeskommunale utval i mange år og kjenner systemet veldig godt – eg har den erfaringa. Om ikkje miljøavdelinga slår til, er det ei kulturavdeling med arkeologar og kulturminnevern som står fram – bortanfor det som er hensiktsmessig – og bandlegg store areal, med bakgrunn i spor etter stolpefunn i sanden eller kokegropar som må vernast for framtida, trass i at

det er tusenvis av liknande funn nærmast over alt der det er venta. Ein kan spørje seg om verdien av å bandleggje og verne areala der desse funna er gjorde. Ein kan forstå og akseptere at det blir gjort registrering og kartlegging av desse funna, men å bandleggje og verne område fordi ein finn fargespor i sanden etter stolpar eller restar etter kokegropar, er for mange ufatteleg og meiningslaust. Og ingen overprøver den faglege vurderinga som enkeltarkeologar står for, truleg fordi ein ikkje ønskjer å komme på kant med sine kollegar.

Dette er ein trussel mot demokratiet. Og det er eit faktum – det kan dokumenterast – at praksis er ulik frå region til region og frå fylke til fylke.

I ei konkret sak som underteikna har orientert seg i, blei ein tredjedel av arealet tenkt til bustadutbygging bandlagd, til stor forundring for arkeologar frå Bergen Museum, som tydeleg gav til kjenne at dette ikkje ville blitt bandlagt eller verna i nabofylket Sogn og Fjordane. Det seier seg sjølv at når ein tredjedel av tenkt utbyggingsareal blir verna, og det er brukt over 0,5 mill. kr på arkeologiske utgravningar – også belasta utbyggjaren – er det økonomiske tapet svidande for utbyggjaren. I dette tilfellet betyr det millionbeløp for ein idealistisk utbyggjar som ville satse litt i heimkommunen.

På Søre Sunnmøre har det vore ei rekkje saker der kommunar har gått ut offentleg og vore svært kritiske til den typen utfordringar der utgravingskostnadene har vore og er ein vesentleg del. Etter at eit regionalt medium, Sunnmørsposten, skreiv at dette ville bli tema i innlegget mitt i dag, har fleire teke kontakt. Ein opplever den bandlegginga som ansvarleg arkeolog Øyunn Kleiva står for, som graverande. Det blir ikkje forstått og ikkje akseptert.

Dersom vi hadde fått på plass eit nytt regime, der fellesskapet gjennom kulturavdelinga måtte ta eit økonomisk medansvar for arkeologiske utgravningar, ville dei bli nøydde til å prioritere i lag med fagmiljøet dei er ein del av. Dessverre er det ikkje slik i dag, og kostnadene ved dette arbeidet blir pådytta utbyggjar og framstår som tilfeldig. Det er med andre ord på høg tid at det blir rydda opp i denne forma for sjølvtekt som det her blir vist til, dersom lokalpolitikk og lokalt engasjement skal framstå som meiningsfylt.

Framstegspartiet vil vere tydeleg på at denne praksisen er i strid med den grunnlovsfesta eiendomsretten, og det er noko vi ønskjer å endre.

Anders B. Werp (H) [16:23:36]: Det er få ting som engasjerer lokalpolitikere mer enn frustrasjonen over å bli overstyrt av statlige myndigheter. Det entydige signalet de gir, er at overstyringen har økt under den rød-grønne regjeringen.

Høyre engasjerer seg i denne saken fordi vi har en ideologisk tilnærming til at beslutninger i samfunnet skal fattes så nær de berørte som mulig. Vi mener at det gir demokratiet og folkestyret dype røtter, og at det er en forutsetning for god samfunnsutvikling. Derfor er vi betenkt over utviklingen under denne regjeringen, hvor svært mye makt er flyttet opp til statlige myndigheter.

Under komiteens høring i denne saken ga KS, kommu-

nesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, kraftig støtte til Høyres forslag, nettopp fordi Kommune-Norge gir så entydige signaler om at den statlige overstyringen nå har gått for langt. Det er tankevekkende at en så viktig samfunnsaktør ikke blir tatt på alvor av regjeringenspartiene.

Jeg har hatt gleden av å være lokalpolitiker siden 1995. Jeg har opplevd mange flotte lokale initiativ hvor ildsjeler i samarbeid med kommunestyret virkelig har skapt framtidrettet og positiv utvikling. Rammen for mye av dette lokale utviklingsarbeidet var Fredrikstaderklæringen. Der står det bl.a.:

«Vårt utgangspunkt er at lokalsamfunn har en nøkkelrolle i å virkeliggjøre en bærekraftig utvikling og at miljø- og utviklingsspørsmål håndteres best ved deltakelse fra de som blir direkte berørt.»

Dette er helt sammenfallende med Høyres tilnærming til både kommunalt selvstyre og lokalt miljøarbeid. Den gangen var nasjonale myndigheter en pådriver for denne arbeidsformen.

Jeg foretok et søk i Miljøverndepartementets dokumentarkiv på Internett før denne debatten. Siste gang Fredrikstaderklæringen var omtalt – i hvert fall ifølge mitt søk – var under regjeringen Bondevik II. Hvorfor har den rød-grønne regjeringen totalt snudd fokus og vendt ryggen til lokalt miljøarbeid? Det er tydeligvis kun nasjonal politikk og nasjonale løsninger som skal gjelde, noe også denne debatten har bekreftet til fulle.

Når man leser regjeringens begrunnelser for å avvise representantforslaget fra Høyre, er det jo nettopp det man sier, nemlig at man «vil trekke fram at det er viktig å videreføre innsigelsesordningen i plansystemet», eller, som statsråd Solheim uttrykte det i en debatt om dette temaet her i Stortinget 10. mai i fjor, «skal et hvilket som helst flertall i en hvilken som helst kommune få lov til å ødelegge naturen i sin kommune for kommende generasjoner»?

Tydligere kan vel knapt mistilliten til lokaldemokratiet uttrykkes, og tilsvarende troen på statlige myndigheters fortrefelighet. Det er tydeligvis skjebnebestemt at alle svar og alle løsninger ligger hos sentrale myndigheter, selv om så å si alle ordførere, kommunestyrerepresentanter og KS ber om større tillit og større frihet. Det er det Høyre vil gi kommunene med dette forslaget. Jeg vil gjerne også tilføye: Det vil – etter mitt syn i hvert fall – være helt i tråd med Harald Hårfagres visjon om utvikling av kongeriket.

Jeg vil særlig trekke fram vårt forslag om at begrepet «inngrepsfrie naturområder», forkortet INON, ikke lenger skal tillegges vekt ved behandling av arealsaker. Ifølge Direktoratet for naturforvaltnings hjemmesider utgjør INON 45 pst. av Norges landareal. Men fordi de krever en buffersone på 1 km i henhold til definisjonen for disse områdene, kommer altså denne buffersonen i tillegg. Beregninger viser da at INON utgjør 70 pst. av landets areal.

Dette enorme omfanget er én ting. Men at dette begrepet ikke er lovfestet, gjør saken enda mer alvorlig. I budsjettproposisjonen til Miljøverndepartementet for i år listes det opp ikke mindre enn 16 lover som regjeringen mener hjemler begrensninger på et så enormt areal. Ikke

i en eneste av disse 16 lovene er begrepet «inngrepsfrie naturområder» nevnt.

Det slår meg at Senterpartiet, som på mange måter og historisk har vært Høyres allierte når det gjelder å kjempe for eiendomsretten, ikke i hovedinnlegget engang nevner begrepet INON ut fra et prinsipielt ståsted. Denne regjeringen har flyttet det begrepet i feil retning ved bl.a. å innføre to nye retningslinjer som går på små vannkraftverk og vindmøller. Vi ser det i stadig flere regjeringsdokumenter hvor dette begrepet framheves. Det er Høyre imot. Vi vil ha det avviklet.

Presidenten: De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Olemic Thommessen (H) [16:29:00]: Da Harald Hår-fagre samlet riket, var det en mulighet for dem som følte seg overkjørt, å kaste seg i båten og ro til Island. Den muligheten har vi ikke lenger. Det er det en del som beklager.

Det som slår meg når jeg lytter til denne debatten, er den manglende bekymring over det tillitsforhold som hersker mellom lokalbefolkningen i de kommunene som er tyngst rammet av inngrep, og statsråd Solheim som representant for statsmakten.

Den beskrivelse statsråd Solheim ga, var at dette egentlig går ganske greit, og Solheim har jo reist på noen turer rundt om i landet og besøkt sine. For det er jo stort sett regjeringens ordførere, enten de er fra Senterpartiet, eller de er fra Arbeiderpartiet, som sitter rundt omkring – i alle fall i mitt fylke – der nasjonalparkene utgjør store deler av fjellområdene.

Så tenker jeg: Mon tro om det ikke er et symptom, når man ser hvilke saker som gjennom de nærmeste årene har måttet bringes inn i denne sal? Jeg snakker da om f.eks. Snøheimveien, om aksjonen «Nok er nok», om weaselkjøring fra Høvringen, om utbygging av Bjorli sentrum og nå om de senere spørsmålene knyttet til Langsua nasjonalpark, som jo er et vesentlig større spørsmål, men likevel. Er det ikke et signal å ta alvorlig når man er nødt til å sette i gang så enorme – hva skal jeg si – reaksjoner for å bli lyttet til?

Min oppfatning av lokalbefolkningens oppfatning av situasjonen er at man står overfor et sekshodet troll, et troll der fylkesmannens miljøvernnavdeling, Direktoratet for naturforvaltning, Statens naturoppsyn, Statskog, Miljøverndepartementet og i og for seg også miljøvernorganisasjoner som har rettslig interesse i områdene, er en voldsom motkraft til den muligheten man har til reelt sett å styre sine områder. De nasjonalparkstyrene som har blitt iverksatt de senere årene, oppfattes ikke som reelle av store deler av befolkningen.

Det er viktig for å lykkes i miljøvernpolitikken at man har lokal tillit. Det betyr at man må gi. Man får ikke lokale aktører til å ta ansvar før man faktisk gir ansvar. Jeg håper at regjeringen i årene som kommer, vil finne frem til måter å gi ansvar på og stole på at lokal forvaltning er bærekraftig, liksom vel som de sentrale føringene.

Siri A. Meling (H) [16:32:26]: Høyre nedsatte et eget eiendomsrettsutvalg etter valget i 2009. Dette utvalget skulle se på rammevilkårene for privat eiendomsrett og lokal selvråderett i Norge. Dette representantforslaget vi nå har til behandling, er et av resultatene av dette arbeidet og er blant de grunnleggende verdier vi fra Høyres siden mener må ligge til grunn for en god samfunnsutvikling, nemlig både at den private eiendomsretten blir ivaretatt på en god måte, og at beslutninger tas nærmest mulig den enkelte innbygger og dennes lokalsamfunn.

Om noen måneder er det lokalvalg og fylkestingsvalg, og alle partier arbeider med å få gode kandidater til valglistene sine. Dessverre opplever mange lokalpolitikere og lokalsamfunn at råderetten over viktige beslutninger, som bl.a. arealdisponeringer, overtas av statlige myndigheter, og at handlingsrommet til lokalpolitikere og dermed motivet for å engasjere seg blir snevret inn.

Jeg deler representanten Olemic Thommessens bekymring for at regjeringen ikke tar denne problemstillingen tilstrekkelig på alvor. Jeg har selv ved flere anledninger besøkt både kommuner og enkeltbedrifter i forbindelse med disse spørsmålene, og det er all mulig grunn til bekymring.

Fra Høyres side tror vi at nærhet til beslutninger og kunnskap om lokale forhold er viktig for å få frem den gode politikken og de robuste løsningene. Vi tror at statlige myndigheter i dag bruker altfor store ressurser – og dette er skattebetalernes penger – på å detaljstyre lokalsamfunn og avgjørelser, som burde ligge på et kommunalt folkevalgt nivå. Disse ressursene mener vi med fordel kan benyttes til andre gode formål. I tillegg til ressursene som brukes innenfor offentlige myndigheter, kommer det som privatpersoner og bedrifter må bruke av tid, søknadsskjemaer, andre dokumenter og kapital på disse prosessene.

Enkelte områder av landet har store arealer som av ulike grunner er vernet. Mye av potensialet for verdiskaping og bosetting i Distrikts-Norge ligger nettopp i muligheten til å utnytte sine naturverdier på den ene eller den andre måten. Jeg håper derfor at forslagene som dreier seg om å be regjeringen om å lage en egen strategi for næringsutvikling i kommuner med store verneområder, får flertall. For at vern skal ha lokal tilslutning, er det viktig at også levebrødet blir ivaretatt, og fra Høyres side er vi alltid på jakt etter de gode løsningene, hvor vern kan kombineres med bruk.

Børge Brende har blitt nevnt tidligere i debatten, og var det noen som tok til orde for nettopp det å verne og å kombinere vern og bruk, var det bl.a. denne statsråden fra Høyre.

Gunnar Gundersen (H) [16:35:37]: Jeg hadde faktisk trodd at selv om man kanskje var både døv og blind, hadde man registrert den konfliktlinjen som er på tur til å utvikle seg mellom en overstyrende stat og overstyrte kommuner. Frustrasjonen er stor over en fylkesmann som får preg av overdommer, og en fylkeskommune som er blitt mer og mer en overkommune. Det er ikke vanskelig å finne ganske ferske eksempler.

Jeg skal senere i innlegget konsentrere meg om villreinforvaltning, men vil også nevne at i lokale utbyggingssaker

strander enstemmige vedtak i kommunestyre om kårbo-liger og annen spredt bebyggelse hos en fylkesmann som vil sentralisere all utvikling. Byråkratiseringen i plan- og bygningsloven er jo et kapittel for seg.

Det er faktisk den private eiendomsrett og den lokale forvaltning som har skapt det samfunn som vi nå er i ferd med å sentralisere forvaltningen av. Det er et paradoks: God forvaltning og en eiendomsrett som har bygget verdier, straffes med at man blir fratatt ansvar. Da brytes den tilliten som også representanten Olemic Thommessen var inne på. Lokalsamfunn som i årtier har levd i samsvar med sine omgivelser, opplever den sentrale mistillit.

Nasjonale interesser eksisterer selvfølgelig, det er åpenbart, men det skal ikke gjelde omtrent alt. Nasjonalt vern skal være unntaket, og da skal det skje mest mulig frivillig. Regelen skal være at lokal forvaltning gir lokalt ansvar og dermed den beste forvaltningen.

Villreinen er i det bildet et godt eksempel. Her har mer enn 200 folkevalgte i forskjellige kommuner, fra Dovre i nord, Sel og Fron i vest, Hamar i sør til Rendalen i øst, forhandlet fram et forslag til en regional forvaltningsplan for villrein. Det er disse, sammen med grunneierne, som har skapt den villreinstammen vi har i dag. Den er sterkere og mer levedyktig enn noen gang, og det er vel egentlig bare Miljøverndepartementets rovviltpolitikk som er den største trusselen. Men fylkesmennene i Oppland og Hedmark overstyrer de folkevalgte. Fire ansatte uten noen forankring i folkevalgt ansvar overstyrer 200 folkevalgte som skal stå til ansvar for sine lokalsamfunn. Fylkesmannen tar omkamp om alt fra hytter som er bygget, til lokalsamfunnets mulighet til å disponere arealene. Folks muligheter til å vedlikeholde og fortsatt bruke sine hytter skal knebles på en slik måte at det minner om ekspropriasjon, uten erstatning.

Når regjeringen – og Senterpartiet i særdeleshet – så bastant tilbakeviser de forslagene som Høyre her har fremmet, synes jeg det vitner om at man overhodet ikke har kontakt med de strømningene som nå er ute i lokalsamfunnene og hos velgeren. Det får jo være andres bekymring enn Høyres.

Eirin Sund (A) [16:38:52]: Vi kommer jo alle fra en plass. Jeg kommer fra en plass og en kommune, og jeg kjenner meg ikke igjen i den debatten som pågår her. Denne debatten viser jo med all tydelighet at forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet – jeg holdt på å si – ikke er sant. Når det altså er 2 000 kommuneplaner som går i trykken, og som det ikke er noen problemer med – 29 er det utfordringer med, halvparten av dem har ikke engang Miljøverndepartementet noe med – så forholder vi oss i alle fall ikke til den samme virkelighetsbeskrivelsen.

Jeg var kommunepolitiker i 16 år på Nord-Jæren, i et pressområde – som var det da, og som er det nå. Noe av det som var vanskeligst av alt, var som kommunepolitiker å være i stand til å se ikke bare til sin egen nesetipp og innenfor sine egne grenser, men faktisk å se at en har ansvar utenfor egne grenser. Det som var veldig enkelt som kommunepolitiker, var å ta ansvar for alt innenfor egne grenser – ikke tenke at alle de andre skulle

ta vare på strandsonen, kulturminner, eller hva det skulle være.

Det jeg opplever med denne debatten, er at det ikke er noen som har en spesiell omsorg for loven, eller at en har en spesiell omsorg for lokaldemokratiet, men at det faktisk er en reell politisk uenighet. Det begrunner jeg med at det i veldig mange av kommunene – i alle fall etter min erfaring – var slik at Høyre og Fremskrittspartiet ikke var for å ivareta verken strandsonen, jordvernet, friluftslivet eller kulturminnevernet. Veldig ofte var de ikke det. Var de med og var for det i kommuneplaner eller fylkesdelplaner, var blekket knapt nok tørt før dispensasjonssøknadene strømmet inn, og Høyre og Fremskrittspartiet snudde i sin sak. Så når en i Høyre og Fremskrittspartiet sier at en er opp-tatt av enkeltmennesker, tror jeg dem på det. Men regjeringspartiene er opptatt av hvert eneste enkeltmenneske i dette landet, også dem som ikke eier eiendom, eller som er utbyggere og ønsker å bygge ut eller å drive næring. Vi ønsker å se alle de andre og deres rett til både strandsone, jordvern, friluftsliv og kulturminnevern. Vi klarer å ha to tanker i hodet samtidig og gjør begge deler.

Jeg tenker at det vi gjør i dag, er det vi skal måles på i framtiden. Det som i alle fall regjeringspartiene ønsker å måles på i framtiden, er at vi klarer å ha bærekraftige kommuner og et land som er stand til å ivareta både næringsutvikling, boligbygging, beitedyr og rovdyr, samtidig som en er i stand til å gi alle de menneskene som ikke besitter eiendom, tilgang til våre naturområder.

Så når det gjelder KS: Ja, de har vært enige i store deler av det forslaget som ligger på bordet. Men KS har også sagt entydig at de ønsker nasjonale føringer, for KS ser at kommunene også har behov og ønske om å ta ansvar ut-over sin egen nesetipp og utover sine egne grenser, i større grad enn det Høyre og Fremskrittspartiet antakeligvis noen gang kommer til å ønske å gjøre.

Gjermund Hagesæter (FrP) [16:42:11]: No er det nok reelle politiske skiljelinjer i denne saka, og dei skiljelinjene går mellom posisjon og opposisjon.

Som medlem av kommunalkomiteen er eg mykje ute og reiser i Noreg, mykje ute og snakkar med ordførarar frå alle politiske parti. Det er tankevekkjande å sjå kor brei irritasjonen er blant våre ordførarar over at dei blir overstyrte av fylkesmann, fylkeskommune og stat, spesielt i arealsaker.

Det blei her vist til Harald Hårfagre, at denne saka og desse forslaga er ein kamp mot Harald Hårfagre og dei ideane han stod for. Det er litt vanskeleg å skjønne ein slik påstand, spesielt når vi ser rundt omkring i dei byane som blei bygde etter Harald Hårfagre si tid. Det er i alle fall openbert at ein ikkje hadde fylkesmenn på den tida. Det ser ein i sørlandsbyane, som er bygde med trange smau, som i dag er kultur og verneverdige. Eg vil også påstå at min næraste by, Bergen, neppe hadde blitt bygd dersom Lars Sponheim hadde vore fylkesmann på den tida.

Dei som er lokalpolitikarar og forvaltar arealplanen, altså forvaltar lokale saker, er fornuftige folk. Eg meiner det på mange måtar er mistillit til dei dersom ein skal overprøve dei i alle saker, slik posisjonen og regjeringspartia

her ønskjer. Det er klart at det også er eit demokratisk problem dersom ein har eit folkevalt kommunestyre som gjer ei brei vurdering, og som så blir overprøvd av ein byråkrat hos fylkesmannen, som heller ikkje treng å stå til rette for det han har gjort, og dei innvendingane han kjem med.

No blei det jo sagt frå statsråden at det er fare for «firkantethet» både frå kommunestyre og fylkesmann osv. i heile forvaltninga. Det er nok riktig, men dersom det er lokalpolitikarar som er firkanta, og som ikkje handlar i tråd med det som er opinionen – veljarane – si oppfatning, kan dei altså skiftast ut kvart fjerde år. Det kan ikkje byråkratar hos fylkesmannen. Dei kan ikkje skiftast ut ved lokale val.

Det blir også vist til at det er så få saker som kjem til departementet, at dette umogleg kan vere noko problem. Det er openbert for oss som har vore rundt, og som har snakka med lokalpolitikarane, at det kjem av at ein her blir pressa til å inngå einigheit med fylkesmannen – ikkje på grunn av at ein er fornøgd.

Siri A. Meling (H) [16:45:27]: Alle kommer fra en plass, sa representanten Eirin Sund, og det inspirerte meg til å tegne meg på ny. Representanten Sund sier at hun ikke kjenner seg igjen i disse problemstillingene, med referanse til den plassen hun selv kommer fra, og meg bekjent er det Gjesdal kommune i Rogaland. Da vil jeg si at representanten Eirin Sund ikke kjenner igjen sin egen hjemkommune, men det gjør imidlertid jeg. Bare for noen få måneder siden hadde jeg et møte, sammen med representanten Bjørn Lødemel, med ordføreren fra Kristelig Folkeparti i Gjesdal kommune, Olaug Bollestad, og plansjefen i denne kommunen. Da fikk vi høre om den prosessen som Gjesdal kommune har hatt når det gjelder rullering av sin kommuneplan, og hvilke utfordringer de har hatt med den problemstillingen som diskuteres her i dag, med hensyn til statlig detaljstyring. Fylkesmannen i Rogaland har hatt en rekke innsigelser til denne kommuneplanen – mange av dem basert på skjønn.

For å ta ett eksempel – til representanten Eirin Sund: En av innsigelsene fra fylkesmannen var at man var uenig med Gjesdal kommune om hvor mange innbyggere som kunne tenke seg å slå seg ned i en bygd i Gjesdal kommune, nemlig Oltedal. Fylkesmannen i Rogaland mente da at Gjesdal kommune hadde et altfor optimistisk syn på hvor mange som kunne tenke seg å slå seg ned i Oltedal – altså en innsigelsesgrunn i forhold til noen planer der. Mange innsigelser var basert på et skjønsmessig grunnlag.

Jeg vil derfor oppfordre representanten Eirin Sund til å ha større kontakt med sin hjemkommune og sitt valgdistrikt og ta på alvor de problemstillingene som Gjesdal kommune, i likhet med veldig mange andre lokalsamfunn i dette landet, strir med, og som Høyre ønsker å gripe fatt i, bl.a. med dette representantforslaget.

Statsråd Erik Solheim [16:47:36]: La meg til slutt si at regjeringen skal komme tilbake til Stortinget med en sak om de såkalte inngrepsfrie naturområdene, så den får vi sjansen til å diskutere da. Vi skal legge fram de

nøyaktige, helt presise tallene som ble etterspurt her, i et brev eller på annen måte overfor Stortinget. Det er ingenting av dette som er hemmelig. Jeg må bare få det helt presist.

La meg også si at den klagen som kom, over at mange kommuner oppfatter at de blir sentralstyrt, og at mange ordførere er frustrert over det, er jeg ikke i tvil om er riktig, men det er jo en mild, mild bris nå i forhold til hvordan det var da Erna Solberg var kommunalminister. Da var det en sammenhengende klage fra hele Kommune-Norge på hvordan man ble overstyrt av Jern-Erna, og ikke fikk penger til noen verdens ting.

Vi hadde en ordførerkonferanse på Røros for veldig kort tid siden. Mer enn 50 ordførere var der, og det man skulle feire og bringe videre, var nasjonalparkplanen. Vi nærmer oss målet med den. Da gikk jeg inn og gjorde en studie for å se hvem som faktisk har gjennomført nasjonalparkplaner i Norge. Det var faktisk to. Det var vi rød-grønne, og det var Børge Brende. Det var de to periodene hvor mange nye norske nasjonalparkplaner ble gjennomført. Det er også grunnen til at jeg trekker fram Børge Brende her i dag. Når Høyre-folk blir litt presset i debatter om at de egentlig ikke er så veldig naturvennlige og miljøvennlige når det kommer til stykket, kommer man til sjuende og sist alltid tilbake til: ja, men Børge Brende. Ja, Børge Brende gjorde masse på dette området. Det er den eneste konkurrenten til de rød-grønne i å gjennomføre nasjonalparkplaner. Men det var vi som gjennomførte lokal forvaltning av nasjonalparkene. Så sammenlignet med situasjonen under Børge Brende er det nå tatt et vesentlig skritt i retning av å gi kommunene mer praktisk innflytelse på nasjonalparkene.

Når Senterpartiet bl.a. henges ut og forsøkes stemplet av Høyre her, har Senterpartiet bidratt veldig aktivt til at man på et sentralt område har flyttet mer makt ut til kommunene igjen, nettopp for å få til det som saksordføreren var inne på, nemlig at de som er nærmest, skal unngå at man detaljstyrer, men at man får styring i stort i henhold til planen.

Ja, Børge Brende og de rød-grønne har gjennomført aktiv naturvernpolitikk og nasjonalparkplaner, men det er vi som har flyttet makt til kommunene – ikke bare snakket om det, men praktisk gjennomført det. Så det forsøket som her tegnes opp – å lage en slags ideologisk konflikt mellom stat og kommune – koker til sjuende og sist ned til en annen ideologisk konflikt, og det er mer eller mindre miljøvern. Det er den reelle konflikten her. Det forslaget som framføres, vil føre til vesentlig mindre miljøvern i Norge.

La meg til slutt si at siden vi har trukket fram Harald Hårfagre også som et av idealene – ikke bare Børge Brende – i denne debatten, var han også veldig aktiv ute i kommunene. Jeg leste akkurat en bok for min ni år gamle sønn om Harald Hårfagre, og der framgikk det at historikeren mente at han i alle fall hadde tolv dokumenterte koner og minst 100 barn rundt omkring i Norge.

Presidenten: Presidenten antar at det ikke er noe ideal, selv for miljøvernministeren.

Olemic Thommessen (H) [16:51:06]: Bare en kort kommentar til statsråd Solheim, som så gladelig kommer tilbake til tidligere statsråd Brende. Vi var veldig fornøyd med statsråd Brende i Høyre også.

Et annet viktig perspektiv, i tillegg til å opprette parkene, var jo at Børge Brende var en pioner i forhold til det å se på vern og bruk. Det var jo han som åpnet for en annen tilnærming til hvordan nasjonalparker også skulle ha en verdiskapingside for lokalsamfunnene. Det er et avgjørende og viktig poeng som den nåværende regjeringen kanskje burde ha jobbet litt videre med. Mange av de kommunene vi snakker om, er små og fra et næringsperspektiv ganske utsatte kommuner, som virkelig trenger de ressursene de har om seg. Da er det klart at en del av de næringskonfliktene vi møter mellom bruk og vern, kanskje kunne vært bedre kompensert ved en litt enklere tilnærming til hvordan utmarka også kan brukes i næringsmessig øyemed.

Så soler Solheim seg i lokal forvaltning. Ja, tusen takk, vi er glad for alle bidrag. Men det hjelper bare så sørgelig lite å lage lokale styrever og tegne firkanter og streker mellom hvem som skal bestemme hva, så lenge det omliggende byråkratiet og det omliggende statlige maktapparatet er intakt og er veldig, veldig ressurssterkt. Hovedproblemet er jo den avmakten man føler overfor store, statlige byråkratier som oppleves som rene interesseorganisasjoner i forhold til de problemstillingene de skal forvalte, og som oppleves som nokså langt fra lydhøre.

Et viktig grep man kunne ha gjort, som kanskje går litt lenger enn dette forslaget – noe i hvert fall jeg personlig og Oppland Høyre er opptatt av – er å trappe ytterligere ned en del av disse byråkatiene vi snakker om, og bringe mest mulig inn under politisk styring. I møte med disse byråkatiene opplever man at det er ganske lang avstand fra de temaene vi kan ta opp i denne sal, til det gjennomslag man faktisk får, f.eks. i Statens naturoppsyn eller i Direktoratet for naturforvaltning. Hadde det vært opp til Oppland Høyre, hadde vi gredd igjennom hele byråkratiet og minimalisert det så mye som overhodet mulig. Det som vi ville bli sittende igjen med – for noe ville det være – ville vi ha lagt under Miljøverndepartementet, og da hadde vi hatt en statsråd å holde ansvarlig.

Nikolai Astrup (H) [16:54:24]: Dette har jo vært en tilbakeskuende debatt på mange vis. Vi har snakket om en konge som ble født ca. 850 og døde 931/932. Siden statsråden brifet med sine kunnskaper om Harald Hårfagre, måtte jeg også følge opp det. Han ble jo konge 22 år gammel og var i og for seg en konge som levde lenge.

Statsråden har også vært opptatt av Børge Brende. La meg forsikre statsråden om at Børge Brende fremdeles er medlem av Høyre, og han var det også da han var miljøvernminister. Han var også medlem av en regjering og representerte således Høyres politikk. Vi var, som representanten Thommessen var innom, svært fornøyd med ham som miljøvernminister, og vi vil sikkert bli like fornøyd med neste miljøvernminister fra Høyre.

Men grunnleggende er det at vi har noen nasjonale mål og forpliktelser på miljøvernområdet. De ligger fast. Det

forutsetter også dette forslaget, og det kan statsråden selv lese under punkt F:

«Det forutsettes at Norges nasjonale mål og forpliktelser når det gjelder bevaring av artsmangfoldet, ligger fast.»

Men det betyr ikke at vi dermed sagt skal ha en grunnleggende mistillit mot lokalt folkevalgte, slik statsråden her utviser. Frihet under ansvar, er det noe som heter. Det er et godt konservativt begrep, og det bør også praktiseres. Vi bør gi lokalpolitikere frihet til å utøve ansvar. Hvis de får den friheten, vil de også utøve den. Da skal statsråden se at det ikke blir mindre miljøvern, men kanskje det faktisk blir mer miljøvern dersom ansvaret flyttes nærmere de menneskene det angår.

Så handler dette også om at Norge er et svært ulikt land. Den gjennomgangstonen som man har i strandsonepolitikken, hvor man ser ut til å behandle enhver sak i strandsonen som om den lå i Indre Oslofjord eller langs et lite strekk på Sørlandet, bygger også på en gal oppfatning av hvordan dette landet egentlig er skrudd sammen, og hvilke ulike behov og hensyn som tross alt gjelder i ulike deler av landet.

Vi har jo markaloven som et eksempel på hvordan regjeringen tenker. Marka har vært forvaltet lokalt på en fornuftig og bærekraftig måte gjennom de siste 50 årene – gjennom de siste 100 årene, etter at Kristiania kommune først kjøpte noen skoger. Den har vært vernet først og fremst gjennom fornuftig bruk og forvaltning og videreutvikling, ikke gjennom hermetisering, slik den nye loven legger opp til, og ikke gjennom sentralisering, slik den nye loven legger opp til, men altså gjennom tillit til lokalpolitikere.

Statsråd Erik Solheim [16:57:31]: Jeg hadde tenkt å la Astrup få siste ord, men den framstillingen av markaloven er så grunnleggende misvisende at jeg ble litt forundret. Det som er realiteten, er for det første at Høyre – etter at de trakk loven tilbake under regjeringen Willoch i 1981 – 30 år etterpå til sjuende og sist, litt motvillig riktignok, aksepterte markaloven. Hvorfor ikke være litt stolt av det? Så har regjeringen gått inn i samtlige viktige avgjørelser som til nå er gjort, og demonstrert at vi nettopp går inn for bruk av Marka. Vi har akseptert Bogstad kunstisbane, vi har akseptert dette skateanlegget for å få snowboard-VM i 2013, og vi har akseptert en skistadion i Rælingen. Vi har altså akseptert alle de enkeltsakene som er kommet til behandling.

Poenget med dette er jo å sette en standard for Marka. Så har vi til de grader vist at det er tre formål med markaloven: Det er naturbeskyttelse, det er friluftsliv og det er idrett, idrett i betydningen moderne idrett som forandrer seg, og som tar i bruk nye virkemidler. Markaloven er jo akkurat et eksempel på det motsatte av det Astrup bruker som eksempel. Det er et eksempel på at regjeringen legger opp til vern gjennom bruk.

Nikolai Astrup (H) [16:58:58]: Det er ikke denne regjeringens fortjeneste at markaloven nå praktiseres på denne måten. Dersom regjeringen hadde hatt ønske om å

legge opp til nettopp en så fleksibel praksis som det etter hvert heldigvis har blitt, hadde de jo foreslått det i utgangspunktet. Det regjeringen har gjort, etter å ha blitt presset fra skanse til skanse, er å ha måttet akseptere en mer liberal praksis.

VM i Oslo kunne ikke funnet sted dersom markaloven hadde vært vedtatt da VM ble bestemt og utbyggingen ble gjort. Det er et tankekors. Jeg tror vi alle kan være enige om at VM i Oslo var vellykket, men det hadde det altså ikke blitt noe av dersom det var opp til statsråd Erik Solheim.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 3026)

Sak nr. 7 [16:59:45]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om å innføre en panteordning for miljøfarlig avfall (Innst. 242 S (2010–2011), jf. Dokument 8:5 S (2010–2011))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Presidenten vil videre foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Det blir videre foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Nikolai Astrup (H) [17:00:57] (ordfører for saken): Ettersom jeg tegnet meg til flere innlegg på slutten av forrige sak, skal jeg fatte meg i korthet under denne saken.

Nordmenn forbruker stadig flere produkter som inneholder helse- og miljøskadelige stoffer, og med det øker også mengden miljøfarlig avfall. Denne utfordringen må angripes fra to hold.

For det første er det maktpåliggende at Norge bidrar til å begrense mengden miljøfarlige stoffer som inngår i produksjon av småelektronikk. Det meste av denne produksjonen foregår utenfor Norges og Europas grenser. Det er derfor en krevende oppgave, som må ha et langsiktig perspektiv.

For det andre må importører, utsalgssteder og forbrukere av denne typen produkter ha gode incentiver til å samle inn og overlevere miljøfarlig avfall til resirkulering og forsvarlig håndtering.

Elektronikkbransjen har utvilsomt et særskilt ansvar for å bidra til økt innsamling av småelektronikk innenfor gjeldende returordning, og tiltak utover gjeldende returordning må innføres i samråd med både avfallsbransjen og elek-

tronikkbransjen, og ses i sammenheng med de resultatene gjeldende ordninger oppnår.

Innsamlingen av småelektronikk er ikke tilfredsstillende. Bare en tredjedel av avfallet samles inn. Det er alarmerende tall, fordi det må antas at svært mye miljøfarlig avfall havner i det ordinære avfallssystemet med stort potensial for spredning av helse- og miljøskadelige stoffer i naturen.

Samtidig inneholder mange elektriske produkter komponenter satt sammen av råstoff som finnes i begrensede mengder, og derfor har høy verdi. Økt innsamling av småelektronikk er i første rekke positivt for miljøet, men det er også samfunnsøkonomisk og bedriftsøkonomisk lønnsomt.

Komiteen har merket seg at statsråden vil foreta en vurdering av hva som kan oppnås gjennom tiltak for å øke innsamlingen av prioriterte produkttyper, og vi forutsetter at forslagsstillernes forslag inngår i den vurderingen. Komiteen anbefaler at Dokument 8:5 S for 2010–2011 vedlegges protokollen.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Bendiks H. Arnesen (A) [17:03:11]: Vi behandler nå et representantforslag som er veldig viktig, og som opptar folk i alle aldre. Jeg tror at folk flest er opptatt av hvordan de kan bidra til å forhindre forsøpling når produktene går ut av bruk. Jeg tror at folk i dag oppriktig ønsker å være sikre på at slikt miljøfarlig avfall ikke skal gjøre skade på miljøet når produktene går ut av bruk.

Samtidig vet vi at volumet av slikt avfall er sterkt økende, og at det stadig kommer nye produkter som varer kortere og kortere tid, og som kan forårsake betydelig skade dersom det ikke blir forsvarlig destruert etter bruk. Derfor er denne saken meget viktig å ha på dagsordenen.

Her er det avgjørende at vi har på plass gode virkemidler for å invitere både forbrukere og næringsliv til en god ivaretagelse av dette farlige avfallet. Jeg er godt tilfreds med at regjeringen og ansvarlig statsråd er opptatt av dette, og at det overordnede målet er økt innsamling av slikt avfall. Jeg tror det er viktig at dette arbeidet nå skjer skrittvis, og at de tiltak som iverksettes, er målrettede og virkningsfulle.

Jeg synes at vi samtidig skal være glad for at så mye positivt har skjedd på avfallsområdet de senere årene, og at vi har et utmerket grunnlag for å gå videre. Jeg viser i den forbindelse til brevet fra statsråden til komiteen, hvor han sier at

«Norge er det landet i Europa som har høyest innlevering av elektrisk og elektroniske produkter».

Dette er oppløftende, og det gir et godt utgangspunkt for å gjøre enda mer.

I takt med utviklingen og i takt med at det blir stadig mer avfall, må det bygges opp tiltak som når hele landet, slik at systemene blir effektive og målrettede. Her må det ikke være geografiske begrensninger, men alle må nås der de bor. Slikt avfall finnes overalt hvor folk bor og virker.

Det vi her snakker om, er både et miljøspørsmål og ofte

også en sak som gjelder utnyttelse av avfallet som ressurs, slik saksordføreren var inne på. Her må det derfor være et samspill mellom myndighetene, produsentene, forhandlerne og forbrukerne om treffsikre og gode ordninger som ivaretar dette avfallet.

Oskar J. Grimstad (FrP) [17:06:17]: I sitt tilsvaret til komiteen seier miljø- og utviklingsminister Erik Solheim i brev 12. november at han vil ta initiativ til ei vurdering av alternative verkemiddel utover dei vi har i dag, med mål om å auke innsamlinga av småelektronikk.

Då er det slik at komiteen legg til grunn at statsråden si vurdering også vil inkludere forslagsstillarane sitt forslag om å innføre ei merke- og panteordning for produkt som blir klassifiserte som farleg avfall.

Underteikna var nyleg på besøk hos Nokia i Finland, og der hadde vi ein diskusjonsrunde rundt dette med å resirkulere mobiltelefonar. Dette er eit produkt som blir skifta ut med korte intervall.

At det kunne vere praktiske utfordringar knytte til ei slik ordning, blei det ikkje lagt skjul på, og det var nok også årsaka til ein viss reservasjon med å anbefale ei slik ordning av produsenten. Men moglegheita for resirkulering av mobiltelefonar er god, og resirkuleringsgraden ville vere stor om slike tiltak skulle bli innførte.

Framstegspartiet er oppteke av at ressursar blir utnytta optimalt, og derfor er vi ikkje uvillige til å sjå på tiltak som kan gi ein miljøgevinst, men då må det også gi ein reell gevinst og ikkje framstå som symbolpolitikk, som kostar meir enn det smaker. Det finst dessverre eksempel på dette også i kampen for eit betre miljø.

Knut Magnus Olsen (Sp) [17:07:48]: Senterpartiets grunnholdning i avfallspolitikken er i utgangspunktet at vi skal redusere avfallsmengden. Vi vil legge til rette for produkter og forbruk som ikke fører til økte avfallsmengder. Samtidig er vi opptatt av at kildesorteringen skal økes, gjenvinningsgraden skal økes, og energien i avfallet skal utnyttes. Derfor er Senterpartiet også opptatt av at mest mulig av det miljøfarlige avfallet skal samles inn, håndteres forsvarlig og gjenbrukes.

Innsamlingsgraden for småelektronikk er for lav i dag. Det er det mange ulike årsaker til, og én av dem er kunnskapsmangel. En befolkningsundersøkelse som Norstat gjennomførte for Operasjon duppeditt – småelektronikkampanjen 2009 – viste at hele 25 pst. er usikre eller ikke kjenner til returordningen for elektroniske og elektriske produkter. Hele 42 pst. av dem under 30 år er usikre eller uvitende om at kassert småelektronikk ikke må kastes sammen med annet avfall. Det var oppsiktsvekkende tall, og vi bet oss særlig merke i at unge skilte seg negativt ut. Det er en trend vi må snu.

Innsamling og resirkulering av miljøfarlig avfall er viktig, og vi trenger gode incentiver for både forbrukere og næringsliv. Elektronikkbransjen har et særskilt ansvar som de må og skal følge opp. Myndighetene må se på supplerende tiltak for å få innsamlingsgraden ytterligere opp. Derfor er Senterpartiet glad for at det vil bli vurdert alternative virkemidler utover dem vi har i dag. Klima- og

forurensningsdirektoratet – Klif – er allerede satt på jobben. Vi må være sikre på at vi finner gode, gjennomførbare og effektive løsninger i samarbeid med bransjen. Det er ikke gitt at en tvungen panteordning er mest effektiv. Det blir en del av vurderingen.

Senterpartiet ser fram til Klifs vurdering av hvilke tiltak de mener trengs, og hvilke som vil være mest effektive. Vi trenger flere gode verktøy for å hindre at miljøfarlig avfall fører til utslipp av miljøgifter og kjemikalier, framfor å gå til innsamling og gjenvinning.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [17:10:15]: Forslaget til Venstre er kanskje ikke det største forslaget, men det er et viktig forslag – et viktig forslag om noe som vi alle er borti i hverdagen vår. For det handler egentlig om folks hverdag. I hverdagen vår har vi mange små eller litt større hjelpemidler som er gode å ha, men de er ikke alltid like miljøvennlige, iallfall hvis vi ikke håndterer dem på en bra måte etter at vi er ferdig med disse hjelpemidlene i hverdagen vår.

Statsråden sier i svaret til komiteen at han vil vurdere supplerende virkemidler for å stimulere til økt innlevering av småelektronisk avfall. Særlig peker han på sparepærer som inneholder alvorlige miljøgifter, som kvikksølv, og også mobiltelefoner som inneholder en rekke farlige stoffer. Statsråden viser også til at 95 pst. av mobiltelefonene kan gjenvinnes.

Kristelig Folkeparti mener at tiden er inne for sterkere incentiver enn det vi har i dag, slik at vi får en bedre håndtering av disse artiklene, og at vi kan gjenvinne dem mer enn det som er tilfellet i dag. Derfor støtter Kristelig Folkeparti Venstres forslag, og jeg tar da opp forslaget som er referert i innstillingen.

Presidenten: Representanten Line Henriette Hjemdal har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Borghild Tenden (V) [17:12:08]: Jeg vil først takke saksordføreren for en grei gjennomgang av dette representantforslaget fra Venstre. Jeg hadde kanskje ventet en mer offensiv holdning, spesielt fra partier som påberoper seg å være miljøpartier. Så en spesiell takk til Kristelig Folkeparti for at de har brakt forslaget videre i innstillingen, og Venstre vil selvsagt stemme for det her i dag.

Brevet fra miljøvernministeren er for så vidt positivt. Han skriver om bransjens ansvar, men man blir ikke veldig beroliget etter å høre om hva Nokia tenker om saken. Statsråden skriver også at han vil «vurdere alternative virkemidler for å øke innsamlingen» – og det er positivt. Jeg vil imidlertid oppfordre miljøvernministeren til å være litt mer konkret i innlegget her i dag. Det å skylde på felles produkter og avfallsregulering i EØS-områdene virker på meg litt søkt. Hva med å være en offensiv pådriver internasjonalt? Venstre er opptatt av at Norge skal arbeide internasjonalt for at de farligste miljøgiftene blir forbudt. Det er også viktig å stimulere arbeidet med å utvikle mindre farlige og helseufarlige alternativ til disse på internasjonalt nivå, både gjennom økonomiske virkemidler og strengere konsesjoner for industrien.

Dersom panteordninger innføres for småelektronikk, er jeg helt sikker på at det er mange gründere som vil poppe opp og finne gode ideer for hvordan dette skal håndteres.

Så er jeg litt skuffet over at gode forslag fra opposisjonen igjen blir nedstemt. Det skjer jo hele tiden, og så dukker de opp igjen i media som glimrende gode ideer fra de rød-grønne. Men for miljøets sak er jo det tross alt det beste.

Statsråd Erik Solheim [17:14:14]: Norge er verdensledende når det gjelder innsamling av stor elektronikk, altså kjøleskap, fryserer, komfyrer o.l. Der har vi en veldig høy innsamlingsgrad – så høy at f.eks. når EU nå skulle vedta et direktiv om dette, som ble behandlet på EUs miljøvernministermøte i forrige uke, var Norge oppe som et positivt eksempel, som viser at dette kan gjøres.

Men, som det er påpekt i debatten her, sliter Norge – det gjør for øvrig andre EU-land også – med å få til en tilsvarende innsamling av småelektronikk. Derfor er det positivt at Venstre kommer med et slikt initiativ. Vi kan ikke fortsette med å ha en situasjon hvor nesten all småelektronikk enten blir liggende i skuffene hjemme eller går i søpla. Vi vet ikke riktig fordelingen av dette, men under enhver omstendighet er det ikke en forsvarlig håndtering av det.

Derfor innbød jeg til et møte i januar med de viktigste aktørene på dette området. Sånn jeg ser det, er det tre grupper av dem. Det er de store matvarekjedene, altså Rema, Rimi og andre som leverer en serie forbruksartikler til folk. Så er det elektronikkbransjen – Nokia var nevnt her. Og så er det avfallsselskapene som skal håndtere dette. Det kan også hende det er andre, men dette er iallfall de aller viktigste aktørene her. Jeg ba dem komme opp med forslag til hvordan man kan få en vesentlig høyere innsamlingsgrad. Jeg gjorde det også klart at hvis de ikke klarer å komme opp med slike forslag og faktisk demonstrere at de blir gjennomført, må vi se på en panteordning.

Det meste av det aktørene i bransjen selv kom med, var ulike former for informasjonstiltak. Det kan hende at det vil virke, men jeg tillater meg å være noe skeptisk til at informasjon alene vil bringe de fornødne resultater. Men under enhver omstendighet er mer informasjon og bedre tilrettelegging for dette fra bransjen selv en veldig god ting. Så vil vi parallelt med det utrede en panteordning.

Jeg advarer mot det som jeg syntes var en litt underliggende tone i Venstres holdning her, at man først skal vedta, og så skal man utrede. Jeg tror at det er å stille kjerra foran hesten. Vi må nok først utrede dette, før vi kan gjøre noe, for det er en serie spørsmål som må løses. Grimstad var inne på at hvis vi får et system der dette blir samlet inn uten en forsvarlig behandling etterpå, vil det bare bringe miljøvernet i diskreditt og vanry. Vi må ha et godt system for hvordan man tar vare på og bruker de mobiltelefonene som samles inn. Det må tas stilling til hvordan en eventuelt skal legge på en pant. Skal det være på kilo, på stykk? Hva skal inkluderes i dette? For du får mer og mer og mer småelektronikk. Det er alt fra mobiltelefoner til bitte små deler i leker og i mange andre ting, altså småelektronikk. En av grunnene til å innføre ordningen på dette området

er jo en utrolig raskt voksende bransje, for dette inngår i stadig flere og flere produkter av alle slag. Jeg tror ikke vi kommer unna at vi må gå opp grenseoppgangen med definisjoner, hvordan vi skal gjøre det og lage systemene, før vi tar endelig stilling til om vi skal ha dette. Men alle disse spørsmålene er det vi ber Klima- og forurensningsdirektoratet om å utrede, og så vil vi når vi ser summen av dette og ser om de frivillige tiltakene vil virke, komme tilbake til om vi skal foreslå en panteordning.

Jeg må også legge til at Telenor vil ta initiativ til en nasjonal dugnad for å samle inn mobiltelefoner i samarbeid med idrettslag. Det er også et veldig positivt initiativ, som jeg vil se på om også kan ha den nødvendige effekt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nikolai Astrup (H) [17:18:15]: Statsråden skriver i sitt brev til komiteen at det vil være vanskelig å innføre en mer vidtrekkende merke- og panteordning for miljøfarlig avfall i Norge på grunn av felles produkt- og avfallsregulering i EØS-området. Samtidig sa statsråden akkurat i sitt innlegg at han skal utrede dette. Det er jo også det komiteen ber om at gjøres. Men min forståelse er vel slik at EU tillater særtiltak med miljøpolitisk begrunnelse på veldig mange områder. Jeg ber derfor statsråden utdype hvorfor han skriver i brevet til komiteen at det ikke vil være mulig på dette området. Tror han at denne felles produkt- og avfallsreguleringen i EØS-området vil stå i veien for andre tiltak som statsråden måtte komme til å vurdere på dette området?

Statsråd Erik Solheim [17:19:21]: Jeg har omtalt dette utelukkende ut fra den informasjonsplikten jeg føler jeg har overfor Stortinget, at Stortinget skal være kjent med alle de tenkelige momenter som kan ha betydning i sakens anledning. Vi vil selvsagt gjøre vårt ytterste for å finne løsninger her som er i tråd med EUs regelverk, og som vil finne aksept i EU.

Jeg er også ganske optimistisk når det gjelder dette området, rett og slett fordi det jo er en stor driv i EU selv for å få til mye bedre systemer, og viljen til eventuelt å la noen land gå lenger – og foran – er alltid større på områder der EU selv ønsker å få til noe. Miljøkommissær Potocnik, f.eks., er jo veldig interessert i å få stramme reguleringer av dette markedet i EU selv. Jeg tror derfor muligheten for at vi eventuelt kan gå enda lenger, vil være store.

Nikolai Astrup (H) [17:20:10]: La meg presisere spørsmålet: Er det noe i veien for at vi kan gå lenger, slik situasjonen er nå?

Statsråd Erik Solheim [17:20:19]: Systemet med EFTA/ESA etc. er et komplisert system. Jeg vil ikke svare på det over bordet. Det er av de ting vi skal se på, og som Stortinget når de får forelagt en sak om det, selvsagt skal bli gjort kjent med.

Nå er det jo en kjent sak at jeg som regel har vært villig til å tøye strikken lenger i forhold til EU enn representanten Astrup, så jeg tror ikke det skal stå på vår vilje til

å tøye dette så langt som mulig for miljøet og Norge i positiv retning.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [17:21:00]: Statsråden viser til i sitt innlegg her i salen i dag til at han har tatt noen steg videre i forhold til det brevet han skrev til Stortinget 12. november i fjor. Han har hatt møte med både matbransjen, elektrobransjen og avfallsbransjen, samtidig som han har gitt Klif et oppdrag om å utrede en eventuell panteordning.

Spørsmålene som jeg synes statsråden skylder Stortinget å få litt klarhet i, er: Når vil eventuelt denne utredningen foreligge? Og: Når kan Stortinget eventuelt få seg forelagt en slik sak? Kan det bli i statsbudsjettet for 2012 eller allerede i revidert for 2011?

Statsråd Erik Solheim [17:21:48]: Det kan vanskelig bli så tidlig, gitt at vi har gitt bransjen selv en sjanse til å demonstrere gjennom sine egne tiltak at vi kan få en drastisk forbedring av dette. Bransjen ønsker ikke pant. Ingen av de bransjeorganisasjonene jeg hørte, ønsker det. Men de hevder at de gjennom mange andre tiltak kan lykkes med drastisk å heve innsamlingsgraden. Lykkes de med det – pant er jo noe vi tyr til fordi vi ellers ikke kan få det til – er det bra. De må få en sjanse til å gjøre det. Men parallelt med det, ut fra – hva skal jeg kalle det – en sunn skepsis til at informasjon alene vil være nok her, vil vi utrede en panteordning, og så vil vi komme tilbake til Stortinget med det. Men nøyaktig tidspunkt for det kan jeg ikke gi nå.

Borghild Tenden (V) [17:22:44]: Miljøvernministeren kritiserte Venstre for å beslutte først og så utrede. Dette representantforslaget leverte Venstre inn den 4. oktober 2010. Den 19. januar 2011 kan vi lese i Dagens Næringsliv:

«Miljøvernminister Erik Solheim går inn for panteordning på små-elektronikk som mobiltelefoner og hårføner.»

Han har altså besluttet før han har vurdert.

Det skrives videre at han «har bedt Klima- og forurensningsdirektoratet å vurdere panteordning på små elektronikkprodukter».

Dette var i januar. Kan statsråden si noe mer om fremdriften? Hvordan går det med vurderingen av den panteordningen?

Statsråd Erik Solheim [17:23:28]: Alt dette går opp i en høyere klarhet, nemlig at jeg har vært positiv til en panteordning hele tiden. Jeg er grunnleggende skeptisk til at informasjon alene vil løse problemet. Det gjelder ikke bare på dette området, men på en serie andre områder også, hvor det er tiltro til at informasjonskampanjer kan løse problemet. Jeg synes likevel det er fair og riktig overfor bransjen å la dem få prøve ut sine tiltak først, før vi eventuelt går til en panteordning. Jeg går inn i denne debatten med en positiv grunnholdning, men det er en serie spørsmål som må løses, og som jeg tror Stortinget vil se en stor fordel av å få seg forelagt før man tar endelig standpunkt.

Er det noe som bringer miljøvern i vanry, er det hvis man hopper på noe i gode hensikter, og det så viser seg at det er mye mer komplisert enn man trodde. Så la oss få en skikkelig vurdering fra Klima- og forurensningsdirektoratet, la oss få en skikkelig sak fra Miljøverndepartementet til Stortinget. Da får Stortinget et godt grunnlag for å ta riktige beslutninger.

Oskar J. Grimstad (FrP) [17:24:34]: I ei rekkje saker no ser vi at regjeringa har lovt å kome til Stortinget, utan at det blir effektivt i konkrete saker som burde bli lagde fram. Ting tek tid, jf. rovdyr, energimelding, osv. Dei føregåande talarane var inne på dette med tidspunkt. Så seier ministeren når det gjeld informasjon, at ein får vurdere om informasjon er er godt nok. Spørsmålet blir då: Korleis då vurdere om produsentane sine alternativ er gode nok?

Statsråd Erik Solheim [17:25:12]: Det finnes det til sjuende og sist bare én målestokk på. Det er om de drastisk øker innsamlingsgraden. Her kan man alltid diskutere på desimalen, ikke sant, men vi vet at innsamlingsgraden er veldig lav i dag. Den må drastisk økes. Det vi vet litt mindre om, er hvor all småelektronikken blir av, om folk f.eks. gjemmer mobiltelefonene hjemme fordi de er redde for å gi dem fra seg fordi det kan være personopplysninger og slikt i dem, eller om man bare kaster dem i søpla fordi de er så små at de kan gå rett i en vanlig søppelbøtte. Disse tingene vet vi mindre om. Men det vi vet, er at det per dags dato er en veldig lav innsamlingsgrad på mobiltelefoner og en god del andre former for småelektronikk. Den må vesentlig opp, ellers må vi vurdere andre tiltak, og det er det vi da eventuelt kommer tilbake til Stortinget med.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 3027)

Sak nr. 8 [17:26:12]

Interpellasjon fra representanten Line Henriette Hjemdal til miljø- og utviklingsministeren:

«Det er nå mer enn ti år siden Stortinget sist hadde en større gjennomgang av avfallspolitikken. Det var i St.meld. nr. 8 for 1999–2000, fremmet av sentrumsregjeringen i oktober 1999. Ti år er lang tid i avfallsbransjen, og tiden er nå overmoden for en ny gjennomgang av rammebetingelser, lovverk og virkemidler. Dagens mål og virkemidler er innført over en 30-årsperiode, uten at det er foretatt en gjennomgang for å sikre at de fungerer sammen. EUs rammedirektiv pålegger alle land å utarbeide en avfallsplan. Avfall spiller en viktig rolle i klimapolitikken, og kan bidra til å redusere utslipp innenfor andre sektorer, som transport og bygg. Avfall er blitt en verdifull vare som vi må sikre en best mulig utnyttelse av. Miljøverndepartementet har et overordnet og koordinerende ansvar for utvikling av avfallspolitikken.»

Vil statsråden nå starte arbeidet med en stortingsmelding om avfallspolitikken?»

Line Henriette Hjemdal (KrF) [17:27:31]: Statsråden sa i svaret til representanten Borghild Tenden i sted at alt dette fører til en «høyere klarhet». Jeg har et håp om at også denne interpellasjonsdebatten kan føre til høyere klarhet om avfallshåndtering.

Nå er det altså ti år siden Stortinget sist hadde en større gjennomgang av avfallspolitikken. Det var i forbindelse med St.meld. nr. 8 for 1999–2000, Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, som ble fremmet av sentrumsregjeringen i oktober 1999. Sentrumsregjeringen foreslo nye mål for avfall og gjenvinning. Et av hovedmålene var at utviklingen i generert mengde avfall skulle være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten. Status per i dag er at målet ikke er nådd. Ifølge miljøstatus.no økte den totale avfallsmengden med 41 pst. fra 1995 til 2009, mens brutto nasjonalprodukt økte med 40 pst. Husholdningsavfallet har økt mest. Hver nordmann kaster 75 pst. mer avfall i dag enn i 1995.

Et annet hovedmål i meldingen var at mengden avfall til sluttbehandling innen 2010 skulle være 25 pst. av total avfallsmengde. På dette området har utviklingen heldigvis gått i riktig retning. Gjenvinningsgraden er i dag på 78 pst. og vil ventelig øke som en konsekvens av deponiforbudet for nedbrytbart avfall. Det siste skal regjeringen ha honnør for.

Avfall og gjenvinning har vært tema også i senere meldinger om rikets miljøtilstand, senest i 2007, men omtalen har vært begrenset.

2007 var også det siste året Stortinget fikk en melding om rikets miljøtilstand til behandling. Regjeringen har valgt å bryte denne tradisjonen med en stortingsmelding om rikets miljøtilstand hvert annet år, uten noen annen begrunnelse enn at vi har valgt å ikke gjøre det, som statsråden svarte representanten Ketil Solvik-Olsen på et skriftlig spørsmål for en tid tilbake. Avlysningen av stortingsmeldingen er innført som ny tradisjon under de rød-grønne. Regjeringen virker fornøyd med å diskutere de store spørsmålene internt. Med flertall i ryggen og uenighet internt, spesielt i energi- og miljøpolitikken, unngår den de store debattene her i Stortinget.

Jeg lurer på om dette er noe av det store reformarbeidet innen miljøvernfeltet som SV mener Norge gjennomgår under dagens regjering. For 3. mars i år uttalte miljøvernminister Erik Solheim følgende til NRK P2, Politisk kvarter: Jeg er sikker på at når historien skal skrives om den rød-grønne miljøpolitikken, vil man se tilbake på det som en fantastisk reformperiode i norsk miljøvern.

Jeg er sikker at miljøvernministeren er veldig fornøyd med dette sitatet, men jeg er ikke helt sikker på om jeg deler virkelighetsoppfatningen til ministeren, for innenfor avfallsområdet er det vel heller mangel på reformer som preger situasjonen. Kristelig Folkeparti har selv fremmet og vært med på flere forslag i Stortinget om behovet for en gjennomgang av avfallspolitikken. Mål og virkemidler må gjennomgås på nytt og justeres, for å dra i samme retning. Det har vært vår hovedintensjon bak våre ulike forslag.

Deponiforbudet og forbrenningsavgiften står igjen som de eneste grepene på avfallsområdet under den rød-grønne regjeringen. Forbrenningsavgiften ble først fjernet etter at opposisjonen og bransjen sammen hadde mast om det i flere år. Da vi klarte å få den fjernet, var det nesten for sent. Dårlige rammebetingelser hadde fått mange kommuner til å inngå langsiktige kontrakter om levering av avfall til Sverige.

Det er behov for en helhetlig gjennomgang av avfallspolitikken – nå mer enn noen gang før. Jeg vil i det følgende ta opp ti viktige grunner til hvorfor vi bør ha en slik helhetlig gjennomgang.

Punkt 1: EUs rammedirektiv for avfall pålegger alle land å utarbeide en avfallsplan. Norge har aldri tidligere laget en nasjonal avfallsplan, og dette arbeidet kan inngå i en helhetlig gjennomgang av avfallspolitikken.

Punkt 2: Dagens mål og virkemidler er innført over en periode på 30 år. Det er ikke gjort en gjennomgang for å sikre at disse målene og tilhørende virkemidler faktisk fungerer sammen og sikrer en helhetlig avfallspolitik.

Punkt 3: Hovedbudskapet i NOU 2010: 9, Et Norge uten miljøgifter, er:

«Miljøgiftproblemene har endret karakter de siste tiårene. Tidligere var det en hovedutfordring å redusere til dels store industrielle punktutslipp. I dag er disse utslippene redusert og diffuse kilder har større betydning».

Miljøgiftene finnes i en rekke produkter som ender opp som avfall, både farlig avfall og ordinært avfall. Det vil bli en stadig større utfordring for avfallsbransjen å ta hånd om og behandle dette avfallet på en riktig måte.

Punkt 4: Klimakur – regjeringens egen plukklister – påpeker betydningen av å utnytte ressursene i avfall på en best mulig måte. Dette gjelder spesielt for plast og biologisk nedbrytbart avfall. Likevel forsvinner avfall som klimatilskott når det gjelder anvendelse av avfallsressursene. Dette skjer fordi avfall oppstår i én sektor og anvendes i en annen.

Punkt 5: EU har utarbeidet en studie som viser at gjenvinning av avfall vil kunne gi vesentlige bidrag til å sikre industrien tilgang på råvarer. Skal avfallsbransjen få dette til, må vi se nærmere på hvilke virkemidler og hvilken teknologiutvikling som er nødvendig.

Punkt 6: Videre kan utvikling av et sterkere marked for avfall som råvare lede til at avfallsstrømmen går dit etterspørselen er sterkest, uten at samfunnsøkonomiske vurderinger legges til grunn. Dette er allerede i dag tilfellet ved energiutnyttelse av restavfall, der fokuset på fornybar energi kan føre til at alt avfall ledes mot forbrenning i stedet for materialgjenvinning. Det er ikke sikkert at samfunnet er best tjent med at alt skal brennes.

Punkt 7: Vi vet at avfallet er blitt en vare som transporteres over landegrensene. Det er dermed viktig, kanskje, å få til felles europeiske virkemidler innenfor dette området. Det bør en helhetlig gjennomgang gå inn i.

Punkt 8: Biologisk nedbrytbart avfall, og da spesielt matavfallet fra husholdninger og næringsliv, er en råvare som egner seg godt til produksjon av biogass og til drivstoff. Biogass kan benyttes som drivstoff og gi store

reduksjoner i utslippene fra transportsektoren. Skal vi få dette til, trenger vi en biogasstrategi.

Punkt 9: Hva vet vi egentlig om framtidens avfall? Har vi den kunnskapen vi trenger for å håndtere dette?

Det siste momentet jeg vil nevne i denne rekken, er produsentansvaret. Produsentansvaret ble introdusert på midten av 1990-tallet og er i dag tatt i bruk for en rekke avfallstyper. Dette er et viktig virkemiddel for å sikre bedre avfallshåndtering og ressursutnyttelse av avfallet. Mye tyder på at det nå er på tide å evaluere og stramme opp ordningen med fokus på framtidens utfordringer.

Som jeg nå har listet opp, griper altså avfall inn i alle samfunnsområder og angår alle landets innbyggere. Avfall er følelser, men det er også storindustri. Avfallsbransjen vil møte store utfordringer i årene som kommer. Da er det viktig at vi har rammebetingelser som bransjen kan arbeide etter, at de er oppdaterte, at de er framtidsrettede, og at de virker sammen.

Personlig er jeg svært opptatt av at det jobbes mer fra myndighetenes side med å forebygge at avfall oppstår. Her spiller vi politikere en viktig rolle, og jeg vil si at vi som politikere har en plikt til å sørge for lover og regler som kan hindre at vi etterlater jorda vår som en søppelplass til våre etterkommere. Første skritt for å ta tak i denne utfordringen her i Norge kan være å få til en samlet og helhetlig gjennomgang av avfallspolitikken, som bør behandles her i Stortinget. Da trenger vi en miljøvernminister som setter forbruk og avfall på dagsordenen, og som ikke er redd for å utfordre enkeltmennesker og storsamfunnet som helhet på hvordan vår livsstil og våre vaner spiller inn på våre etterkommeres muligheter. Jeg blir svært glad dersom Erik Solheim er den miljøvernministeren som tar denne utfordringen. Jeg tror vi deler engasjementet, men jeg har så langt ikke sett at miljøvernministeren har vist dette i konkret handling. Jeg gleder meg til å høre hans innlegg, og jeg håper at vi får en høyere klarhet også gjennom hans innlegg.

Statsråd Erik Solheim [17:37:45]: La meg først takke interpellanten for et veldig godt innlegg, med mange viktige synspunkter på avfallspolitikken. Det korte svaret på spørsmålet som stilles, er: Ja, regjeringen har besluttet å legge fram en stortingsmelding om avfallspolitikken, slik at det blir grunnlag for en bred diskusjon her.

Så var interpellanten også vennlig nok til å bringe opp temaet hva den rød-grønne regjeringen sånn generelt har gjennomført i miljøpolitikken, og det er mye. Jeg skal ikke bruke mesteparten av tiden på det, men bare kort minne om at når jeg snakker om en historisk reformperiode, dreier det seg om slike ting som naturmangfoldloven, den viktigste miljølov i Norge på 100 år, markaloven, som lå i møllposen i 30 år inntil vi plukket den opp igjen derfra, og en dramatisk verving, både skogvern og framfor alt av store naturområder i form av nasjonalparker. Vel var det en god del under Børge Brende, men det har også skutt fantastisk fart under denne regjeringen. Det har vært 70 pst. økning i budsjettet til miljøvern, som i all hovedsak er brukt til naturmangfold. Det er en langt større økning enn hva det f.eks. har vært på kulturbudsjettet under Kulturloftet, det

er mulig at Trond Giske er flinkere til å markedsføre, men det viser hvor viktig det er. Regnskogvern, for å ta det viktigste utenfor Norges grenser, kan jeg også nevne. Alt i alt framstår dette som en veldig aktiv reformperiode.

Når det så gjelder avfallspolitikken, deler jeg interpellantens syn på betydningen av den. Det er et område hvor det også er gjort stor framgang. Her er det ikke sånn at alt er gjort under denne regjeringen, her ble det til og med gjort noe under tidligere regjeringer. Så det er et område hvor Norge har gjort mye, og Norge framstår i internasjonal sammenheng som et land med en bra avfallspolitikk. Derfor kom også innvendingene da jeg sa at jeg ønsket en avfallsmelding. Mange sa: Nei, det er gjort så mye på dette området – hvor er det nye som skal gjøres? Men jeg ser mange nye ting som også bør gjøres.

Vi har hatt en stor vekst i mengden avfall som gjenvinnes. For 20 år siden ble det aller meste kastet som avfall på avfallsdeponier. I dag gjenvinner Norge rundt 78 pst. av avfallet – i internasjonal sammenheng et bra resultat, men vi må alltid streve etter å gjøre det bedre. Kontrollen med farlig avfall er også vesentlig forbedret, men vi har ikke lyktes, som interpellanten er inne på, med det vesentlige, nemlig å frakoble den økonomiske veksten fra veksten i avfallsmengden. Interessant nok har vi lyktes med det på en god del andre områder. Vi har hatt en kolossal økonomisk vekst i Norge de siste 20 årene, samtidig som vi har hatt en vesentlig reduksjon i NO_x-utslippene, en vesentlig reduksjon i svovelutslippene og ingen tilsvarende vekst i CO₂-utslippene. Så der har vi lyktes med den frakoblingen, men vi har en svær jobb å gjøre med å frakoble økonomisk vekst fra det å skape nytt avfall. Der har vi kommet veldig, veldig kort, dessverre. I 2009 så vi riktignok for første gang siden målingene startet, at avfallsmengden gikk ned, men det er altfor tidlig å feire det resultatet. Det kan tenkes at det i all hovedsak skyldtes den økonomiske krisen, så vi må se videre på det. Det er iallfall en trend som ble brutt, og så får vi håpe at vi kan lykkes med å få avfallsmengden videre ned.

Interpellanten er inne på forebygging når det gjelder matavfall. Der tas det positive skritt fra flere av de store aktørene i markedet selv, NorgesGruppen og andre. Norge kaster altså 300 000 tonn mat hvert år, som kunne vært brukt. Mye av det kunne blitt spist, og jeg må si meg enig med interpellanten i at vi trenger å se på en del av våre vaner. Det er f.eks. absolutt en uvane at vi nesten alle har vent oss til at straks datostemplingen på en vare er gått ut, hører den hjemme i bøtta, uten at man gjør en rimelig vurdering av om denne varen faktisk er like god både en dag, en uke og i noen tilfeller i måneder og år etter at datostemplingen har gått ut. Våre besteforeldre ville aldri vært inne på tanken på at noe skulle kastes bare fordi det var en datostempling, uten å vurdere om det faktisk er fullt helsemessig forsvarlig å spise det. Men matvarekjedene har begynt å ta tak i dette problemet, og mesteparten av dette avfallet vil selvsagt ikke bli spist, men det kan brukes i biogass og andre fornuftige prosjekter.

Vi var i den forrige debatten inne på innsamling av småelektronikk, så jeg går ikke videre på det nå. I november i fjor fikk vi overlevert rapporten «Et Norge uten miljøgif-

ter» fra Miljøgiftsutvalget, som var ledet av Ketil Hylland, og med betydelige innslag fra næringslivet. Det utvalget foreslo en rekke tiltak for å stanse utslipp av miljøgifter innen 2020. For vel er det et problem med den totale avfallsmengden, men det er selvsagt et særlig stort problem med alvorlige miljøgifter. Vi har som ambisjon at Norge skal være miljøgiftfri i 2020 – selvfølgelig en stor, hårete, vanskelig ambisjon å nå, men det er viktig å strekke seg etter det. Vi går lenger enn noen i å prøve å stoppe miljøgifter i Norge ved å forby en del stoffer som selv ikke EU har forbudt, samtidig som vi arbeider for streng regulering i EU for å regulere det europeiske markedet og for globale avtaler mot kvikksølv og andre farlige miljøgifter.

Så er jeg enig med interpellanten i at vi bør se mer på hvordan vi kan stimulere til gjenbruk og gjenvinning. Den ideelle bruk av avfall er selvsagt å bruke det på nytt igjen, og det var interessant å se at da vi hadde det såkalte Redesign-prosjektet i Bergen i fjor høst, var Torgallmenningen forvandlet til en arena for verksteder, konserter, utstillinger og moteshow for å se på hvordan man kan bruke klær på nytt igjen, og Frelsesarmeen og andre har jo demonstrert til fulle hvordan det er mulig å bruke ting på nytt, på en ny måte, uten at det framstår som gammel-dags, håpløst og uappetittlig. Så på det området er det veldig mye mer å gjøre, og man kan også stimulere produsentene til å lage eksempelvis mobiltelefoner og biler på en slik måte at deler kan gjenbrukes mye mer enn i dag.

Interpellanten var også inne på spørsmålet om biogassanlegg. Jeg er enig i at vi bør utnytte energien i det våtorganiske avfallet mer. Det er en god del positive eksempler – en del kommuner i Midt-Norge har gått sammen om et stort anlegg, Fredrikstad er en foregangskommune, Oslo har riktignok ennå ikke kommet til gjenbruk av matavfall, men har startet med et første skritt, og vil komme til matavfall i andre omgang. Men et av de temaene vi må se på i avfallsmeldingen, er om vi har de rette virkemidlene for å få dette til på en god måte. Det sies, uten at jeg har kontrollert det, at Sverige har kommet lenger. Vel, hvis Sverige har kommet lenger på dette området, så la oss lære av svenskene og se på hvilke tiltak de har satt inn for å få det til.

Så fjernet vi i oktober i fjor forbrenningsavgiften på avfall, bl.a. for å sikre at vi ikke skulle ha forskjellige rammebetingelser i Norge og Sverige. Det var også noe som flere stortingsrepresentanter ønsket. Vi ønsker å ta hånd om avfallet selv, selv om vi også ønsker at det skal kunne handles med det. Samtidig må vi se på hvordan denne endringen kan påvirke materialgjenvinningen i Norge, og at det ikke blir et negativt utslag av en ellers fornuftig utligning av forskjellene mellom Norge og Sverige.

Jeg tror det var en del av de temaene som vi kommer inn på i avfallsmeldingen. Men vi er i startfasen med å lage den. Regjeringen vedtok for to–tre uker siden å starte arbeidet med en avfallsmelding, så det er selvfølgelig full anledning for Stortinget til å komme med innspill om alt man ønsker behandlet i en slik avfallsmelding. Jeg inviterer til innspill om det, så vil man få spørsmålene godt utredet til avfallsmeldingen legges fram.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [17:46:06]: Takk for et godt innlegg fra statsråden. Det er hyggelig at regjeringen har besluttet at det skal fremmes en stortingsmelding om avfall, og det er også hyggelig å få beskjed om at man kan komme med innspill fra Stortinget når det gjelder hva en slik avfallsmelding bør inneholde.

Jeg ga et lite oppspark til statsråden, slik at han kunne få lov til å skryte av sin revolusjon. Men jeg må komme med en merknad tilbake: Jeg har gått igjennom og sett på bevilgningene som Stortinget har gitt til CO₂-håndtering. Der er altså 7 av 10 kr trukket tilbake eller gjort om til lån i forhold til Mongstad. Så det som har vært store overskrifter i budsjettene, er trukket tilbake, enten gjennom omgrupperinger i revidert budsjett eller i andre runder der vi bevilger penger her i Stortinget.

Så over til avfall. Statsråden sier det er stor framgang. Ja, det er stor framgang på dette feltet innenfor noen områder. Men det som bekymrer meg mest, er kanskje at vi har hatt en økning på 75 pst. i husholdningene fra 1995 og fram til i dag. Det er en økning vi ikke bare kan sitte stille og se på. For det første må vi bruke maten vår på en bærekraftig måte, slik at det blir minst mulig avfall. Og det avfallet som brukes, må vi bruke på en god måte – til energi eller til et annet produkt. Da er det avgjørende viktig å klare den andre målsettingen som vi var enige om for ti år siden – å frakoble økt avfall fra økonomisk vekst. Statsråden sier at de dessverre ikke har lyktes med det, og at de vil se videre på det. Men spørsmålet er hvordan vi kan se videre på det, for dette er en utfordring som gjelder hele samfunnsutviklingen vår – hvordan vi kan koble disse to tingene fra hverandre.

Jeg er glad for de signalene statsråden gir når det gjelder matavfall. Men jeg vil gi statsråden en utfordring når det gjelder dette med å forebygge mer avfall: Hva kan vi gjøre med emballering? Vi vet at dobbel- og trippelemballering er en utfordring. Men det bør også være et krav til oss som forbrukere om å si hvor mye emballasje vi vil ha på de forskjellige varene.

Når det gjelder at Sverige har kommet lenger når det gjelder biogass, er det slik at her i Norge er dette organisert slik at seks departementer har ansvar her. Min utfordring til statsråden er at man gjennomgår dette og i klimameldingen kommer tilbake med en biogasstrategi, der seks statsråder er eiere av denne strategien.

Statsråd Erik Solheim [17:49:27]: La meg starte med å glede interpellanten med at den 70 pst. økningen til miljøverntiltak er en økning på Miljøverndepartementets budsjett – altså ikke CO₂-tiltak på andre departementers budsjetter, der det nok har vært noe opp og ned, som det ble sagt her. Men det er altså de tiltakene som går på å ta vare på arter i Norge, på naturmangfold, på nasjonalparker – for å få til en lokal god forvaltning av dem, som vi har snakket om i tidligere debatter. Så dette står seg veldig godt ut fra enhver sammenligning med situasjonen tidligere – og enda bedre, tror jeg, mot hva som vil komme etter en rødgrønn regjering hvis Høyre og Fremskrittspartiet kommer til makten.

Når det gjelder avfallsproblemene: Biogass må selvføl-

gelig bli et vesentlig tema i en avfallsmelding. Det skal vi komme tilbake til.

Jeg deler oppfatningen av dette med dobbelt- og trippelemballasje. Jeg mener det er viktig at vi fastholder at det er en forskjell på avfall som i og for seg ikke er farlig, men som en ønsker å minimere, og det virkelig farlige avfallet. Så det å gjøre noe med de farlige miljøgiftene er en helt sentral problemstilling.

Det vanskeligste dilemmaet, som jeg ærlig talt tror verken interpellanten eller jeg har et godt svar på, ligger i skjæringspunktet mellom gode, offentlige ordninger for å prøve å redusere dette gjennom reguleringer og den holdningsendringen som også ligger der. Det er ingen tvil om at det har vært en kolossal holdningsendring mellom generasjoner som en følge av overfloden. Den kan vi ikke lett vedta oss vekk fra. Min foreldregenerasjon kastet aldri mat. Det ble sett på som synd – kanskje i Line Henriette Hjemdals verden – og i alle fall som absolutt galt for andre. Det var simpelthen noe man ikke gjorde. Så kommer det generasjoner som ikke har opplevd knapphet. Vi tenker ikke på dem som ikke har mat – i hvert fall ikke i Norge – og det er en selvfølge å kaste mat simpelthen fordi man ikke liker det eller fordi noe annet er bedre. Og det er ikke sånn at vi bare kan vedta oss vekk fra denne verden. Vi har det Norge vi har, og jeg ser gjerne på hvordan vi kan få gjort noe med dette. Vi har fått en for lett-vint holdning til å kaste alt mulig, men det er ikke så å si bare å vedta at det skal gjøres noe med det. Jeg vil gjerne innby til en debatt om hva man eventuelt kunne gjøre slik at vi fikk større respekt for de tingene vi omgir oss med – og hvordan de kan brukes og gjenbrukes.

Eirin Sund (A) [17:52:25]: Først har jeg lyst til å takke representanten Hjemdal for en veldig god interpellasjon som setter søkelyset på en viktig problemstilling i norsk politikk. Jeg er også veldig glad for at vi får en anledning her i Stortinget til å diskutere disse viktige spørsmålene.

En stortingsmelding om avfallspolitikken er viktig, riktig og på tide. Jeg er veldig glad for at statsråden i dag kan komme hit og svare et entydig ja på interpellantens spørsmål – regjeringen kommer med en avfallsmelding til Stortinget. Dette vil gi oss en god mulighet til å diskutere de lange linjene i avfallspolitikken og se avfallspolitikken i den store sammenhengen, slik den fortjener.

Norge er et samfunn i vekst. Dette gjør at vi også har sett en stor vekst i mengden avfall vi produserer. Vi ser også at det er en vekst i mengden avfall som resirkuleres. I dag gjenvinnes 78 pst. av avfallet vi produserer.

Men i Norge kaster vi altså hvert år 300 000 tonn mat som kunne vært spist. Det er positivt, som statsråden også kommenterer, at næringslivet har tatt initiativ til å redusere mengden avfall.

Utviklingen i avfallsmengden de siste årene kan beskrives slik:

- Avfallsmengden har vokst dramatisk siden 1995, med over 40 pst.
- Samtidig har vi hatt stor vekst i BNP i samme periode, med 40 pst.

- Næringslivet har redusert sin avfallsmengde med 5 pst. i perioden 2008 til 2009.

- Vi har hatt sterk vekst i husholdningsavfallet hele perioden fram til 2008.

Miljøverndepartementet har bedt Klima- og forurensningsdirektoratet vurdere potensialet for å redusere produksjon av matavfall og eventuelt foreslå tiltak og virkemidler. Dette er viktige grep.

Avfallspolitikken er viktig. Det er viktig å se avfallspolitikken som en del av andre politikkområder, som klima- og energipolitikk – som også representanten Hjemdal har vært inne på. Avfall representerer et stort potensial for energiproduksjon både som varme og som kraft. Vi må klare å bruke mer av denne ressursen hjemme og her til lands.

Det teoretiske energipotensialet fra biogassressurser fra avfall og biprodukter er omtrent 6 TWh. Denne energien kan produseres fra ulike kilder: Husdyrgjødsel utgjør det største potensialet, faktisk over 40 pst. Deretter kommer industri med over 20 pst. og matavfall fra husholdninger, storhusholdninger og handel, som også er opp mot 20 pst.

Den totale mengden avfall som samles inn i Norge, er om lag 10,4 millioner tonn. Av dette utgjør våtorganisk avfall om lag 1,7 millioner tonn. Det er en betydelig del av avfallet og kan brukes til flere formål.

Omtrent 700 000 tonn – nå blir det mye tall, men det er store tall og det er viktig å få fram tallene – kommer fra industri og tjenestenæring, og ca. 1 million tonn fra husholdningene. Så nasjonalt går store mengder avfall direkte til forbrenning, mens ca. 1/3 går til biologisk behandling, da i all hovedsak til kompostering. Dette innebærer at det fortsatt ligger et veldig stort potensial i å utnytte energien i det resterende biologiske avfallet.

Fredag i forrige uke kunne vi lese om biogassprodusenten Ecopro i Adresseavisen. Selskapet ble etablert i 2008 og eies av over 50 kommuner i Midt-Norge. Jeg synes at Ecopro er et veldig godt eksempel på hvordan kommuner kan samarbeide om å produsere verdier og samfunnsnyttige produkt fra avfall. Bedriften behandler årlig om lag 40 000 tonn kildesortert matavfall og slam fra eierkommunene.

En avfallsmelding vil gi oss en anledning til å diskutere flere viktige problemstillinger i avfallspolitikken. En fornuftig avfallspolitik er en forutsetning for å håndtere den økonomiske veksten vi har, og som vi fortsatt ønsker å ha i Norge.

En utfordring i dagens avfallspolitik er det såkalte EE-avfallet, som vi har brukt tid på her tidligere. Vi bruker og kaster en enorm mengde med elektroniske produkter i Norge. Det er svært viktig at vi finner en håndtering av dette avfallet som fungerer. Jeg oppfatter det slik at Miljøverndepartementet er godt i gang med å finne løsninger på dette, men det er fortsatt et stykke igjen til en fullgod løsning – som også statsråden har bekreftet tidligere i dag.

Jeg gleder meg til å få stortingsmeldingen om avfall. Denne interpellasjonen har også vist at det er stor politisk vilje til på tvers av partigrænser å samarbeide i avfallspolitikken.

Så blir det jo et paradoks at vår vekst og velstand,

vår bruk-og-kastmetode, står i sterk kontrast til den fattige delen av verden, der de ikke får mat. Kan vi få en avfallsmelding og også være i stand til å få en debatt om å se oss selv som forbrukere, fører det også kanskje til noe godt.

Nikolai Astrup (H) [17:57:42]: Altfor lenge har avfall blitt vurdert som et miljøproblem, når det i like stor grad er en næringsmulighet. Hvis vi skal lykkes i å utløse potensialet som ligger i avfallsbransjen, må regjeringen velge en helhetlig tilnærming der man ser landbrukspolitikk, næringspolitikk, avgiftspolitik, energipolitikk og miljøpolitikk i sammenheng. Avfall berører alle sektorene, og en avfallsmelding må derfor være tverrsektoriell i tilnærming og resultat, og den må ta inn over seg at Norge er en del av et nordisk, europeisk og internasjonalt avfallsmarked.

Det ligger dessverre i politikkenes vesen at den ene hånden ikke alltid vet hva den andre gjør. Debatten om den etter hvert særnorske forbrenningsavgiften er et godt eksempel. Tanken om å innføre en slik avgift tuftet på forurenser-betaler-prinsippet var god, men den fremsto som mindre god da den viktigste innsatsfaktoren til stadig flere statssubsidierte fjernvarmeanlegg – avfall – forsvant til Sverige. Et stort flertall av de store avfallskontraktene som ble inngått i 2009 og 2010, gikk til Sverige. Tilbake står norske fjernvarmeanlegg som i verste fall må fyre med olje som grunnlast for å opprettholde fjernvarmeproduksjonen.

Et annet eksempel er regjeringens signaler om å innføre lik veibruksavgift for alle typer drivstoff. Biogass er kanskje den mest bærekraftige formen for biodrivstoff som er tilgjengelig i dag. Potensialet for biogass- og biogjødselproduksjon basert på våtorganisk avfall, kloakkslam og møkk fra landbruket er stort, men det vil ikke bli utløst dersom ikke landbruket, investorer, produsenter og potensielle forbrukere har forutsigbare og langsiktige rammevilkår å forholde seg til.

Også i denne sektoren må vi ta markedet i bruk i miljøets tjeneste. Det må lønne seg å produsere og ta i bruk miljøvennlige alternativer som f.eks. biogass. Inntil regjeringen avklarer rammevilkårene for denne næringen vil det kun være offentlige aktører som er villige til å satse tungt i dette markedet, men heller ikke offentlig sektor har anledning til å drive uten lønnsomhet over tid.

Ettersom avfall etter hvert er i ferd med å bli en viktig innsatsfaktor i energiproduksjon, er det vesentlig at en avfallsmelding også har en helhetlig tilnærming til energiproduksjon og forbruk. Fjernvarme eger seg godt i tette byer med mange forretningsbygg og bygårder – som i Oslo – men i nye boligfelt som bygges med stadig strengere krav til energieffektivitet, noe som kommer fra EU, ikke fra regjeringen, vil tilknytningsplikt til fjernvarme være problematisk. Fjernvarme er en konkurrent på energimarkedet, på lik linje med elektrisitet og andre alternativer, og det må en avfallsmelding ta høyde for.

Akkurat nå sliter bransjen med et umodent fjernvarmemarked i Norge og et modent marked i Sverige. Nedbetalte anlegg med høy energiutnyttelse kan tilby bedre betingelser enn nye anlegg med lav energiutnyttelse. Da er det uansett nødvendig at avgiftsnivåene er konkurransedykti-

ge og bra at forbrenningsavgiften ble fjernet i fjor. Det var ikke et øyeblikk for tidlig.

Noen er bekymret for konsekvensene av at det blir mer gunstig å brenne avfall og dermed mindre gunstig å gjenvinne avfall. Det er en bekymring som i første rekke må møtes med reguleringer. Materialgjenvinning er viktig for en rekke bransjer i Norge – og avgjørende for en bærekraftig avfallshåndtering.

Noen år frem i tid tror jeg flere og flere kommuner og fylker i Norge vil innse at avfallshåndtering i stor skala ikke ligger innenfor deres kjernekompetanse, og jeg tror vi må innse at politikernes styrke ligger i å regulere, kontrollere og bestille tjenester på vegne av innbyggerne, mens det å bygge komplekse industrianlegg for avfallshåndtering ikke er eller bør være en kjerneoppgave.

Hvordan vil så avfallsmarkedet utvikle seg? Allerede i dag har vi et velutviklet felles avfallsmarked i Norden, slik jeg var inne på. Det eksporteres avfall mellom Norge og Sverige og mellom Sverige og Danmark. Store mengder av det farlige avfallet som hentes ut i Norge, må sluttbehandles i andre land. Av hensyn til bransjen er vi nødt til å legge til rette for rask saksbehandling av eksporttillatelse. Av hensyn til miljøet er vi avhengige av gode kontrollrutiner med hvor avfallet ender opp. Her er det rom for forbedring i begge ledd.

I fjor var jeg på besøk hos Ragn-Sells, som eksporterer store mengder avfall til Asia. Det kan høres miljøfiendtlig ut, men alternativet til å eksportere papp og papir til Asia er å eksportere tømmer til Asia, for deretter å brenne vårt eget papiravfall. Jeg tror vi alle kan være enige om at det første er bedre enn det siste.

I fremtiden tror jeg vi vil se at det globale markedet for avfall vil utvikle seg enda mer, i takt med at vi importerer store mengder med varer fra Asia, og at gjenvinnbart avfall sendes tilbake som ny innsatsfaktor i produksjonen av nye varer i Asia. Det vil modne industrien, og som med de fleste industrier i modning vil det sannsynligvis føre til konsolidering i bransjen. Det behøver ikke være negativt – tvert om.

Det er på høy tid at regjeringen samordner en felles, fremtidsrettet avfallspolitikk som bidrar til å utløse nye grønne arbeidsplasser, et bedre miljø og spennende energi- og drivstoffløsninger. Skal vi lykkes like godt som vårt naboland i denne sektoren, må regjeringen samordne og målrette politikken på tvers av Landbruksdepartementet, Olje- og energidepartementet, Næringsdepartementet, Finansdepartementet og Miljøverndepartementet. Fremtiden nekter å vente. Det er bare å sette i gang.

Det er ingen grunn til, som statsråden gjorde innledningsvis, å skryte av regjeringens avfallspolitikk, da de i grunnen har oppnådd tre ting. Det er et deponiforbud som kom fra EU, ikke fra regjeringen. De har oppnådd å fjerne en forbrenningsavgift som de burde ha fjernet mye før, og de har oppnådd å svekke tilliten til alle som ønsker å satse på biodrivstoff, slik at det nå kun er offentlige aktører i dette markedet.

Oskar J. Grimstad (FrP) [18:03:22]: Avfallspolitikken blei i full breidd sist behandla i St.meld. nr. 8 for 1999–

2000. Det er altså elleve år sidan, og mangt er endra på alle desse åra. Avfall blir i større grad i dag sett på som ein ressurs, og godt er det.

Avfallsmengda aukar monaleg år for år, og er det eitt tiltak regjeringa skal få kreditt for, er det fjerninga av avfallsavgifta, noko som bidrog til stor eksport av avfall. No er det også slik at mange kontraktar blei inngåtte mens avgifta framleis var aktiv. Desse vil bidra til at eksporten vil vare i mange år enno. Det viser at avgifta blei fjerna altfor seint.

Biogass er også ein viktig ressurs som biprodukt. Der har svenskanane kome mykje lenger enn vi har. Offentlege transportmiddel som går på biogass, er gode eksempel på det.

Dette viser at det er på høg tid å ta fatt på ei ny avfallsmelding der tiltak og verkemiddel blir synleggjorde med det målet å få til ei avfallshandtering der både ressursane blir tekne vare på og problemavfall får ei god og tidsriktig behandling.

Takk også til interpellanten for bidraget hennar til dette ved å ta opp denne interpellasjonen.

Snorre Serigstad Valen (SV) [18:04:56]: Jeg synes det er interessant at opposisjonen selv i en sak der statsråden så til de grader kommer interpellanten i møte, holder innlegg som for det meste handler om regjeringen og ikke om det saken handler om, nemlig en avfallsmelding. Det virker jo nesten som om enkelte er skuffet over at statsråden på fredag kunngjorde at regjeringen ville komme med en avfallsmelding. Det er jo en veldig god nyhet.

Representanten Sund har stått for tallene, så jeg har bare tenkt å holde meg til noen få, korte kommentarer, og det er et par eksempler på alle de ulike politikkområdene man er nødt til å ta hensyn til når man skal diskutere avfallspolitikk. Det er et veldig godt poeng representanten Astrup hadde der.

På et besøk hos Norges geologiske undersøkelse i Trondheim i fjor høst var en av de tingene jeg ble orientert om, den fortsatte, skremmende spredningen av PCB i Norge, bl.a. i gummi som finnes på matter man legger ut i barnehager, på lekeplasser osv. Bakgrunnen for det er nettopp en god tanke i utgangspunktet, det at resirkulering og gjenvinning av gummi er en god ressursforvaltning, men det fører altså til at de skadelige giftene som er blitt brukt tidligere, fortsetter å spre seg i samfunnet. Man må se ting i sammenheng.

Et annet eksempel fra Trondheim er ReBygg, en helt fantastisk institusjon ledet av ildsjelen Kenneth Urdshals bl.a., som både statsråden og jeg besøkte i valgkampen for øvrig. ReBygg kombinerer det røde og det grønne i det rød-grønne prosjektet. ReBygg er god arbeidstrening, og det er en bedrift som gjenvinner enorme mengder byggemateriale og møbler som ikke ellers ville blitt gjenvunnet. Det er bra ikke bare for menneskene som jobber der, og for alle de kundene de har, som får tak i listverk og tak osv. som de ellers aldri ville fått tak i, men som de får tak i nettopp fordi det er brukt. Men det er også bra kulturpolitikk, ikke sant? Noen av de engasjerte kundene til ReBygg er mennesker som restaurerer vernede og fredete bygg nettopp fordi man gjenvinner.

Et tredje eksempel jeg vil innom, er energi- og landbruks- og næringspolitikken. Alle som har hatt ordet til nå, har, så vidt jeg har fått med meg, nevnt biogass. Det vil jeg også gjøre. Jeg foreslår stiftelsen av Biogassens Venner på Stortinget, for det tror jeg kan trenge.

Jeg var på biogasskonferansen på Ørland for en uke siden, som eneste stortingsrepresentant. Det var flotte greier. Det har gått opp for meg etter hvert hvilket utrolig potensial som ligger i å benytte avfall som i utgangspunktet står for store klimagassutslipp. Biogass er ganske spesielt, for det er den eneste energikilden vi kjenner til – iallfall som jeg kjenner til, jeg er riktignok ikke fysiker eller ingeniør – som hvis man brenner den og lager energi av den, fører til reduserte klimagassutslipp. Dette er altså avfall som ellers fører til store klimagassutslipp. Man vil redusere utslippene samtidig som man får mer energi ut i andre enden. I tillegg kan man bidra til å løse et betydelig forurensningsproblem, både på grunn av overforbruk av gjødsel og ikke minst på grunn av avfallet fra oppdrettsnæringen. Oppdrettsnæringen står jo for mer utslipp av kloakk enn det mennesker i Norge gjør i Norge. Hvis vi følger Stortingets intensjon fra komitémerknaden under villakskapitlet i årets statsbudsjett, og kommer med klare forventninger f.eks. til oppdrettsnæringen i Norge om en økt bruk av lukkede oppdrettsanlegg, har vi ikke bare løst et stort forurensningsproblem, men vi har skaffet oss tilgang til en ny energikilde, som kan gi nye arbeidsplasser i en rekke kystkommuner rundt omkring i landet, i samvirke med bønder og andre næringsdrivende.

Jeg har derfor store forventninger til at den varslede stortingsmeldingen kommer til å knytte sammen en rekke politikkområder som er viktige, som ser avfallspolitikk både i sammenheng med klimapolitikk, med næringspolitikk, med arbeidspolitikk, ja, kanskje til og med med kulturpolitikken, i tråd med eksemplet jeg nevnte. Jeg er veldig glad for at statsråden er «hands on» – beklager uttrykket, president – i denne saken.

Knut Magnus Olsen (Sp) [18:09:27]: La meg kort gjenta grunnholdningen i Senterpartiets avfallspolitikk: Vi vil legge til rette for produkter og forbruk som ikke fører til økte avfallsmengder. Samtidig er vi opptatt av at kildesorteringen skal økes, at gjenvinningsgraden skal økes, og at energien i avfallet skal utnyttes. Det farlige avfallet skal håndteres trygt.

I fjor kunne SSB for første gang påvise at avfallsmengdene i husholdningene gikk ned, siden statistikken ble oppstartet i 1992. Hver innbygger kastet i snitt 14 kg mindre avfall enn året før. Det utgjør en reduksjon på 3 pst. Forbruket økte heller ikke i samme periode. Først er det kanskje grunn til å spørre seg om det var finanskrisen som har æren for nedgangen. Samtidig er det grunn til å peke på de store mengdene som fortsatt kastes, som mange her har vært inne på. Samtidig er det også gledelig å se at gjenvinningsgraden økte.

For å få ned avfallsmengdene, øke gjenvinningsgraden og utnytte energien i restavfallet må det en rekke forskjellige ordninger og incentiver til. Som jeg var inne på

i debatten om panteordning for miljøfarlig avfall, er informasjon til forbrukerne et viktig element. I tillegg må vi jobbe sammen med produsentene for å redusere avfallsmengdene og øke gjenvinningsgraden, f.eks. gjennom produsentansvarsordningen.

Avfall kan resirkuleres gjennom materialgjenvinning eller det kan gjenvinnes som energi. Senterpartiet har som utgangspunkt at mest mulig skal materialgjenvinnes, mens restavfallet skal gjenvinnes som energi. Regjeringen har allerede gjort mye når det gjelder incentiver til å utnytte avfall til fjernvarme. Senterpartiet er opptatt av at det også skapes et marked for utsortering av våtorganisk avfall. Avfall og kloakk kan benyttes til biogassproduksjon, som igjen kan brukes til f.eks. strøm- og varmeproduksjon.

Avfallsmengdene må begrenses, og det som kastes, må gjenvinnes fornuftig. For Senterpartiet er det sentralt at rett bruk av avfallet også kan bidra til å få ned klimagassutslippene gjennom å erstatte bruk av fossil energi. Derfor er vi i Senterpartiet glade for at regjeringen skal legge fram en egen stortingsmelding om avfallspolitikken.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [18:12:13]: Jeg takker for en god debatt.

Representanten Sund sa at det er riktig med en stortingsmelding, det er viktig med en stortingsmelding, og det er på tide med en stortingsmelding. Det er en god oppsummering av det som er blitt sagt av posisjon og opposisjon. Jeg har lenge ment at dette er en sak som burde forene oss.

Representanten Astrup var opptatt av at vi må ha en framtidsrettet avfallspolitikk. Det er jeg helt enig i. Det er mange områder en framtidsrettet avfallspolitikk må dreie seg om. Det er både næring, landbruk, kommunepolitikk, energi, miljø og finans, bare for å nevne noen stikkord.

Jeg har tidligere tatt til orde for at vi kanskje bør ha en offentlig utredning på dette området som grunnlag for en stortingsmelding, fordi det er så bredt. Jeg vil bare utfordre statsråden til i alle fall å ta det med seg i tenkeboksen. Han skal slippe å svare nå. Dette er et område som er stort og bredt, og jeg vet at det har vært drøftet tidligere.

Representanten Serigstad Valen tar opp at vi bør ha en stiftelse av Biogassens Venner her på Stortinget. Da vil jeg gjerne bli leder av denne venneforeningen. Jeg er Fredrikstad-jente, og Frevar var først ute, så jeg forventer å kunne bli president for Biogassens Venner på Stortinget.

Fra spøk til alvor: Biogass er et viktig område. Statsråden sa at han vil komme tilbake til biogassen i klimameldingen. Jeg er meget spent på hva man kommer tilbake til, for dette er et område som dreier seg om mange fagfelt. Vi klarer ikke å komme i mål her, hvis vi ikke ser de ulike fagfeltene i sammenheng.

Så til det siste poenget: Nei, verken statsråden eller jeg klarer å løse den store utfordringen her i forhold til avfallsmengde kontra økonomisk utvikling. Det dreier seg mye om holdningsendringer og å skape nye, gode holdninger. Det er jeg enig i. Derfor reagerer jeg skarpt når statsrå-

den sier at det ikke er så viktig å brette melkekartonger. Det har han sagt tidligere. Jeg mener det er viktig å brette melkekartonger. Jeg tenker at det er min jobb å lære mine unger til det. Jeg blir irritert hver gang jeg ser dem på benken, men jeg tenker at det er en større visjon med at vi vasker og bretter melkekartonger.

Jeg er også litt irritert når statsråden sier at det ikke er så viktig hva man kjører til stemmelokalet med, bare man stemmer rett. Jeg er også uenig i det, for jeg mener man må kjøre miljøvennlig også til stemmelokalet.

Avfall Norge har bedt om økonomisk støtte til en holdningskampanje. Det var en sak som ble fremmet i forbindelse med budsjettet og i høringer. Jeg hadde håpet at statsråden i neste års budsjett kunne se på om det var en vei å gå for å ha med også dem på laget når det gjelder å endre holdninger.

Statsråd Erik Solheim [18:15:32]: Det har vært en debatt med bred enighet, og jeg er sikker på at interpellanten er enig med meg også når jeg sier at det er langt, langt bedre å kjøre selv den største SUV til valglokalet og stemme på Kristelig Folkeparti enn å jogge eller sykle til valglokalet og stemme på Fremskrittspartiet. Hvis miljøet er avgjørende, så er Kristelig Folkeparti langt å foretrekke, selv på den mest miljøskadelige måte – til og med helikopter til valglokalet vil antagelig være bedre i dette tilfellet.

Når det er sagt: Med unntak av et par forsøk fra et par av representantene på å presse saft ut av gamle sitroner, så har dette vært en veldig konstruktiv debatt. Det var et veldig konstruktivt innlegg fra interpellanten, og det var mange andre gode bidrag. Jeg tror det viktigste jeg skal bidra med nå, er å sørge for at denne debatten blir grundig lest i Miljøverndepartementet, slik at alle innspill som har kommet her, blir fanget opp. Men dette er altså ikke slutten på det. Det er full anledning for stortingsrepresentanter i ulike formater – gjerne direkte ved telefoner og på annen måte – å ta opp spørsmål som man mener er viktig å få brakt opp.

Når det gjelder et offentlig utvalg: Et offentlig utvalg har jo det ved seg at det vil gjøre at det tar vesentlig lengre tid, så det er i hvert fall blant de temaer det er verdt å tenke over. Et annet alternativ er jo å sørge for at arbeidet med en stortingsmelding ikke foregår som en lukket prosess i departementet vårt, men i form av åpne høringer eller andre møter hvor man har dialog med de viktigste aktørene i bransjene og med andre som har viktige innspill på dette området, slik at vi kan sørge for at vi både bidrar til offentlig debatt underveis og til å få flest mulig innspill.

Så konstaterer jeg til slutt at foreningen Biogassens Venner på Stortinget ser ut til å bli formet, med Line Henriette Hjemdal som leder og Snorre Serigstad Valen som sekretær, og det blir sikkert en utmerket klubb!

Presidenten: Sak nr. 8 er dermed ferdigbehandlet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Vi er klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Harald T. Nesvik satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak for Stortinget om rettssikkerheten i oppdrettsnæringen, herunder med forslag til en endring av akvakulturlovens reaksjonsbestemmelse, slik at oppdrettsnæringens rettssikkerhet forbedres og den rettslige uklarhet som råder, fjernes.»

Det voteres alternativt mellom forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:25 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve, Frank Bakke-Jensen, Ivar Kristiansen og Linda C. Hofstad Helleland om overtredelsesgebyr og rettssikkerhet for oppdrettsnæringen – blir ikkje vedteke.

Presidenten: Under debatten har Alf Egil Holmelid på vegne av komiteens flertall foreslått at tilrådinga endres til «blir lagt ved protokollen».

Venstre har varslet at de vil støtte innstillingen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling – med den foretatte rettelse – og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 58 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.26.46)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Rigmor Andersen Eide satt fram forslagene nr. 1–5 på vegne av Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forpliktende miljøtiltak som innebærer kraftig forbedring av miljøtilstanden i oppdrettsnæringen innen 2013. Forslagene må innebære kvantitative krav når det gjelder genetisk påvirkning og rømming, sykdom, forurensning og utslipp.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til sanksjoner som skal brukes overfor oppdrettsnæringen hvis ikke miljøkravene er innfridd innen 2013.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for overgang til en miljømessig bærekraftig oppdrettsnæring med lukkede sjøanlegg, alternativt tiltak for å oppnå et tilsvarende sikkerhetsnivå innen 2020.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et fond for

forskning og utvikling i oppdrettsnæringen, med særlig vekt på utvikling av teknologi for lukkede sjøanlegg eller virksomhet med tilsvarende sikkerhetsnivå.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppdrettsindustrien pålegges en avgift for å bidra til å finansiere utvikling av teknologi for lukkede sjøanlegg eller virksomhet med tilsvarende sikkerhetsnivå.»

Det voteres alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:38 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om forpliktende miljøtiltak for oppdrettsnæringen – vedlegges protokollen.

Presidenten: Venstre har varslet støtte til innstillingen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 88 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.27.41)

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 3:2 (2010–2011) – om Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2009 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 3:5 (2010–2011) – om Riksrevisjonens undersøkelse av arbeids- og velferdsetatens oppfølging av sykmeldte – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Ketil Solvik-Olsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i avgiftslovverket og Stortingets avgiftsvedtak, slik at lovverket åpner for en mulighet til å redusere elektrisitetsavgift og merverdiavgift på strøm i perioder med ekstraordinær høy strømpris.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:72 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein og Ketil Solvik-Olsen om fleksible avgifter på strøm i perioder med ekstraordinær høy strømpris – bifalles ikke.

Presidenten: Venstre har varslet støtte til innstillingen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 73 mot 22 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.29.09)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Marianne Marthinsen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 2–7, fra Henning Skumsvoll på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det overordnede ansvaret for plan- og bygningsloven legges til ett departement som vil ha en helhetlig tilnærming til lovens formål, slik at mange ulike samfunnshensyn blir veid mot hverandre på en god måte. Stortinget mener dette bør skje ved at forvaltningen av hele lov om planlegging og byggesaksbehandling av 27. juni 2008 (plan- og bygningsloven) samles hos Kommunal- og regionaldepartementet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det lokale selvstyret styrkes i arealsaker, gjennom at bestemmelsene om nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, statlige planretningslinjer og statlige planbestemmelser fjernes, at statens mulighet til å fremme innsigelse kun ut fra skjønn fjernes, samt at statlige myndigheter kun skal kunne overprøve dispen-

sasjoner der det kan dokumenteres at dispensasjonen fra byggeforbudet klart vil gå utover allemannsretten i området.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at begrepet «inngrepsfrie naturområder» ikke lenger skal tillegges vekt ved behandling av arealsaker i statlige forvaltningsorganer.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2011 fremme en sak for Stortinget om en endring i Fylkesmannens oppgaver der disse innskrenkes til kun å omfatte legalitetskontroll for å ivareta enkeltmenneskers rettighet når det gjelder den kommunale forvaltningen og at kommunene holder seg innenfor vedtatte lover.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2011 fremme en sak for Stortinget om overføring av forvaltningsmyndigheten over områder som er vernet med hjemmel i naturmangfoldloven til de berørte kommuner. Det forutsettes at Norges nasjonale mål og forpliktelser når det gjelder bevaring av artsmangfoldet, ligger fast.»

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen legge frem en strategi som gjør det lettere å drive næringsutvikling og skape arbeidsplasser i kommuner med høy andel vern. En slik strategi bør bestå i

- a) å kartlegge hvilke kommuner som har stor båndlegging av areal til vern eller andre felleskapsformål
- b) å utvikle en kategorisering av kommuner etter båndleggings- og vernegrad
- c) å lage nasjonale retningslinjer for alle etater med verne- eller arealbruksmyndighet, slik at det tas hensyn til at kommuner med stort båndleggingsbehov også skal ha rom for næringsmessig utvikling
- d) å lage nasjonale strategier for næringsutvikling i kombinasjon med vern
- e) å vurdere om det bør innføres en særskilt lokal kompensasjon til kommuner som tar en svært stor del av belastningen med vern fra storsamfunnet.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at frivillighet og makebytteløsninger kommer i sentrum i forbindelse med vern. Tvang må være siste utvei.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at bruksrestriksjoner ikke går lenger enn det som er nødvendig av hensyn til verneformålet.

Presidenten: Forslagene nr. 3–7 samt forslaget til vedtak I–III, som i sin form er anmodninger til regjeringen, blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd

å føre opp på dagsordenen som egne saker i et senere møte.

Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Vedtak til lov
om endringer i lov 27. juni 2008 nr. 71 om
planlegging og byggesaksbehandling

I

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 1-8 femte ledd oppheves.

§ 5-4 første ledd skal lyde:

Berørt *statlig organ* kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplan dersom planforslaget er i strid med bestemmelser i lov, forskrift, overordnet plan eller nasjonale mål vedtatt av Stortinget.

§ 5-4 fjerde ledd oppheves.

§ 6-1 Oppheves.

§ 6-2 Oppheves.

§ 6-3 Oppheves.

§ 19-2 første ledd skal lyde:

Kommunen kan gi varig eller midlertidig dispensasjon fra bestemmelser fastsatt i eller i medhold av denne lov. Det kan settes vilkår for dispensasjonen. Kongen kan i forskrift fastsette tidsfrist for behandling av dispensasjonssaker.

§ 19-4 Oppheves.

II

Loven trer i kraft straks.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 58 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.30.12)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Dokument 8:3 LS (2010–2011) representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Nikolai Astrup, Gunnar Gundersen, Svein Harberg, Trond Hellesland, Frank Bakke Jensen, Elisabeth Røbekk Nørve, Anders B. Werp, Lars Bjarne Tvete og Bjørn Lødemel om en styrking av lokaldemokratiet og eiendomsretten i miljø- og arealforvaltningen. Endringer i plan- og bygningsloven – bifalles ikke.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble bifalt med 51 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.30.42)

V o t e r i n g i s a k n r. 7

Presidenten: Under debatten har Line Henriette Hjemdal satt fram et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre merke- og panteordninger for produkter som blir klassifisert som farlig avfall for å sikre innsamling, forsvarlig håndtering og gjenbruk. Ordningen kan starte med panteordning for småelektrisk utstyr og senere utvikles til flere typer varer og emballasje, for eksempel etter modell av retursystemet for glass.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:5 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om å innføre en panteordning for miljøfarlig avfall – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 87 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.31.30)

Presidenten: I sak nr. 8 foreligger det ikke noe voteringstema.

S a k n r. 9 [18:31:49]

R e f e r a t

1. (235) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Linda C. Hofstad Helleland, Sonja Irene Sjøli, Svein Harberg og Olemic Thommessen om styrket kontakt med hjemmet og mer tid til barna gjennom bruk av digitale hjelpemidler i barnehagen (Dokument 8:112 S (2010–2011))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
2. (236) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Sonja Sjøli og Bent Høie om momskompensasjon for borettslag som er en del av det kommunale helse- og omsorgstilbudet (Dokument 8:113 S (2010–2011))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
3. (237) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Trine Skei Grande, Anders B. Werp og Kjell Ingolf Ropstad om endring av norske myndigheters håndtering av saker om barne bortføring (Dokument 8:111 S (2010–2011))
Enst.: Sendes justiskomiteen.

4. (238) Kostnadsramme for prosjektet rv. 70 Oppdøl-
stranda i Møre og Romsdal (Prop. 75 S (2010–2011))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomi-
teen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.
Førlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er
hevet.

Møtet hevet kl. 18.32.
